

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ν° | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1973 | ΑΡΙΘ. 19-20

ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΕΠΙ ΤΗ 25ΕΤΗΡΙΑΙ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

1. α'. 'Ο Κύριος, αὐ ἐλθὼν εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς», κατεργάζεται ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ἀπολυτρωτικὸν Αὐτοῦ ἔργον πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως. Συμπορεύεται μετὰ τοῦ Λαοῦ Αὐτοῦ ἐν παντὶ καὶ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παρακλήτου οἰκοδομεῖ καὶ προάγει τὴν Ἐκκλησίαν, δεικνύς αὐτῇ νέας ἐκάστοτε προοπτικὰς καὶ τρόπους ζωῆς καὶ δράσεως, εἰς ἐπιτέλεσιν ἐν πᾶσι τοῦ θελήματος Αὐτοῦ καὶ ἐπέκτασιν τῆς βασιλείας Αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

2. 'Ο κ' αἰὼν παρέσχεν εἰς τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας τὴν δυνατότητα, ὅπως ἴδωσι τὴν πραγματικότητα ταύτην καὶ λάβωσι πείραν αὐτῆς. Ἡ ἀπὸ μακροῦ βιουμένη Οἰκουμενικὴ Κίνησις καὶ τὸ ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς, ὡς συγκεκριμένη ἔκφρασις καὶ ὀργανωμένη μορφή αὐτῆς, ὑφιστάμενον Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν ἀποτελοῦσι μίαν τῶν ὁδῶν, τὴν ὁποίαν ἐξέλεξεν ὁ Κύριος, ἵνα καταστήσῃ περισσότερον ἀκουστὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν «καινὴν ἐντολήν» τῆς ἀγάπης καὶ περισσότερον σεβαστὸν εἰς τὰς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ τὸ παράγγελμα πρὸς καταλλαγὴν, εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν.

3. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, μετὰ χαρᾶς μετέχον εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς εἰκο-

στῆς πέμπτῃς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἐπετείου, ἀποδίδωσιν εἰς τὸ γεγονός τοῦτο ὅλως ἰδιαίτεραν σημασίαν.

Ἡ διανυθεῖσα περίοδος ἑνὸς τετάρτου αἰῶνος ἀποτελεῖ ἀπτήν μαρτυρίαν βιωθείσης πολυτίμου διὰ τὰς Ἐκκλησίας ἐμπειρίας ἐν τε τῇ κοπιῶδει συμπορεία αὐτῶν πρὸς τὴν συνίπαρξιν, τὴν ἀμοιβαίαν κατανόησιν, τὴν συνεργασίαν καὶ τὴν συνδεδυασμένην προσπάθειαν πρὸς ἐπανένωσιν καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν, ὅπως χωρήσωσι πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐν διαλόγῳ καὶ ἐν ἀντιδόσει ἀγάπης καὶ συναλληλίας, ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶσι τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ (Α' Κορ. 9,12), καὶ ἵνα «ἁγῶ ὁ κόσμος τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστόν» (Ἰω. 17,3) ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα.

4. Ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν τῇ εὐσήμεῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ προσάγουσα αἶνον καὶ δοξολογίαν πρὸς τὸν Θεὸν δι' ὅσα ἐπετεύχθησαν μέχρι τῆς σήμερον ἐν τῷ οἰκουμενικῷ χώρῳ, εὐχεται, ὅπως τὸ ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν-Μελῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἐν ἀμοιβαίῳ ἀναληφθὲν ἔργον τῆς ποτε συναντήσεως καὶ ἐνώσεως τῶν πάντων χωρῆ καὶ προάγῃται ἐπὶ

μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀέν τῇ μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως, ἐν τῇ μιᾷ πίστει, τῷ ἐνὶ βαπτίσματι, τῇ μιᾷ τραπέζῃ, τῷ ἐνὶ Κυρίῳ...», ἤτοι ἐν τῇ μιᾷ καὶ αἰωνίῳ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, «Ὅς ἐστὶν ἀό ἐπὶ πάντων, καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν» (Ἐφ. 4,4/6) αἰώνιος Πατήρ.

5. Ἐν εὐγνώμονι δὲ μνήμῃ στρέφουσα τὴν σκέψιν αὐτῆς πρὸς τοὺς ἀναλώσαντας ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς ἰδέας τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ μεταλλάξαντας ἤδη τὴν παροῦσαν ζωὴν πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐν τῇ ἐλπίδι καὶ τῷ ὄραματι τῆς ἐνώσεως, ἐπεκτείνει τὴν χριστιανικὴν αὐτῆς ἐκτίμησιν καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἐν τῷ νῦν καιρῷ ἀκαμάτους σκαπανεῖς τοῦ πνεύματος τῆς ἐνότητος, ὅσοι διὰ τῆς φιλοτίμου αὐτῶν ἐργασίας, ἀπὸ πάσης βαθμίδος τῆς οἰκουμενικῆς εὐθύνης καὶ δραστηριότητος, συντελοῦσιν εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἔργου τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

6. β'. Μετὰ παρέλευσιν εἰκοσιπενταετίας συγκεκριμένης οἰκουμενικῆς δραστηριότητος, τὰ γεγονότα ἀποκτῶσι, κατὰ τρόπον φυσικόν, τὴν ἀντικειμενικὴν αὐτῶν διάστασιν καὶ ἡ μνήμη, ἀναμετρῶσα καὶ ἐκτιμῶσα κατ' ἀξίαν τὰ γεγονότα, δικαίως στρέφεται καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διανυθέντα στάδια θετικῆς καὶ γονίμου συμβολῆς εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος τούτου. Ἡ Ἐγκύκλιος αὐτοῦ τοῦ ἔτους 1902, δι' ἧς τοῦτο προϋτρέπετο σύνολον τὸν χριστιανικὸν κόσμον εἰς συνεργασίαν καὶ σύμπραξιν, ἡ δευτέρα Ἐγκύκλιος αὐτοῦ τοῦ ἔτους 1920 πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, δι' ἧς ἐκάλει ταύτας «ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀγαπήσωμεν ἀλλήλας ἐκτενῶς» (Α' Πέτρ. 1,22), ἡ ἰδιαίτερα συμβολὴ αὐτοῦ πρό, κατὰ, καὶ μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1948 ἴδρυσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ ἀπολυθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἐν ἔτει 1952 Ἐγκύκλιος περὶ τῶν σχέσεων καὶ τῶν τρόπων μετοχῆς εἰς τὰς ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν ἐργασίας καὶ συζητήσεις, ἀποτελοῦσι ταπεινὴν προσφορὰν καὶ μαρτυρίαν τῆς συμβολῆς αὐτοῦ, εἴτε μεμονωμένως εἴτε καὶ ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ ἔργον καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ Συμβουλίου.

7. Σήμερον ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων, ὅτι πλεῖσται τῶν θετικῶν ἐπιτεύξεων, καὶ τοῦ ἐκ τούτων δὲ ἐμπλουτισμοῦ τοῦ τε Συμβουλίου καὶ τῶν μετεχουσῶν αὐτοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ Ὀμολογιῶν, εἶναι, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἀποτελεσμα καὶ καρπὸς καὶ τῆς Ὀρθοδόξου παρουσίας ἐν τῷ Συμβουλίῳ.

Ἡ ἐπὶ ὀρθῆς τριαδολογικῆς ὁμολογίας διεύρυνσις τοῦ Ἄρθρου—Βάσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ἡ ἀποσαφήνισις τῆς Θεολογίας τῆς Ἱεραποστολῆς ὡς βασικοῦ σκοποῦ τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀνάγκης ἐγκαταλείψεως τῶν παλαιῶν μεθόδων τοῦ Προσηλυτισμοῦ καὶ ἡ ῥητὴ καταδίκη αὐτοῦ, ὡς καὶ ὁ ἀπὸ κοινοῦ καθορισμὸς τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ ἐν τῇ προσφορᾷ τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας, ἡ ὅλως φυσικὴ ἐνταξίς εἰς τὰ πλαίσια τῆς οἰκουμενικῆς θεολογίας καὶ τοῦ διεκκλησιαστικοῦ διαλόγου ὠρισμένων παραδοσιακῶν θεολογικῶν ἀρχῶν, οἵαι ἡ θεολογία τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, τῶν Πατέρων, τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῆς Χριστολογίας τῆς Ἁγίας Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς Πνευματολογίας, τῆς φύσεως καὶ τῶν γνωρισμάτων τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Βαπτίσματος, τῆς Εὐχαριστίας, τῆς Ἱερωσύνης καὶ αἱ λοιπαί, ἀμα δὲ καὶ αἱ γενόμεναι σημαντικαὶ ἀποσαφηνίσεις περὶ τινὰ λίαν εὐαίσθητα διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν θέματα τῆς οἰκουμενικῆς πραγματικότητος, κατὰ τὰς γνωστὰς συζητήσεις τῶν πρώτων δεκαετιῶν περὶ τὴν «Una Sancta» καὶ περὶ τὴν περίφημον Δήλωσιν «Περὶ Ἐκκλησίας, Ἐκκλησιῶν καὶ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν», μέχρι καὶ τῆς ἀνασχέσεως τόσοσιν τῆς θεωρίας περὶ ἐπιχειρουμένης προωθήσεως τοῦ Συμβουλίου εἰς «Οἰκουμενικὴν Σύνοδον», ὅσον καὶ τῶν περὶ «Intercommunio» τάσεων τῶν τελευταίων τούτων ἐτῶν, εἶναι δείγματα τῆς θετικῆς παρουσίας τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῷ Συμβουλίῳ, οὗτινος μέλη σήμερον, πρωτοβούλῳ ἐνεργείᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀποτελοῦσι πᾶσαι αἱ κατὰ τόπους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

8. Ὁμολογεῖται ὅμως ἀφ' ἑτέρου, ὡσαύτως ὑπὸ πάντων, ὅτι ἡ διαρρεύσασα εἰκοσιπενταετία ὑπῆρξε πλουσία καὶ εἰς ἀντίστοιχον διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν πλουτισμὸν τόσον ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν ἐν τῇ θεολογικῇ ἐπιστήμῃ ἐμπειριῶν, ὅσον καὶ ἐν τῷ πεδίῳ τῶν ἀπτῶν καὶ γενναιοδωρῶν ἐκδηλώσεων χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ἀλληλοβοηθείας, αἵτινες ἠκοδόμησαν τὸν Χριστὸν ἐν ταῖς καρδίαις ἑκατομμυρίων ἐμπεριστάτων χριστιανῶν καὶ πολλῶν καταπεπονημένων συνανθρώπων ἡμῶν. Πάντα δὲ ταῦτα ὁμοῦ συνετέλεσαν καὶ συντελοῦσιν εἰς τὴν διαπλάτυνσιν τῶν καρδιῶν πρὸς μίαν φιλόχριστον περιχώρησιν τῶν ὁμολογουσῶν τὸν αὐτὸν Κύριον Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν.

9. γ'. Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ εἰκοσιπενταετὲς γόνιμον, ἀναμφιβόλως, παρελθόν. Ὡς θεσμὸς ὅμως, ἀναντιρρήτως περικλείων ἐν ἑαυτῷ καὶ πάσας τὰς προϋποθέσεις καὶ τὸν δυναμισμὸν τῆς αὐτοεξελέξεως, διέρχεται καὶ σιγμᾶς κρίσεως καὶ αὐτοελέγχου, τὰς ὁποίας τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ σύνολος ἡ Ὁρθοδοξία, παρὰ τὴν ἣν ἔχουσι πολλὴν πρὸς αὐτὸ ἐμπιστοσύνην, μετὰ τῆς δεούσης παρακολουθοῦσι προσοχῆς ἐν τῇ παρούσῃ στιγμῇ τοῦ οἰκουμενικοῦ χρόνου.

10. Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν τείνει, ὡς γνωστὸν, ἵνα ἐπεκταθῇ πρὸς νέους χώρους. Κληθὲν ἀρχῆθεν ὅπως ὑπηρετήσῃ τὰς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἀπὸ μέρους τούτων προσφορᾷ μαρτυρίας καὶ διακονίας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, τὴν κοινωνίαν καὶ τὸν κόσμον, πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν, ζῆ, ὡς εἰκός, καὶ κινεῖται ἐντὸς πολυδιαστάτου καὶ ἀγχώδους πραγματικότητος. Προβλήματα τῆς νοσοῦσης κοινωνίας εἶναι, φυσικῶς, καὶ προβλήματα αὐτοῦ, ὡς προβλήματα αὐτῶν τούτων τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

11. Ἡ ἐκκοσμίκευσις, αἱ ὀρθολογιστικαὶ καὶ ὑλιστικαὶ τάσεις καὶ θεωρίαι, ἡ ὀργανωμένη ἀντίστασις, ἡ βία, ἡ ἐκλυσίς τῶν ἡθῶν, ἡ ἀχαλίνωτος ἐλευθερία, αἱ ἀνατρεπτικαὶ κινήσεις, αἱ παρορμήσεις τῆς συγχρόνου Νεό-

τητος, ὁ φυλετισμὸς, οἱ ἐξοπλισμοί, οἱ πόλεμοι καὶ τὰ τούτων ἀπότοκα κοινωνικὰ κακά, ἢτοι ἡ κατάθλιψις τῶν μαζῶν, ἡ κοινωνικὴ ἀνισότης, ἡ οἰκονομικὴ ἀθλιότης, ἡ ἀνισὸς κατανομή ἢ καὶ παντελῆς ἔλλειψις τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, ὁ φυσικὸς μαρασμὸς, ἡ πεῖνα τῶν ὑποσιτιζομένων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, αἱ βίαιαι μετακινήσεις, τὸ προσφυγικὸν χάος, αἱ μεταναστεύσεις, ὁ ἀναλφαβητισμὸς, οἱ οἰκολογικῶς ἀνεπαρκεῖς ὄροι ζωῆς καὶ ἡ τάσις τῆς φθοροποιοῦ καταστροφῆς τοῦ περιβάλλοντος, τὰ προβλήματα τῶν ἐν ἐξελίξει κοινωνιῶν ἐν μέσῳ μιᾶς ἀνίσως ἐκβιομηχανοποιουμένης καὶ τεχνοκρατουμένης ἀνθρωπότητος, αἱ ἐπὶ τῆς κατακτῆσεως τοῦ διαστήματος στηριζόμεναι ἐλπίδες τοῦ ἀσφυκτιῶντος πληθυσμοῦ τοῦ γηραίου πλανήτου ἡμῶν καὶ αἱ προσδοκίαι τῆς μελλοντολογίας, πάντα ταῦτα ὑφαίνουσι τὸ ἀπέραντον ἄγχος τῆς ἀγωνιώσης συγχρόνου ἀνθρωπότητος. Καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν αἰσθάνεται ἑαυτὸ ἐκ τῶν ἔνδον καλούμενον ἐπὶ τὴν εὐθύνην τῆς ἐπεκτάσεως τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ ἐπὶ πάσας τὰς νέας καὶ συνεχῶς αὐξανόμενας πραγματικότητας ταύτας.

12. Προβάλλει ὅμως τὸ ἐρώτημα: Πάντα ταῦτα, καὶ μόνον ταῦτα εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελέσωσι τὸ ἀντικείμενον καὶ τὸν μοναδικὸν προσανατολισμὸν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν;

Τὸ ἐρώτημα εἶναι βασικῆς σπουδαιότητος. Αἱ δὲ Ἐκκλησίαι - Μέλη τοῦ Συμβουλίου δέον, ὅπως ἐγκύψωσιν ἐπὶ τῶν προβλημάτων, τῶν προβαλλόντων τὸ ἐρώτημα τοῦτο, ἐκφράζον τὴν βαθυτέραν κρίσιν, τὴν συγκλονίζουσαν σήμερον τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν καθ' ἑαυτό.

13. Περὶ τὸ θέμα τοῦτο ὑφίσταται ἤδη δεδημιουργημένη καὶ εὐρέως συζητούμενη πόλωσις. Τινὲς ἀποβλέπουσι πρὸς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν ὡς πρὸς Ὀργανισμὸν πολιτικο-κοινωνικῶν διὰ τὰς Ἐκκλησίας προσανατολισμῶν, παραλλήλως μὲν πλὴν μόνον ἐκ τῶν ὑστέρων προβαίνοντα εἰς τὴν

ἐκθεολόγησιν τῶν προβλημάτων, καὶ τοῦτο πρὸς τὸν σκοπὸν μόνον τῆς θεολογικῆς διακαιολογήσεως τῶν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκάστοτε ἀναλαμβανομένων ἐπ' αὐτῶν θέσεων. Ἄλλοι, ἀντιθέτως, ἐπιθυμοῦσιν, ἵνα κρατήσωσι τὸ Συμβούλιον εἰς τὸν ἀντίποδα τῆς θέσεως ταύτης. Θεωροῦσιν αὐτὸ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἰδεολογικὸν προσκῆνιον διὰ θεολογικὰς συζητήσεις καὶ διὰ δεδοκιμασμένα ἤδη παλαιὰ σχήματα δογματικῶν ἀναμετρήσεων, αἵτινες διαϊωνίζουσι τὰς διαφορὰς καὶ εὐρύνουσι τὴν διαίρεσιν τῶν Ἐκκλησιῶν.

14. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, πιστὸς τηρητῆς τῆς ἀρχῆθεν ἰσχυούσης ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ βάσεως καὶ θέσεως περὶ σεβασμοῦ τῆς παραδεδομένης πίστεως καὶ διδασκαλίας, φρονεῖ ὅτι τὸ ἀδιέξοδον τῆς πολώσεως καὶ ἡ λύσις τῆς κρίσεως ταύτης ἐντὸς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερπηδηθῶσι μόνον, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον θὰ ἐπετυγχάνετο ἐξισορρόπησις μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀκραίων ἐκδοχῶν ὡς πρὸς τοὺς στόχους, τὰς ἐπιδιώξεις, καὶ τελικῶς, ὡς πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν φύσιν καὶ τοὺς λόγους ὑπάρξεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

15. Ἴδου ἐπὶ τὸ ἀναλυτικώτερον αἰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀπόψεϊς αὐτοῦ:

α') Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν εἶναι καὶ δεόν νὰ μείνῃ «Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν», κατὰ τὴν ῥητὴν, ἄλλως τε, ἀπαίτησιν τοῦ Α' Ἀρθροῦ-Βάσεως τοῦ Καταστατικοῦ αὐτοῦ. Ὡς τοιοῦτον δὲ δεόν, ἵνα ἐξυπηρετῇ τὰς Ἐκκλησίας ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ προσπαθείᾳ αὐτῶν πρὸς ἔνωσιν καὶ συνεργασίαν ἐντὸς μιᾶς ἀνθρωπότητος πολλαχῶς μὲν διηρημένης, πλὴν περικλειούσης τὰ σπέρματα τῆς ὄντολογικῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅπερ, ὡσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου, τοῦ πρώτου Ἀδάμ, συνάπτεται πρὸς τὸν Δημιουργόν, οὕτω καὶ δι' ἐνὸς Ἀνθρώπου, τοῦ Δευτέρου Ἀδάμ, τηρεῖται ἐν ἐνότητι μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός.

16. β') Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, ὡς θεσμὸς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν

Ἐκκλησιῶν τεταγμένος, ὀφείλει, ἵνα ἀποβαίνῃ ἐκάστοτε τὸ ἐπὶ τούτῳ ὄργανον τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ ἀπὸ κοινοῦ ἀναζητήσῃ τῆς διασαλευθείσης καὶ φυγαδευθείσης ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν, τόσον ἐν τῇ ἐκφράσει τῶν κοινῶν σημείων τῆς ἐμπεπιστευμένης εἰς αὐτὰς χάριτος, ἀληθείας καὶ πίστεως, ὅσον καὶ ἐν τῇ διερευνήσει καὶ ἀποκαταστάσει τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν.

17. γ') Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, ὡς γνωστὸν, εὐρίσκεται ἐνώπιον μιᾶς σαφῶς διαγραφομένης προκλήσεως, ὅπως ἀφ' ἐνὸς μὲν περιληφθῶσι μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν-Μελῶν αὐτοῦ καὶ ὠρισμένοι ἄλλαι Ἐκκλησίαι, ἰδίᾳ δὲ ἡ Ῥωμαιοκαθολικὴ, αἰ μετὰ τῆς ὁποίας διαπραγματεύσεις συνεχίζονται ἐντατικῶς ἀπὸ καιροῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐνταχθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ ὠρισμένοι Κινήσεις ἢ Ἐταιρεῖαι ἢ Ὁμάδες ἐξωεκκλησιαστικά, σαφῶς ἐστερημένοι παντὸς ἐκκλησιολογικοῦ γνωρίσματος. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δηλοῖ, ὅτι ὅσον εὐκταία θὰ ἦτο πᾶσα ὀφειλικὴ διαπλάτυνσις τῶν καρδιῶν, ὑφ' ὧν τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν, ὅπως ἐνταχθῶσιν εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν αἱ Ἐκκλησίαι αὗται, καὶ δὴ ἡ Ῥωμαιοκαθολικὴ, αἰρομένων τῶν τυχόν ὑφισταμένων ἐνδοιασμῶν—διότι ὄντως τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν θὰ ἐνεπλουτίζετο καὶ θὰ προσελάμβανεν εὐρυτέρας παγχριστιανικὰς διαστάσεις—τόσον ἀφ' ἑτέρου ἀπευκταῖαι θὰ ἔδει νὰ ὦσιν αἱ ἀντιθέτου φορᾶς τάσεις ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβούλιῳ Ἐκκλησιῶν πρὸς ἐνσωμάτωσιν ἐν αὐτῷ τῶν περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος ἐξωεκκλησιαστικῶν Κινήσεων, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἀπετέλει ἐκτροπὴν διὰ τὸ Συμβούλιον, θὰ ὠδήγει δ' ἅμα εἰς δύσκολον θέσιν καὶ πλείστας Ἐκκλησίας—Μέλη αὐτοῦ.

18. δ') Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν βασικῶν αὐτοῦ σκοπῶν ὀφείλει, ἵνα δοκιμάσῃ πάσας τὰς θεολογικὰς ἐμπειρίας, ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου μέχρι καὶ τῆς ἐν θεολογικῇ εὐθύτητι καὶ ἀκεραιότητι ἀνεκδοκίμου προβολῆς τῆς πίστεως καὶ διδασκαλίας τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ἵνα ἐκ τῆς πολλαπλότητος τῶν ἐκδοχῶν ἐκπηγάξῃ ἢ μοναδικότης τῆς ἐν

Χριστῷ ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας, ὡς τε Ἀγίας Γραφῆς καὶ ὡς Ἱερᾶς Παραδόσεως, ἐφ' ἧς καὶ μόνης μέλλει, ἵνα στηριχθῇ πᾶσα μορφή ἐπιδιωκομένης ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβούλιῳ Ἐκκλησιῶν ἐνότητος.

19. ε') Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν δέον, ἵνα παρέχῃ πᾶσαν ἰδεολογικήν, ἀλλὰ καὶ πρακτικὴν δυνατότητα εἰς τὰς Ἐκκλησίας, ἵνα ἀνεμποδίστως καὶ ἐν συνυπευθυνότητι διδῶσι κοινὴν μαρτυρίαν τῷ κόσμῳ τόσον διὰ τῆς κηρύξεως τοῦ ἐνός καὶ μὴ μεμερισμένου Χριστοῦ, ὅσον καὶ διὰ τῆς μεταδόσεως τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας σήμερον.

20. ς') Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, ὡς θεσμὸς ἀπευθυνόμενος, οὐχὶ ὑποκαθιστῶν τὰς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐξ ὀνόματος αὐτῶν καὶ ἀντ' αὐτῶν, πρὸς τὸν ἀγγῶδη ἄνθρωπον τῆς σήμερον, δέον ἵνα μὴ λησμονῇ τὴν βασικὴν ἀλήθειαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὗτος, πέραν πάσης ἐκδηλώσεως παροξυστικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ διὰ τὰ πλέον ζωτικὰ ἔτι κοινωνικο-πολιτικά προβλήματα τῆς σήμερον, θεωρεῖ τὴν βαθυτέραν δίψαν αὐτοῦ στρεφομένην πρὸς τὸ οὐσιῶδες ἐρώτημα: τίς ὁ λόγος ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ζῶντος προσώπου, ὡς ἠθικῆς προσωπικότητος καὶ ὡς ὀντότητος χωρούσης πέραν τῆς παρουσίας ζωῆς καὶ ἐναγκαλιζομένης ὀριστικῶς τὸ «ἔσχατον»; Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν ὀφείλει, ἵνα γνωρίσῃ ἐπακριβῶς τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τὴν πραγματικὴν τριπλῆν διάστασιν αὐτοῦ, τὴν ὄντολογικὴν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν χριστιανικὴν καὶ χαρισματικὴν.

21. ζ') Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν δέον, ἵνα μελετήσῃ ἐπισταμένως τὰς δεδικοιολογημένας ἢ καὶ ἀδικοιολογήτους ἔτι ἀντιδράσεις τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου πρὸς ὅ,τι ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν προσφέρεται εἰς αὐτόν, καὶ ὅπως σταθμίσῃ τὰ σημεῖα, ἐφ' ὧν προκαλοῦνται αἱ ἀπὸ μέρους αὐτοῦ ἀπωθήσεις πρὸς τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὴν θεολογίαν αὐτῶν, ἵνα ἐξεύρῃ τοὺς καταλληλοτέρους τρόπους ἐκφράσεως τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἵνα ὁ λόγος αὐτοῦ μὴ ᾖ λόγος ἀσήμαντος ἐκκοσμικευθείσης Κινήσεως, ὡς καὶ τόσοι ἄλλοι, μὴδὲ φωνὴ ὑπὸ τῆς ἀγόνου γραφειο-

κρατίας ἐμπνεομένη, ἀλλὰ λόγος πλούσιος εἰς προφητικὸν τόνον, λόγος Χριστοῦ.

22. η') Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, ὡς ὄργανον Ἐκκλησιῶν ὄχι μόνον ἐν θεολογίᾳ διαλεγομένων, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀγάπῃ καὶ συναλληλίᾳ συναπτομένων πρὸς ἀλλήλας, καὶ οὕτω διὰ τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ τῆς ἀλληλοστηρίξεως παρεχουσῶν μαρτυρίαν καὶ διακονίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν κόσμον, ὀφείλει, ἵνα συνεχίσῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς προσπαθείας αὐτοῦ πρὸς μείζονα καὶ θετικωτέραν πάντοτε συνάντησιν τοῦ παντοιοτρόπως δυσπραγοῦντος ἀνθρώπου, ὥστε καὶ δι' ὀρωμένων καὶ δι' ἀοράτων, διὰ λόγων καὶ διὰ πράξεων, δι' ἀποφάσεων καὶ δι' ἐνεργειῶν, παρ' οἷς δεῖ καὶ ὅταν δεῖ, καταγγέλληται ὁ Χριστός, καὶ μόνον ὁ Χριστός, μὴ προωθῶνται δὲ ἀλλότριαι πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ Συμβουλίου ἐπιδιώξεις, αἵτινες θὰ ἀπεμάκρυνον τοῦτο ἐκ τῶν ἀρχικῶν, καθαρῶς ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν, στόχων αὐτοῦ.

23. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, διατυποῦν τὰς ὡς ἄνω ἀπόψεις καὶ εὐχὰς αὐτοῦ περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, πέποιθεν ὅτι ὄχι μόνον ἀκολουθεῖ τὴν ὁδὸν τῆς εὐθύτητος καὶ συνεπειᾶς εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς αὐτό, ὡς ἄλλως τε πάντοτε πράττει, ἀλλὰ καὶ συνεργεῖ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Συμβουλίου ἐν ἀγάπῃ καὶ ταπεινότητι, συνεργεῖ εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔργον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπως καλλίτερον ἐξυπηρετήσωσι τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως.

24. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εὐχεται μακρὰν καὶ εὐλογημένην καὶ τὴν ἐφ' ἐξῆς πορείαν καὶ δρᾶσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ἀληθῆ καὶ γνησίαν τὴν πρὸς τὸν ἀγωνιῶντα ἄνθρωπον μαρτυρίαν καὶ διακονίαν αὐτοῦ, θερμὴν καὶ εἰλικρινῆ τὴν πρὸς τὰς Ἐκκλησίας προσφορὰν αὐτοῦ, εὐλογημένας ἀπὸ Θεοῦ τὰς ὑπὲρ τῆς ἐνότητος πανταχόθεν καταβαλλομένας προσπαθείας, ἐγγὺς δὲ τὴν ἡμέραν, ἐν ἧ ὁ Κύριος θὰ πραγματοποιήσῃ τὸν πόθον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ποιμνίων αὐτῶν, ὅπως γένηται «μία ποιμνὴ, εἷς ποιμὴν» (Ἰω. 10,14) ἐν τῇ Μιᾷ καὶ

ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΟΥ Π. Σ. Ε.

ΕΠΙ ΤΗ, 25ΕΤΗΡΙΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΟΥ Π. Σ. Ε.

Δημήτριος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἀριθμ. Πρωτ. 673.

Αἰδεσιμολογιώτατε Δρ. Φίλιππε Πότερ, Γενικὸ Γραμματεῦ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρᾳ Αἰδεσιμολογιότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ.

Ὁ καθ' ἡμᾶς Ἀγιώτατος Ἀποστολικὸς καὶ Πατριαρχικὸς Οἰκουμενικὸς Θρόνος ἐν εὐχαριστίᾳ πρὸς τὸν ἐν Τριάδι ὑμνούμενον καὶ ἐνδοξάζομενον Θεὸν χαιρετίζει τὴν συμπλήρωσιν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰκοσιπενταετίας ἐν τῇ ζωῇ καὶ δράσει τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς συμμετέχει εἰς τὸν ἐπίσημον τοῦ εὐσήμου τούτου γεγονότος ἑορτασμόν.

Ὁ πάνσεπτος οὗτος Θρόνος, ἀνασκοπῶν τὴν μέχρι τοῦδε εἰκοσιπενταετῆ συμφορῶν τῶν μετεχουσῶν τοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν χριστιανικὴν συμπάραστασιν, προσέγγισιν καὶ ἐνότητα, μεθ' ἱκανοποιήσεως βαθείας διαπιστοῦ θετικὰ καὶ βέβαια ἐπιτεύγματα ἐν τῇ ἀπὸ κοινοῦ ἐν τῷ Συμβουλίῳ καταβαλλομένη προσπάθειᾳ μαρτυρίας καὶ διακονίας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, τὴν σύγχρονον κοινωνίαν καὶ τὸν πολλαχῶς δοκιμαζόμενον

Ἀδιαιρέτῳ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Κυρίου, ἀήτις ἐστὶ τὸ σῶμα Αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου» (Ἐφεσ. 1,23).

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 16ῃ Αὐγούστου 1973.

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

κόσμον, ἅτινα καὶ ἀποτελοῦσιν ἐπαλήθευσιν μὲν τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν προσδοκιῶν τῶν πρωτοπόρων καὶ πρωτεργατῶν τῆς οἰκουμένης κινήσεως, γλυκὺν δὲ καρπὸν τῶν κόπων καὶ τῶν μόχθων ἐκείνων τε καὶ τῶν ἐν πνεύματι χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ συμπαθείας πρὸς τὸν πλησίον συνεχιζόντων τὸ ἔκτοτε ἀρξάμενον ἔργον.

Συγχαίροντες ὀλοκαρδίως ταῖς μετεχούσαις τοῦ Συμβουλίου Χριστιανικαῖς Ἐκκλησίαις καὶ Ὁμολογίαις, ἐπὶ τῇ ἑορταζομένη μεγάλῃ ἀμφιτηρίδι, ἐπιστέφομεν ἐπαίνοισ τὴν τε ὑμετέραν λίαν ἡμῖν ἀγαπητὴν Αἰδεσιμολογιότητα καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἑδρᾷ τοῦ Συμβουλίου ἀξιόους καὶ πολυτίμους συνεργάτας αὐτῆς, ὡς τακτικῶς καὶ καλῶς διεξάγοντα τὰ τῆς ἀνατεθειμένης ὑμῖν οἰκουμένης εὐθύνης, καὶ ὀλοφύχως εὐχόμεθα, ὅπως τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὰς ἄχρι τοῦδε κτηθείσας ἐμπειρίας καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ πάντοτε τοῦ ἀληθοῦς καὶ γνησίου αὐτοῦ προσανατολισμοῦ, χωρῆση πρὸς νέαν εὐλογημένην τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης μαρτυρίαν καὶ προσφορὰν, εἰς διακονίαν μὲν καὶ παραμυθίαν τοῦ ἀγχώδους συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐμπεριστάτων Ἐκκλησιῶν, προαγωγὴν δὲ τῆς ἱερᾶς ὑποθέσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος καὶ εὐρύτερον τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀδελφοσύνης καὶ εἰρήνης.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς μεγάλης ἐπετείου καὶ εἰς ἐπισήμανσιν τῆς σπουδαιότητος αὐτῆς ἀπολύσαντες, ἀποφάσει τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, Διάγγελμα ἀπὸ μέρους τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, διαλαμβάνον διαπιστώσεις ἐκ τῆς διανυθείσης γονίμου εἰκοσιπενταετοῦς περιόδου καὶ τὰς περὶ τῆς ἐφεξῆς ἐξελίξεως καὶ δράσεως τοῦ Συμβουλίου ἐλπίδας καὶ προσδοκίας ἡμῶν, ἀποστέλλομεν τοῦτο συνημμένως ὡδε τῇ ὑμετέρᾳ Αἰδεσιμολογιό-

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ, ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΙΣΤ΄.

Η ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1. Ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν ἀπὸ τὴν θεολογικὴν σοφίαν καὶ ἀπὸ τὸν ἀμύθητον πλοῦτον τῶν ἑτεροδόξων Θεολόγων τῆς Δύσεως, τῶν διακριθέντων ἐφ' ὅλων τῶν πεδίων τῆς ἐπιστημονικῆς Θεολογίας, οἵτινες διὰ τῶν πράγματι σοφῶν αὐτῶν συγγραμμάτων ἐβοήθησαν ἡμᾶς εἰς κάρπωσιν παντοειδῶν γνώσεων, ὠφελιμωτάτων διὰ τὴν βαθυτέραν κατανόησιν τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας. Πολλοὶ δὲ τούτων μετέιχον εἰς τὴν Οἰκουμένην Κίνησιν. Εὐκόλος εἶναι ἡ ἐπίκρισις κατὰ τῶν ἑτεροδόξων Θεολόγων, ἀλλὰ δύσκολος εἶναι ἡ μὴ ἀναγνώρισις τῆς κολοσσιαίας συμβολῆς αὐτῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν πάντων τῶν Κλάδων τῆς ἐπιστημονικῆς Θεολογίας. Ὅθεν καὶ εἰς ἀγνωμοσύνην ἠθέλομεν καταντήσει, ἐὰν παρασυρόμενοι ὑπὸ φανατικῆς προκαταλήψεως κατὰ παντὸς ἑτεροδόξου Θεολόγου, δὲν ἀνεγνωρίζομεν τὸ πόσον πολῦτιμος καὶ ἀνεκτιμήτου σπουδαιότητος ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τῆς Δυτικῆς ἐπιστημονικῆς Θεολογίας καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους. Ἀπὸ τὴν εἰς βάθος κατανόησιν τῶν Ἀγίων Γραφῶν, μέχρι καὶ τῆς κριτικῆς ἀξιολογήσεως καὶ κατανόησεως

τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων, δι' οὓς ἐναβρυνόμεθα καὶ δικαίως ὑπερηφανευόμεθα, οἱ Δυτικοὶ ἑτεροδόξοι Θεολόγοι συνεισήνεγκον ἀφαντάστως πολλὰ καὶ σπουδαῖα. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἄδικον, ἀφ' ἑνὸς μὲν ν' ἀπορρίπτωμεν πᾶσαν μετὰ τῶν ἑτεροδόξων ἐπαφήν καὶ πάντα διὰ λόγον, καὶ ἀφ' ἑτέρου ν' ἀντλῶμεν καὶ νὰ καρπώμεθα ἐξ αὐτῶν ὅ,τι ἄριστον καὶ ὠφέλιμον διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Θεολογίαν μας;

2. Ἐὰν εἴμεθα εἰλικρινεῖς, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐξ αὐτῶν οἱ νεώτεροι ἡμεῖς Θεολόγοι, οἱ ὑπερηφάνως διακηρύσσοντες τὴν Ὀρθοδοξίαν μας, ἐδιδάχθημεν τρόπον καὶ μέθοδον κριτικῆς ἐρεύνης καὶ ἐμβαθύνσεως εἰς τε τὸ γράμμα καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Ἀποκαλυπτικῶν Ἀληθειῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἐδιδάχθημεν δῆλον ὅτι, πῶς νὰ ἀνερευνώμεν τὰ ἱερά κείμενα καὶ τὰ κείμενα τῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐδιδάχθημεν τὴν θεωρίαν τῶν θεολογικῶν προβλημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν μέθοδον τῆς ἐκ τῆς θεωρίας εἰς τὴν πράξιν καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν τῆς Ἐκκλησίας μεταβάσεως. Ἐδιδάχθημεν, πῶς ν' ἀντικρύζωμεν τὸν σύγχρονον κόσμον καὶ τὰ προβλήματα του· πῶς νὰ μελετῶμεν ταῦτα καὶ πῶς νὰ ἀντιμετωπίζωμεν τὰ ἐκρηκτικὰ σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα. Ἐδιδάχθημεν ἐπίσης τὴν ἔννοιαν, τὴν ἔκτασιν καὶ τὸ βάθος τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ, κατὰ τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ ἀξιολόγησιν, τὴν τε Ἀρχαιο-Ἑλληνικὴν καὶ τὴν χριστιανικὴν, τὴν καὶ Πατερικὴν. Ἐδιδάχθημεν τὴν τε θεωρίαν καὶ τὴν πράξιν, καθ' ἃς δέον νὰ προσβλέπωμεν, συνεργαζόμενοι πρὸς ἀλλήλους, πρὸς τὸν συν-ἀνθρώπον μας καὶ πῶς, οὐχὶ θεωρητικῶς

τητι, πρὸς ἐπίσημον αὐτοῦ κοινοποίησιν, τὰ κράτιστα αὐτῇ καὶ πᾶσιν αἰτούμενοι παρὰ Θεοῦ, Οὐ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

Ἄλογ' Αὐγούστου ις'

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως διάπυρος

πρὸς Θεὸν εὐχέτης

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α'

**ΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΕΡΩΝΥΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΕΒ. ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΤΩΝ Μ.Σ.Ε. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ (15-
30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1972) ΤΗΣ Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟ 1967 ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ Δ.Ι.Σ.***

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Προοπτικά τοῦ ἀμέσου μέλλοντος.

Οὐδεὶς, βεβαίως, δύναται νὰ προδικάσῃ τὸ μέλλον, εἰ μὴ μόνον «ὁ χρόνος καὶ καιροὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενος». Παρὰ ταῦτα, ἤδη ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ, καθ' ὅσον ἦτο τοῦτο ἀνθρωπίνως δυνατόν, διευτυπώθησαν ὠρισμένοι προβλέψεις ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς αὐτῆς προϋποθέσεως, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ θέσωμεν ὑπ' ὄψει ὑμῶν καὶ ἄλλας τινὰς προβλέψεις ἐπὶ ἄλλων τομέων τοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συντελουμένου ἔργου, ἀφοῦ προηγουμένως διατυπώσωμεν προτάσεις τινὰς περὶ τῆς διαθέσεως τῶν ἀπὸ τοῦ 1974 καὶ ἐξῆς μελλόντων νὰ ἐπιτευχθῶσιν εἰσοδημάτων μας.

Τοιοιτοτρόπως, ἀπὸ τοῦ 1974 θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παραιτηθῶμεν τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Νόμου 4589/1966, ὡς ἐτροποποιήθη μέχρι σή-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 420 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

μερον, χορηγουμένης ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐπιχορηγήσεως, ἡ ὁποία καλύπτει τὰ 3/4 τῆς δαπάνης, τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ΟΔΔΕΠ καταβολὴν τῶν ἀποδοχῶν τῶν Ἀρχιερέων.

Ἐπίσης, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀναλάβωμεν καὶ τὰς δαπάνας τῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, διαθέτοντες δι' ἀμφοτέρα τὰ κονδύλια περὶ τὰ 50 ἑκατομύρια δραχμῶν.

Παραλλήλως θὰ ἠδύνατο ἢ πρὸς τὰς πνευστέρας Μητροπόλεις ἐπιχορήγησις τοῦ ΟΔΔΕΠ νὰ γίνῃ γενναιοτέρα, ἀπὸ δὲ τοῦ 1975 νὰ ἀναληφθοῦν τὰ ἐξοδα μισθοδοσίας τοῦ προσωπικοῦ ἀπασσῶν τῶν ἱερῶν Μητροπόλεων. Ἐπίσης θὰ εἶναι δυνατόν νὰ παραιτηθῶμεν τῆς κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως, ἡ ὁποία κατὰ τὰ ὑπεσχημένα ἀπὸ τοῦ 1973 θὰ δοθῆ εἰς τὸ TAKE διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συντάξεων τῶν ἐφημερίων μας. Ἐπὶ πλέον, ἀπὸ τοῦ 1975 θὰ εἶναι δυνατόν νὰ διατεθοῦν μεγαλύτερα κονδύλια διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Διοικητι-

μόνον, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει καὶ διὰ τῶν ἔργων ν' ἀναγνωρίζωμεν τὸν συνάνθρωπόν μας ὡς ἀδελφόν, ἀσχέτως φυλετικῆς, ἐθνικῆς ἢ θρησκευτικῆς καὶ ὁμολογιακῆς διακρίσεως κ.λπ. κ.λπ.

3. Ἐδιδάχθημεν λοιπὸν πάμπολλα ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς Θεολογίας τῆς Δύσεως ἡμεῖς οἱ νεώτεροὶ ἐπιστήμονες Θεολόγοι. Μάλιστα διὰ τῆς συμμετοχῆς ἡμῶν ἐπὶ 50-ετίαν καὶ πλέον ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει ἠδυνήθημεν νὰ καρπωθῶμεν τὴν συνισταμένην, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, τῆς ὄλης εὐκαρπίας τῆς μεγάλης θεολογικῆς σκέψεως τῶν Δυτικῶν Θεολόγων. Δὲν θὰ παύσωμεν δὲ νὰ ἀντλῶμεν διδάγματα ἐξ αὐτῶν καὶ νὰ

ἐμπνεώμεθα ἐκ τῆς φιλοσόφου σκοπιᾶς τῆς προωδευμένης Ἐπιστήμης αὐτῶν, μάλιστα ἐν οἷς πεδίοις τὰ ἐνδιαφέροντα ἡμῶν στρέφονται. Δὲν εἶναι λοιπὸν πρέπον, οὔτε δίκαιον, οἱ ἐπιστήμονες ἰδίᾳ Ὀρθόδοξοι Θεολόγοι νὰ στρεφώμεθα μετὰ φανατισμοῦ καὶ ἐκ προκαταλήψεως κατὰ πάσης ἑτεροδόξου ἐκκλησιαστικῆς ἐπαφῆς, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Δύσεως οἰκοδομοῦν τὸ περιεχόμενον τῆς διδασχῆς τῶν ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς Ἐπιστημονικῆς Θεολογίας, ἐξ ἧς καὶ ἡμεῖς ἀντλοῦμεν καὶ ὠφελοῦμεθα.

Ἄλλὰ θὰ συνεχίσωμεν!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

κοῦ Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ διαθεῶσιν αἱ ἀπαραίτητοι πιστώσεις, ἵνα τεθῶσιν αἱ πρῶται καταβολαὶ πρὸς δημιουργίαν ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας. Θὰ εἶναι ὡσαύτως δυνατόν νὰ ἀναλάβωμεν ἀμέσως τὰς δαπάνας διὰ τὴν παροχὴν συντάξεως καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις συγγενῶν, ἀποθανόντων Ἀρχιερέων, τοὺς ὁποίους οὗτοι ὑπηρέτησαν.

Ταῦτα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προβλεπομένων οικονομικῶν δυνατοτήτων μας. Ὡς πρὸς τὰς ἄλλας προοπτικές, θὰ ἔπρεπε νὰ σημειώσωμεν ὅτι εἰς μὲν τὸν τομέα τῆς Ἀρχιγραμματείας προβλέπεται, ὅτι συντόμως θὰ περατωθῶν αἱ ὑπὸ τῶν Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν προβλεπόμεναι διαδικασίαι, ὥστε νὰ καταστήθῃ δυνατόν νὰ ἐκδοθῇ ὁ νέος περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων Νόμος. Ἐπίσης, θὰ καταβληθῇ προσπάθεια ἀρτιωτέρας ὀργανώσεως τῆς Διευθύνσεως Προσωπικοῦ καὶ πλέον συγχρονισμένης ὀργανώσεως τῶν Συνοδικῶν μας Ἀρχείων.

Ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Παιδείαν, προβλέπεται, ὅτι ὁ ἀπὸ τοῦ τρέχοντος ἔτους συμπληγνόμενος πυρὴν τοῦ «Κέντρου Θεολογικῶν Ἐρευνῶν» θὰ δύναται ἀπὸ τοῦ 1973/1974 νὰ ἀναπτυχθῇ περισσότερο, εὐρυνούμενον ἀφ' ἑνὸς μὲν τοῦ κύκλου τῶν θεμάτων, ἐφ' ὧν θὰ γίνεταί ἡ ἔρευνα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ κύκλου τῶν ἐρευνητῶν.

Θὰ συγκροτηθῇ ὡσαύτως ἀρτιώτερον ἢ Ἀνωτέρα Σχολὴ Ἱερατικῶν Σπουδῶν, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ ἔτους 1974 ἐλπίζεται, ὅτι θὰ στεγάζεται εἰς εἰδικῶς παρὰ τὴν Πανεπιστημιόπολιν ἀνεγερθησόμενον κτίριον, ὅπου θὰ στεγάζεται ὡσαύτως καὶ τὸ μνημονευθὲν «Κέντρον Θεολογικῶν Ἐρευνῶν», ὡς ἐπίσης καὶ τὸ Οἰκοτροφεῖον τῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ σπουδάζοντων κληρικῶν, ἰσως δὲ καὶ τινων λαϊκῶν Θεολόγων.

Συντόμως ὡσαύτως θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἤδη ὑπηρετούντων κληρικῶν, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων, ἀπαραιτήτως δὲ ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἤδη κεχειροτονημένων ἢ χειροτονουμένων ὀλιγογραμμάτων ἐφημερίων.

Εἰς τὸν τομέα τοῦ ἐντύπου, προβλέπεται νὰ ἔχωμεν ἐν συγχρονισμένον καὶ ἀνταποκρινόμενον πλήρως εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας Τυπογραφεῖον, ἐξωπλισμένον διὰ τῶν τελειότερων μηχανημάτων καὶ ἐπιπυρνωμένον διὰ τοῦ ἀρίστου κατὰ τὸ δυνατόν προσωπικοῦ, εἰς τρόπον ὥστε καὶ τὸ κόστος νὰ εἶναι τὸ μικρότερον δυνατόν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐμφάνισις τῶν ἐντύπων μας νὰ εἶναι ἰσαξία πρὸς τὴν ὑπὸ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἐπιτυγχανομένην.

Εἰς τὸν τομέα τῆς διοργανώσεως τοῦ ποιμαντικοῦ μας ἔργου ὑπολογίζομεν εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ 1973 ἐπιχορηγήσεως τοῦ TAKE πρὸς βελτίωσιν τῶν συντάξεων τῶν ἐξ αὐτοῦ συνταξιοδοτουμένων ἐφημερίων.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΜΟΝΙΜΩΝ

ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

1969-1972.

I

ΤΗΣ Μ. Σ. Ε. ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Μόνιμος Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ, συμφώνως πρὸς τὸ Ν. Δ. 126/69 περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖται ἀπὸ 9 μέλη, ἔχει δὲ τέσσαρα Τμήματα, τὰ ἐξῆς: 1. Διορθοδόξων καὶ Διεκκλησιαστικῶν Σχέσεων μὲ προϊστάμενον τὸν Ἀρχιμ. Μελέτιον Καλαμαράν, 2. Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, μὲ προϊστάμενον τὸν Ἀρχιμ. Ἀντώνιον Ρωμαῖον, 3. Ἀποδήμων μὲ προϊστάμενον τὸν Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζόπουλον, 4. Τῆς Διεκκλησιαστικῆς Βοηθείας μὲ προϊστάμενον τὸν κ. Ἀντ. Παπαντωνίου.

Ἐκ τούτων, καίτοι καὶ τῶν ἄλλων Τμημάτων τὸ ἀντικείμενον δὲν ὑστερεῖ εἰς σπουδαιότητα, τὸ Τμήμα Διορθοδόξων καὶ Διεκκλησιαστικῶν Σχέσεων εἶναι τὸ πλέον ἐνδιαφέρον καὶ τὸ νευραλγικώτερον, διὸ καὶ θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ καὶ πρῶτον.

Α' Τὸ Τμήμα Διορθοδόξων καὶ Διεκκλησιαστικῶν Σχέσεων:

Τὸ Τμήμα αὐτὸ ἐν σπέρματι προϋπήρχε τῆς ἰδρύσεως τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ ὡς Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Ζητημάτων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου. Ὅτε ἀνελάβομεν τὴν προεδρίαν τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ, εὐρομεν διαμεμορφωμένην τὴν ἐξῆς κατάστασιν:

α) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1948, ἀποφάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ἰδρυτικὸν μέλος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ μετέιχε σταθερῶς σχεδὸν ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς δραστηριότητός του. Μέχρι τοῦ ἔτους 1961 αἱ Ἑλληνικαὶ Ἐκκλησίαι ἦσαν αἱ μόναι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι εἶχον καταστή μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. Ἀπὸ τοῦ 1961 καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι Ὄρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἰσῆλθον εἰς τὸ Π.Σ.Ε. Οὕτω σήμερον δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι τοῦ Π.Σ.Ε. μετέχει ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν τῷ συνόλω τῆς.

Ἡ συμμετοχὴ τῶν ἁγίων Πατριαρχικῶν καὶ Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ Π.Σ.Ε. ὑπῆρξεν ἐν τῶν θεμάτων τῆς Δ' ἐν Γενεῇ Διορθοδόξου Διασκέψεως (1968). Ἐκτοτε, ἡ συμμετοχὴ τῶν Ὄρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὸν Διεκκλησιαστικὸν αὐτὸν ὀργανισμὸν κατέστη πανορθόδοξος ἀπόφασις, καὶ οὕτω κανονικὴ κατάστασις.

β) Ἐκτὸς τούτου ἢ ἐν Γενεῦθι Δ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἀπεφάσισεν, ὅπως 1) ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν τῷ συνόλῳ τῆς προχωρήσει εἰς Διάλογον μετὰ τὰς ἐξῆς Ὁμολογιακὰς Ὁμάδας: α) Ἀντιχαλκηδονίους, β) Ἀγγλικανούς, γ) Παλαιοκαθολικούς, 2) αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι, χωρὶς νὰ προχωροῦν εἰς θεολογικὸν Διάλογον, καλλιεργοῦν ἀγαθὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ῥωμαιοκαθολικῶν καὶ 3) δι' οἰανδήποτε μεταβολὴν τακτικῆς εἰς πᾶν ζήτημα π.χ. τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν Ῥωμαιοκαθολικῶν ἀπαιτῆται πανορθόδοξος ἀπόφασις, κατὰ παμψηφίαν λαμβανομένη.

Ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τῆς Δ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως μέχρι τῆς ὑπ' ἐμοῦ ἀναλήψεως τῆς προεδρίας τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ δὲν εἶχον γίνεαι πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεών της, εἴμη προπαρασκευαστικαὶ ἐνέργειαι.

γ) Ὁφείλω ἀκόμη νὰ τονίσω, ὅτι τὸ 1969 εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ δημιουργηθῆται ἡ λεγομένη ἀντιοικουμενικὴ παράταξις, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχη ἀκόμη διαμορφωθῆ. Ἀτυχῶς ὠρισμένα θέματα ἀντιμετωπίσθησαν ἐκατέρωθεν μετὰ ὀξύτητα, ἡ ὁποία ἐζημίωσε.

Αὗται ἦσαν αἱ προϋποθέσεις, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἔχη κανεὶς πάντοτε ὑπ' ὄψιν του, προκειμένου νὰ ἀξιολογήσῃ τὸ ἐπιτελεσθὲν ἔργον, ὡς καὶ τὰ στερεὰ βάρη ἐπὶ τῶν ὁποίων ἠδράσθη τὸ οἰκοδόμημα τῆς ὑπευθύνου τῶν θεμάτων τούτων διαχειρίσεως. Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν λεπτομερῶς καὶ μεθοδικῶς τὰ ἐπιτελεσθέντα.

1. Αἱ Διορθόδοξοι Σχέσεις.

Ἡ καλλιέργεια τῶν Διορθόδοξων Σχέσεων εἶναι ὁ κυριώτερος, σχεδὸν εἰπεῖν, ὁ μόνος οὐσιαστικὸς τομεὺς τῆς τε Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Τμήματος Διεκκλησιαστικῶν Σχέσεων. Τὸ πρῶτον καὶ κύριον χρέος μας εἶναι ἡ διατήρησις τῆς ἐνότητος μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς Ἐκκλησίᾳ καὶ πασῶν τῶν λοιπῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν. Καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἐξεμεταλλεύθημεν πᾶσαν εὐκαιρίαν πρὸς σύσφιγξιν τῶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν σχέσεων ἡμῶν. Συγκεκριμένως:

α) Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Πρὸς ἄρισιν τῶν παρεξηγήσεων, αἰτίνας ἐδημιουργήθησαν, ὡς μὴ ὠφείλει, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὴ συμπεριλαμβόντος τοὺς ὅρους τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς πράξεως τοῦ 1928, δι' ἧς παρεχωρήθησαν ἐπιτροπικῶς αἱ Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, αἱ ὑφιστάμεναι εἰς τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀπέστειλεν εἰς τὸ Οἶκ. Πατριαρχεῖον τὸν Πρόεδρον τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθ. Ἐξωτερικοῦ, ὁ ὁποῖος συνειργάσθη μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀθηναγόρου καὶ τῆς ἀρμοδίας ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν θεμάτων ἐπιτροπῆς, δούς τὰς ἀναγκαίας ἐξηγήσεις καὶ ὑποδείξας τρόπον πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς γενομένης παραλείψεως, συνεργασθεὶς ἅμα ἐπ' εὐκαιρίᾳ καὶ

περὶ ἄλλων θεμάτων, ὡς ἦσαν τῆς προετοιμασίας τῶν ἐξ Ἑλλάδος μεταναστῶν καὶ τῶν προνομίων τοῦ Οἴκ. Θρόνου, ἅτινα ἀπορρέουν ἐκ τοῦ ΚΗ' Κανόνος τῆς Δ' Οἴκ. Συνόδου.

Ὡσαύτως ἐπεσκέφθησαν τὸ Πατριαρχεῖον Συνοδικοὶ ἀντιπρόσωποι 1) ὁ Σεβ. Ζάνθης κ. Ἀντώνιος πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, 2) ὁ ὁμιλῶν πρὸς ὑμᾶς πρὸς ἐκδήλωσιν συμπαραστάσεως πρὸς τὸν ἐν Σέμερινγκ τῆς Αὐστρίας νοσηλεύμενον Πατριάρχην Ἀθηναγόραν, 3) ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος μετ' ἄλλων Ἱεραρχῶν πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου καὶ 4) ὁ Σεβ. Πρεβέξης, ἵνα συγχαρῆ τὸν νέον Πατριάρχην Παναγιώτατον κ. Δημήτριον Α'.

Ἐκτὸς τοῦ πανσέπτου Κέντρου τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία περιέλαβε δι' ἀγάπης καὶ τιμῆς καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸ Ἱ.Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπὰς. Οὕτω π.χ. τὸν Ὀκτώβριον 1972 ὁ Πρόεδρος τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθ. Ἐξωτερικοῦ συμμετέσχεν ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς τὰς ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατειρῶν καὶ Μεγάλῃς Βρετανίας ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις.

Γενικῶς κατεβλήθη προσπάθεια, τὰς σχέσεις τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου νὰ διέπη ἡ ἀμοιβαίότης καὶ ἡ εἰλικρινὴς ἀγάπη καὶ συνεργασία.

β) Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Μακ. Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Νικόλαος ἐπεσκέφθη ἐπισήμως τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος κατ' ἀνοιξιν τοῦ 1968, ἔκτοτε δὲ ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας ἀνεπισήμως πολλάκις.

Κατὰ τὰς ἐναυθὰ διατριβάς του ἔλαβον χώραν εἰδικὰ καὶ συσκέψεις καὶ συναντήσεις, σκοπὸς τῶν ὁποίων ἦτο ἡ δημιουργία τῶν κατὰ τὸ δυνατόν καλύτερων προϋποθέσεων διεξαγωγῆς τοῦ ἔργου τῆς ἔξου. Ἱεραποστολῆς. Ἐκτὸς τούτου ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἠγήθη αὐτοπροσώπως τῆς πολυμελοῦς Συνοδικῆς Ἀντιπροσωπίας εἰς τὰς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἑορτὰς ἐπὶ τοῖς Ἑγκαίνιοις τοῦ Νέου Πατριαρχικοῦ Μεγάρου (21 Νοεμβρίου 1971).

γ) Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας.

Αἱ σχέσεις μετὰ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας ἐγένοντο εἴπερ ποτὲ ἄλλοτε καὶ ἀγαθαὶ καὶ θερμαί.

Εἴμεθα προσωπικῶς ὑπερήφανοι, διότι συνεβάλομεν τὰ μέγιστα εἰς τοῦτο α) διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου κυροῦ Θεοδοσίου ΣΤ', β) κατὰ τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. Ἡλία τοῦ Δ' (27-9-70), διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὁποίου ἐπράξαμεν τὸ πᾶν ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἄλλων παραγόντων τοῦ τόπου, γ) εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου εἰς Ἀθήνας (Σεπτέμβριος 1971), περὶ τῆς ὁποίας ἔχετε ἀρκούντως πληροφορηθῆ ἀπὸ τὸ περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ἐκτός τούτων προέβημεν α) εἰς τὴν ἐνίσχυσιν διὰ διαφόρων χρηματικῶν ποσῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Μπλεμεντίου παρὰ τὴν Βηρυτόν, β) τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βηρυτοῦ διὰ ἱερῶν σκευῶν καὶ πρὸς ἀναστήλωσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ἀγίου Γεωργίου καὶ γ) εἰς τὴν ἐπὶ μῆνα καὶ πλέον φιλοξενίαν τῶν σπουδαστῶν τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς ἐν Ἑλλάδι (Διορθόδοξον Κέντρον).

δ') Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων.

Εἶχε ἐπανειλημμένως προγραμματισθῆ ἐπίσκεψις εὐρείας Συνοδικῆς ἀντιπροσωπίας ὑπὸ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον. Ἀτυχῶς λόγω διαφόρων ἐμποδίων δὲν ἐπραγματοποιήθη ἀκόμη. Ἐχει προβλεφθῆ καὶ πάλιν εἰς τὸν προγραμματισμὸν τοῦ ἔτους 1973. Εἶθε νὰ μὴ παρουσιασθοῦν νέα ἐμπόδια.

ε') Πατριαρχεῖον Μόσχας.

Ἀτυχῶς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας, ἐρειδόμενον δῆθεν ἐπὶ τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς Γ' ἐν Ῥόδῳ Πανορθόδοξου Διασκέψεως, προέβη εἰς τὴν μὴ ἐπαινετὴν ἐνέργειαν τῆς δῆθεν κατ' οἰκονομίαν—ἐκεῖ ὅπου βεβαίως δὲν ἐπιτρέπεται οἰκονομία—χορηγήσεως τῶν ἁγίων Μυστηρίων εἰς τοὺς Καθολικούς. Τὸ ζήτημα τοῦτο, θλιβερόν δι' ἐμέ, συνεκλόνησε τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων. Ἐκφράζοντες τὴν ἀντίθεσιν ἡμῶν προέβημεν εἰς ἐντονον διαμαρτυρίαν. Ἡ γραμμὴ, τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν, συνοψίζεται εἰς τὸ ἐξῆς ἀπόσπασμα τοῦ πρὸς τὸν Οἰκουμεικὸν Πατριάρχην Συνοδικοῦ Γράμματος: «Οὐκ ἐπιτρέπεται Ἐκκλησία Τοπικῆ, εἰ καὶ ἔστιν αὕτη ἢ οἰαοῦν, παρ' ὃ παρέλαβε δογματίζειν καὶ ὄρια αἰώνια μεταίρειν. Τοῦτο πράξασα καὶ ἐπιμένουσα ὑπόδικος καθίσταται, ἀλλ' οὐκ εἰς διδασκαλον μεταποιεῖται. Διδάσκαλος γὰρ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας οὐχ οἱ κενολόγως εἰσὶν θεολογοῦντες, ἀλλ' ἡ τῶν Ἀποστόλων Παράδοσις». Δὲν προέβημεν εἰς ἐνέργειαν τινα, οὐδ' εἰσηγήθημεν τι πλέον, διότι πιστεύομεν, ὅτι ἡ Ῥωσικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἀνεύθυνος, καὶ ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Ῥωσικῆς Συνόδου βαρύνει μόνον τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὰ ὁποῖα «ἐμίαναν τὴν ἁγίαν Μόσχας Καθέδραν». Εὐρισκόμενοι ἐνώπιον τῆς θλιβερᾶς διαπιστώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν καταλήγουσιν ἀκόμη καὶ οἱ Ῥῶσοι, ὡς ὁ Νικόλαος Λόσκυ ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας προσπαθεῖ νὰ ἐπιβληθῆ διὰ τῆς ἑαυτοῦ καὶ τοῦ Σοβιετικοῦ Κράτους δυνάμεως καὶ ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν κανονικὴν τάξιν καὶ τὴν καθαρότητα τῆς Ὀρθόδοξου πίστεως, ἐκφράζομεν τὴν ζωηρὰν ἡμῶν ἀνησυχίαν διὰ τὸ μέλλον του καὶ διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Ἀνάλογος ἦτο ἡ στάσις μας καὶ ἐπὶ τῆς νέας ἀντικανονικῆς ἐνεργείας τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἥτοι τῆς εἰς αὐτοκέφαλον ἀνακηρύξεως τῆς ἐν Β. Ἀμερικῇ Ῥωσικῆς Μητροπόλεως (1970). Ὡς γνωρίζουν καλῶς οἱ παρακολουθοῦντες τὰ θέματα ταῦτα, ἡ ἀπάντησις ἡμῶν ἦτο οὐ μόνον σθεναρά, ἀλλὰ καὶ ἀνέτρεπεν ἐν πρὸς ἐν τὰ ἐπιχειρήματα, δι' ὧν ἐπεχειρεῖτο νὰ δικαιολογηθῆ ἡ «ἀνακήρυξις τοῦ αὐτοκεφάλου».

Παρὰ τὰ ὡς ἄνω ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία συμμετέσχε εἰς τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ νέου Πατριάρχου Μόσχας κ.

Ποιμένος. Ἀντιπρόσωπος εἰς αὐτὴν εἶχεν ὀρισθῆ ὁ ὁμιλῶν πρὸς ἡμᾶς μετὰ τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅστις καὶ σθεναρῶς ἀντεμετώπισε προσπάθειαν τῶν Ῥώσων νὰ παρειαγάγουν εἰς τὰς Ὀρθόδοξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας κατὰ τὰς γενομένας τελετὰς καὶ τὴν ἐν Ἀμερικῇ Μητροπόλιν.

Πάντως ἡ ὅλη ἐπικοινωνία ἦτο πολὺ ἐποικοδομητική. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λένινγκραντ κ. Νικοδήμου εἰς τὰς ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι ἑορτὰς (1971) καὶ ἡ πρὸ μηνὸς (Ὀκτωβρίου 1972) ἐπίσκεψις τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Ποιμένος ἀσφαλῶς ἀπετέλεσαν πολὺτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τῆς μεταξύ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἀγάπης, εἰς ἣν ὀπωσδήποτε θὰ συνεργήσῃ τὰ μέγιστα ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος, τοῦ ὁποῦ ἐπίσκεψις εἰς Ῥωσίαν ἔχει προγραμματισθῆ διὰ τὴν μετὰ τὸ Πάσχα περίοδον τοῦ ἔτους 1973.

στ') Πατριαρχεῖον Σερβίας.

Αἱ σχέσεις μετὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας ἦσαν πάντοτε ἀδελφικαὶ καὶ θερμαί. Ἐσχάτως ἀνεζωπυρώθησαν α) διὰ τῆς συμμετοχῆς δύο Σέρβων Ἐπισκόπων εἰς τὰς ἑορτὰς ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν παλιγγενεσίας, β) τῆς εἰς Βελιγράδιον ἐπισκέψεως 10 μελοῦς ἀντιπροσωπίας ὑπὸ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον (27/5/-4/6/72), γ) τῆς ποικίλης ἐνισχύσεως διαφόρων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν διὰ θεολογικὰς καὶ μεταπτυχιακὰς σπουδὰς εἰς Ἀθήνας καὶ δ) διὰ τῆς δις μεταβάσεως τοῦ Προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε. πρὸς συνεργασίαν ἐπὶ θεμάτων ἐνδιαφερόντων ἀμφοτέρως τὰς Ἐκκλησίας.

ζ') Πατριαρχεῖον Ῥουμανίας.

1) Τὴν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τοῦτο πορείαν ἐνεκαίνιασεν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κατὰ τὸ 1968. 2) Ἠκολούθησε κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1969 ἡ ἐπίσκεψις ἐμοῦ μετὰ τοῦ Γραμματέως τῆς ὑπ' ἐμέ Ἐπιτροπῆς. Σκοπὸς ἡμῶν ἦτο ἡ μελέτη τῶν κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν Ῥουμανίας. Πράγματι ἀπεκομίσασαμε πολλοὺς καρπούς, οὓς καὶ ἐθέσαμεν ὑπ' ὄψιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὴν καλυτέραν ὀργάνωσιν τοῦ Γραφείου μας. 3) Ἠκολούθησεν ἡ συμμετοχὴ τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. Ἰουστινιανοῦ μετὰ πολυμελοῦς ἐξ ἀρχιερέων καὶ καθηγητῶν—πρωτοπρεσβυτέρων συμμετοχῆ εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς 150ετηρίδος. 4) Πικνοτάτη εἶναι ἡ ἐπικοινωνία εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα: Ἐπισκέψεις καθηγητῶν καὶ χορηγήσεις ὑποτροφῶν διὰ θεολογικὰς καὶ μεταπτυχιακὰς σπουδὰς (δύο ἐξ αὐτῶν εἶναι ἤδη διδάκτορες τῶν Ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων), χωρὶς νὰ ὑστερήσῃ καὶ ἡ εἰς τὸν ὕλικόν τομέα ἐπικοινωνία διὰ τῆς ἀποστολῆς βοηθημάτων εἰς βουχισμὸν καὶ κλινικοσκεπάσματα μετὰ τὰς πλημύρας τοῦ 1970.

η') Πατριαρχεῖον Βουλγαρίας.

Ἐπραγματοποιήθησαν αἱ ἐξῆς ἐπισήμου μορφῆς ἐπικοινωνίαι, αἱ ὁποῖαι καὶ ἔχουν καταστήσει τὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν πολὺ θερμὰς.

1) Ἡ κατὰ Μάϊον 1969 συμμετοχή ἑπταμελοῦς ὑπὸ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἱερώνυμον ἀντιπροσωπίας εἰς τὰς ἐορτὰς ἐπὶ τῇ 1100ῃ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. 2) Ἡ συμμετοχή τοῦ Προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθ. Ἐξωτερικοῦ εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου (Μάρτιος 1971). 3) Ἡ συμμετοχή τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Βουλγαρίας κ. Μαξιμου εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς 150ετηρίδος. 4) Ἡ συμμετοχή ἡμῶν διὰ τοῦ Σεβ. Μητρ. Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στεφάνου εἰς τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ Πατριάρχου Μαξιμου (2/6/71).

Ἦρχισε καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ σπουδαστῶν. Ἦδη εἰς Βούλγαρος Θεολόγος ἀκολουθεῖ ἐνταῦθα μεταπτυχιακὰς σπουδὰς.

θ') Τέλος, θερμόταται σχέσεις ἀνεπτύχθησαν μετὰ τὰς Ἐκκλησίας Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Φινλανδίας. Ἦδη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας, γνωστὸς παγκοσμίως διὰ τὸν ζῆλον αὐτοῦ πρὸς διεύρυσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς διορθόδοξου συνεργασίας, ἐπεσκέφθη τὰς Ἐκκλησίας Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Φινλανδίας, ὡς καὶ τὰς Σλαβικὰς Ἐκκλησίας καὶ Πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα μετὰ ἐξαιρετικῶς ἐπιτυχή ἀποτελέσματα. Ἦκολούθησαν αἱ δύο ἐπισκέψεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου (1970, 1971), ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας κ. Βασιλείου (1971), καὶ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Παύλου (Ἰούνιος 1972).

Ἐκτὸς τούτων, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μετέσχευ ἐνεργῶς τῆς Ἀ' Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Μεγάλης Συνόδου διὰ τοῦ Προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε. καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Καρμίρη, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ὑπέβαλεν ἐγκαίρως δύο εἰσηγήσεις «Περὶ τῶν Κωλυμάτων τοῦ Γάμου» καὶ «Περὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ». Ἦδη προωθοῦσα τὰ θέματα εἰς ὀρθὴν λύσιν ἢ ὑπ' ἐμὲ Ἐπιτροπῇ εἰσηγήθη καὶ ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπέβαλε τὰ κείμενα τῶν ἀποφάσεων τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τοὺς ἀρμοδίους καθηγητὰς, παρακαλοῦσα, ὅπως ἔχη τὰς ἐπ' αὐτῶν γνώμας των.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος τὸ θέμα τῆς συγκλήσεως τῆς Μεγάλης Συνόδου θεωρεῖ μέγα καὶ σοβαρὸν καὶ πολύπλοκον. Καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον συνέστησε παρὰ τῇ Γραμματεῖᾳ τῶν Διορθόδοξων Σχέσεων ἰδιαίτερον Γραφεῖον, οὗτινος τὴν ὀργάνωσιν ἀνέθεσεν εἰς τὸν ἐμπειροὺν θεολόγον κ. Νέλλαν.

Τέλος, θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ τὸ θέμα τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Ἡ περὶ ἐμὲ Ἐπιτροπὴ κατόπιν ἐντολῆς τῆς Ἱ. Συνόδου, προκειμένου νὰ χαράξῃ βασικὰς γραμμάς τῶν σχέσεων μετὰ τῶν Ἐτεροδόξων, προέβη εἰς τὴν σύνταξιν κειμένου τιτλοφορηθέντος «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐναντι τοῦ Οἰκουμενισμοῦ». Τὸ κείμενον τοῦτο ἐγκρίθην παμπηφει ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἀπεστάλη πρὸς ἀπαντας τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας καὶ ἔλλογιμωτάτους Καθηγητὰς. Αἱ ληφθεῖσαι ἀτυχῶς, οὐχὶ ἐκ μέρους ὄλων, ἀλλὰ ὀλιγώτερον τοῦ ἡμίσεος τοῦ συνόλου ἀριθμοῦ, ἀπαντήσεις περιέχουν ποικιλωτάτην καὶ πολλὴν ἀντιλογίαν, ἀπὸ

τὴν πλέον θετικὴν ἐναντι τοῦ οἰκουμενισμοῦ μέχρι τῆς πλέον ἀρνητικῆς δυνατῆς. Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἔκρινε, ὅτι δέον αἱ ἀπαντήσεις τῶν ἁγ. Ἀρχιερέων νὰ παραπεμφθῶσιν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην καὶ ἀνασύνταξιν τοῦ κειμένου. Εἰς αὐτὸ τὸ στάδιον εὐρίσκεται ἡ ὑπόθεσις. Γενικῶς ἡ Ἱ. Σύνοδος καταλήγει εἰς τὴν ἀπομιν, ὅτι ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ δέον, ὅπως κληθῆ νὰ ἀποφανθῆ ἡ σεπτὴ Ἱεραρχία, ἐπιτήδης πρὸς τοῦτο συγκαλουμένη, καὶ δὴ μετὰ τὴν δέουσαν προπαρασκευὴν καὶ ἐμπειριστατωμένην μελέτην τοῦ ζητήματος.

Δεδομένου ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ αἰσθησὶ ταύτῃ ἀδελφῶν Μητροπολιτῶν θὰ ἐπιφορτισθοῦν πιθανῶς προσωπικῶς διὰ τῆς ὑψίστης εὐθύνης καὶ τιμῆς νὰ συμμετάσχουν ὡς «Συνοδικοὶ Πατέρες» εἰς τὴν, μετὰ 12 ὄλων αἰῶνας, ἐν καιρῷ εὐθέτῳ συγκληθησομένην Μεγάλῃν Σύνοδον τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ δεδομένου ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἔργου τῆς ἐν λόγῳ Μεγάλῃς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐπιτραπήτω μοι νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν ὑμῶν συντόμους τινὰς γενικὰς περὶ τῆς Συνόδου θεολογικὰς θεωρήσεις.

Μία Σύνοδος, ὡς ἡ μέλλουσα νὰ συνέλθῃ, εἶναι διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ θεολογικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἱστορικῆς πρακτικῆς πλευρᾶς γεγονὸς ὄλων ἔκτακτον καὶ σημαντικόν.

1. Δογματικῶς ἀποτελεῖ ἐν «σημεῖον» ἀποκαλύπτου εἰς τὸν κόσμον τὴν ἀληθῆ φύσιν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον. Μία ἀληθῆς Σύνοδος εἶναι πάντοτε γεγονὸς Οἰκουμενικόν, ἀφορᾷ δηλ. τὴν οἰκουμένην γῆν καὶ τὴν ζωὴν της, τὸν κόσμον. Μία ἀληθῆς Σύνοδος ἀποτελεῖ γεγονὸς, τὸ ὅποῖον «σημαδεύει» ἀποφασιστικῶς τὴν ζωὴν τῆς οἰκουμένης, διότι ἀποκαλύπτει τὴν αὐθεντικὴν θεοειδῆ φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ζωῆς καὶ τῶν δημιουργιῶν του, τὴν ἀληθῆ φύσιν τῆς ἐπιστήμης, τῆς τεχνικῆς κ.λπ., καὶ δίδει εἰς αὐτὰ νέαν, θεῖαν δύναμιν καὶ νέαν ζωὴν. Μία Ὀρθόδοξος Σύνοδος ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἔργον τοῦτο, διότι ἔχει τὴν δυνατότητα ἐν τῇ καθολικότητι της νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν κόσμον τὸν Χριστόν. Ἡ δὲ θεανδρική φύσις καὶ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, ἣτις ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ φωτίσῃ καὶ νὰ μεταμορφώσῃ, νὰ σώσῃ τὸν κόσμον. Μία ἀληθῆς, καθολικὴ καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶναι συνεπῶς διὰ τὴν ἐποχὴν της γεγονὸς, κεντρικόν, τὸ Γεγονὸς μιᾶς ὁλοκληροῦ ἐποχῆς, μία πραγματικὴ Θεοφάνεια καὶ Πεντηκοστή.

2. Ἀπὸ πλευρᾶς θεολογικο-κανονικῆς ἐπίσης μία Σύνοδος ἀποτελεῖ γεγονὸς ἐκτάκτως σημαντικόν. Ἐχει ὡς σκοπὸν νὰ προσλάβῃ ἑλλόγως καὶ νὰ ἐντάξῃ εἰς τὸ καθολικὸν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐκκλησιοποιήσῃ πάσας τὰς νέας μορφὰς ἱστορικῆς ζωῆς, κοινωνικῆς ὀργανώσεως, κοινωνικοῦ ἠθους κ.λπ. Ἐὰν δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς διὰ πᾶσαν Σύνοδον, ἰσχύει τὰ μάλιστα διὰ μίαν προσεχῆ Σύνοδον, ἡ ὁποία συγκαλουμένη μετὰ διακοπὴν 12 ὄλων αἰῶνων καὶ εἰς ἱστορικὰς συνθήκας διαφοροποιηθείσας ἐν τῷ μεταξύ ἀποφασιστικῶς, ἔχει ἐνώπιόν της προβλήματα ἐκκλησιολογικὰ καὶ κανο-

νικά ιδιαιτέρως λεπτά, άκανθώδη και κρίσιμα τόσον διά τήν όμαλήν ζώήν τής 'Εκκλησίας, όσον και διά τήν ποιμαντικήν και τήν ίεραποστολήν. 'Ως παράδειγμα άναφέρομεν τό όξύ πρόβλημα τής διασποράς, τής μαζικής μετατοπίσεως πληθυσμών, τής μέχρι έξαφανισμού έξασθενήσεως μεγάλων παλαιών χριστιανικών κέντρων και τής δημιουργίας νέων, τό πρόβλημα τών πολλών έν τώ αύτώ τόπω «δικαιοδοσιών», προσέτι δέ τό πρόβλημα τών έν τή αύτή τοπική 'Εκκλησία διπλών ή τριπλών ίεραρχικών(π.χ. Παλαιοημερολογίται είς 'Ελλάδα, Παλαιόπιστοι είς 'Ρωσία κ.λπ.). Μεγάλο έπίσης είναι τό πρόβλημα τής άλλαγής τής φύσεως τής έπισκοπής, τής ένορίας, ή δημιουργία νέων κέντρων όργανώσεως ζωής, ή διάβασις άπό τήν άγροτικήν είς τήν βιομηχανικήν κοινωνίαν κ.λπ. 'Επί πλέον είναι τά όξύτατα προβλήματα τής έν τή νέα κοινωνία έλλόγου και ένσυνειδήτου βιώσεως τής λειτουργικής ζωής, τής έμφάνισως και βιώσεως σήμεραν του ήθους του 'Ευαγγελίου κ.λπ.

Πάντα τά άνωτέρω θά δημιουργήσουν όξύτατα προβλήματα κατ' άρχήν δι' αύτήν ταύτην τήν σύγκλησιν τής Συνόδου. Θά είναι πράγματι δυνατή ή συμμετοχή όλων τών έπισκόπων έξ όλων τών περιοχών; 'Όλων τών ίεραρχιών όλων τών ύπερορίων 'Εκκλησιών κ.λπ.; Προσέτι: ποία θά είναι ή θέσις τών θεολόγων είς τήν Σύνοδον, ποία ή θέσις του λαού; κ.λπ. Θά δημιουργηθούσιν όμως προβλήματα και κατά τήν λειτουργίαν τής Συνόδου. Διότι ή έπιφοίτησις του άγίου Πνεύματος δέν είναι πράξις μαγική. Οί Πατέρες μάς έκληροδότησαν τό παράδειγμα έπιπόνου και έξαντλητικής θεολογικής και πνευματικής προεργασίας διά τήν άνεύρεσιν λύσεων.

'Από πλευράς ιστορικής και πρακτικής τέλος είναι τόσαι αί έπιπτώσεις μιάς Συνόδου, ώς έν μέρος τό έδειξεν και ή Β' Βατικανή Σύνοδος, τόσαι αί δυνάμεις αί όποίαι έκλύονται, ώστε να άποτελή πράξις ύψιστης ευθύνης ή σύγκλησις της και ή συμμετοχή είς αύτήν. Τί θά γίνη, εάν τά έν τή 'Ορθοδοξία σχίσματα δέν λυθούσιν, αλλά σταθεροποιηθούσιν; 'Εάν μάλιστα, όπως ύπάρχει κίνδυνος, δημιουργηθούσιν και νέα σχίσματα; Τί θά γίνη εάν δοθούσιν λύσεις πρόχειροι και πιθανώς έσφαλμένοι είς θέματα καιρία, σχέσιν έχοντα με τήν λειτουργικήν ή ήθικήν ζώήν τών πιστών, με αύτήν δηλαδή ταύτην τήν σωτηρίαν;

Δεδομένου, συνεπώς, ότι ή ευθύνη διά πάντα μετέχοντα τής Συνόδου, και συνεπώς και διά τήν έν 'Ελλάδι άγιάν του Θεού 'Εκκλησίαν, είναι ύψιστη, καθίσταται έμφανές πόσον άπαραίτητος ήτο ή παρά τή Μ.Σ.Ε. 'Υποθέσεων 'Εξωτερικού ίδρυσις ειδικοϋ επί τής Συνόδου Γραφείου και πόσον σημαντικόν είναι τό έργον του.

II. Αί Διεκκλησιαστικά Σχέσεις.

Αί Διεκκλησιαστικά Σχέσεις διακρίνονται είς σχέσεις μετά α) του Π.Σ.Ε., β) 'Ρωμαιοκαθολικών, γ) 'Αντιχαλκηδονίων, δ) 'Αγγλικανών και ε) Παλαιοκαθολικών. Καί δή:

α) Αί σχέσεις με τό Π. Σ. Ε.

'Ως είπομεν, ήδη μετέχει τούτου ή 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία ώς Σώμα. Καί ή 'Εκκλησία τής 'Ελλάδος μετέχει κατ' άπόφασιν τής 'Ιεραρχίας (1947). Παρά τās πολλās πολλαχόθεν φωνάς, έθεωρήσαμεν έαυτούς ύποχρέους να έμείνωμεν είς τε τά κοινή άποφασισθέντα, σεβόμενοι τήν τόσον μεγάλην σημασίαν Διορθόδοξον ένότητα, και είς τήν άπόφασιν τής 'Ιεραρχίας του 1947, μη θεωρούντες όρθόν να κατακρίνωμεν τούς Πατέρας ήμών εκείνους. Νομίζομεν, ότι τό μόνον σώμα, τό δυνάμενον να άναθεωρήσει άπόφασιν τής 'Ιεραρχίας είναι ή Σύνοδος τής 'Ιεραρχίας. Ούτω λοιπόν, παρ' ότι πολλάκις μάς έδόθησαν άφορμαί έκ μέρους του Π.Σ.Ε., δι' ός και έξεφράσαμεν μετ' όξύτητος τήν άγανάκτησιν μας, δέν ήθελήσαμεν να εισηγηθώμεν ούδεμίαν μεταβολήν τής ίσχυούσης καταστάσεως, ίνα μη ύπερβαίνωμεν τά έσκαμμένα.

Δύο πράγματα όφείλω να έπισημάνω: α) ότι ή μόνη σπουδαία σημασία έπιτροπή του Π.Σ.Ε., ή Faith and Order Commission, ύπήρξεν ό τόπος, όπου ή 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία έδωκε και πάλιν (Αύγουστος 1971) τήν μαρτυρίαν της με δύναμιν και παρρησίαν. Είς πείσμα όλων τών άλλων μελών του Π.Σ.Ε. οί 'Ορθόδοξοι έτόνισαν ότι ή 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία είναι ή μία και μόνη «μία, άγία, καθολική και άποστολική 'Εκκλησία» του Χριστού. Τοϋτο έτονίσθη μεθ' όλως ιδιαιτέρως μεγάλης έπιμονής ύπό τών ήμετέρων 'Αντιπροσώπων καθηγητών κ. κ. Σ. 'Αγουρίδου και 'Ανδρ. Θεοδώρου. β) 'Ελήφθη άπόφασιν να χρησιμοποιηθή τό Π.Σ.Ε. ώς τό Forum προβολής τής 'Ορθοδοξίας. Τοϋτο θά έπιδιωχθή 1) δι' άύστηρως όρθοδόξων εισηγήσεων, 2) δι' τής έμμονής είς τήν άπαίτησιν να γίνωνται έκ μέρους ήμών τών 'Ορθοδόξων εισηγήσεις επί όσον τό δυνατόν περισσοτέρων θεμάτων, 3) διά τής διαχωρίσεως τών ευθυνών, όπου ό όγκος τής προτεσταντικής πλειοψηφίας συμπνίγει τήν φωνήν τής άληθείας τής 'Ορθοδοξίας. 'Απόκειται είς τήν διάδοχον κατάστασιν τής 'Επιτροπής να τά εφαρμόσει και δώση καρπούς. γ) Προωθήθησαν είς τά διάφορα συνέδρια αντιπρόσωποι συντηρητικών άρχών και δέν μετενοήσαμεν διά τήν γενομένην έπιλογήν. Ζωντανή ήτο ώσαύτως ή μαρτυρία τής 'Εκκλησίας μας είς τās Συνελεύσεις τής Κεντρικής 'Επιτροπής είς 'Αδδεις 'Αμπέμπαν 1971 και είς Ούτρέχτην, Αύγουστος 1972.

β) Σχέσεις με τούς 'Ρωμαιοκαθολικούς.

Πιστοί και έν προκειμένω είς τās άποφάσεις τών Γ' και Δ' Διορθοδόξων Διασκέψεων έκρατήσαμεν είς τό σημείον τουτο τήν άύστηροτέραν όλων τών 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιών γραμμήν. "Ητοι: α) Δέν έκάμαμεν κανένός είδους διάλογον μετά τών 'Ρωμαιοκαθολικών. β) Δέν μετέσχομεν έπισήμως ούδενός συνεδρίου συγκληθέντος ύπό 'Ρωμαιοκαθολικών. 'Η συμμετοχή ώρισμένων καθηγητών είς τά Οίκουμενικά Συμπόσια του Ρέγκενσμπουργκ ύπήρξε ζήτημα έντελώς ιδιωτικής πρωτοβουλίας. γ) Διεμαρτυρήθημεν έντονώτατα είς τό Βατι-

κανόν δια τὰς δηλώσεις τοῦ Καρδινάλιου Βίλλεμπραντς πρὸς τὴν Ἐφημερίδα «Ἐλευθερος Κόσμος» (20-12-1970). δ) Ἐδέχθημεν μὲν ἐντὸς τοῦ πλαισίου, τοῦ διαγραφέντος ὑπὸ τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, τὸν Καρδινάλιον Φραγκίσκον Κάρπινο (Σεπτ. 1970) καὶ εἶτα τὸν Καρδινάλιον Βίλλεμπραντς, ζητήσαντα νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ὄχι μόνον ἐτέθησαν τὰ οὐσιώδη ζητήματα ἐπὶ τάπητος, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὴν συνεδρίασιν τῆς κοινῆς μετ' αὐτοῦ Συσκέψεως τῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς ἣν, πλὴν τῶν Συνοδικῶν ἀρχιερέων, μετέσχον ἐνεργῶς ὄλοι σχεδὸν οἱ κ. καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπησχόλησε τὸ ζήτημα τῆς Οὐνίας ὡς ἀνασταλτικός φραγμὸς πάσης τυχὸν βελτιώσεως τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς. Δὲν γνωρίζω πῶς θὰ ἐνήργουν ἄλλοι. Πάντως ἐγὼ νομίζω, ὅτι ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἀντεμετωπίσθη παρ' ἡμῶν τὸ ζήτημα ὑπῆρξε σαφῆς, κατηγορηματικός, ὁμολογιακός, ἀλλὰ καὶ ταυτοχρόνως ἀνθρώπινος, εὐγενῆς καὶ οἰκουμεικός. Αἱ γενόμεναι μετὰ παρησιᾶς καὶ εἰλικρινείας προσφωνήσεις καὶ προπώσεις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μαρτυροῦν τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές.

γ) Σχέσεις μετὰ τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους.

Καὶ ἐνταῦθα ἀκολουθοῦμεν τὰς πανορθόδοξους ἀποφάσεις. Εἰς τὸν διάλογον χωροῦμεν συνεπεῖς πρὸς αὐτάς. Τὴν διεξαγωγὴν τοῦ διαλόγου ἔχομεν ἐμπιστευθῆ εἰς τοὺς ἀγίους πάσης ἐμπιστοσύνης καθηγητάς κ. Ἰωάννην Καμίρην καὶ Ἰωάννην Ῥωμανίδην. Ἦδη μετὰ τὰς δύο ἀνεπιστήμους διασκέψεις Ὁρθόδοξων καὶ Ἀντιχαλκηδονίων Θεολόγων ἦτοι τῆς Γ' ἐν Γενεύῃ (1969) καὶ τῆς Δ' ἐν Ἀδδίς Ἀμπέμπρα (1971) καὶ τὴν γ' Σύσκεψιν τῆς Διορθόδοξου Ἐπιτροπῆς Διαλόγου μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων ἐν Ἀδδίς Ἀμπέμπρα εἴμεθα ἐτοιμοὶ νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸν ἐπίσημον Διάλογον.

Παραλλήλως προσεπαθήσαμεν νὰ καλλιεργήσωμεν καλὰς σχέσεις μετὰ τὰς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας διὰ τῶν ἐξῆς ἐνεργειῶν:

1. Συμμετέχομεν εἰς ἑορτὰς τῶν Κοπτῶν Αἰγύπτου ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἀγίου Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου ἐν Καίρῳ (1969).

2. Ἐπεσκέφθη ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐπίσημος τὴν Αἰθιοπίαν μετὰ ἐξαμελοῦς ἀντιπροσωπίας (Νοέμβριος 1970).

3. Συμμετέχομεν εἰς τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ Πατριάρχου τῶν Κοπτῶν Σενουδά Γ' καὶ τῆς Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου δι' ἀντιπροσωπίας ἐκ τοῦ Προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε., τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀττικῆς κ. Νικοδήμου καὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἀρχιεπισκόπου.

4. Ἐδέχθημεν τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τοῦ Πατριάρχου τῆς Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου (Νοέμβριος 1971).

5. Προέβημεν εἰς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Μαλαμπάρ.

6. Διετηρήσαμεν σταθερῶς ἑόρτιον ἀλληλογραφίαν μετὰ ὅλους τοὺς λεγομένους Ἀντιχαλκηδονίους.

Ἦδη ἀναμένομεν τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τοῦ Πατριάρχου τῶν Κοπτῶν Αἰγύπτου Σενουδά τοῦ Γ'.

δ) Σχέσεις μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν.

Μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1964 Διορθόδοξον Διάσκεψιν τοῦ Βελιγραδίου ἐπραγματοποιήθησαν συσκέψεις ἐν Helsinki (1971) καὶ Γενεύῃ (1972) τῆς Διορθόδοξου Ἐπιτροπῆς Διαλόγου μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν. Οὕτως ὠλοκληρώθη ἡ προετοιμασία τοῦ διαλόγου ἀπὸ πλευρᾶς Ὁρθόδοξου, καὶ μετὰ τὴν κοινὴν σύσκεψιν μικτῆς Ὁρθόδοξο-Ἀγγλικανικῆς Ἐπιτροπῆς (Σεπτέμβριος 1972) εὐρισκόμεθα ἐνώπιον τῆς ἐνάρξεως, ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς, ἐπισήμου θεολογικοῦ διαλόγου μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν. Ἡ πρώτη φάσις τοῦ διαλόγου θὰ ἀρχίσῃ τὸ προσεχές ἔτος 1973.

ε) Σχέσεις μετὰ τῶν Παλαιοκαθολικῶν.

Εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον εὐρισκόμεθα καὶ ἀπὸ ἀπόψεως διαλόγου μετὰ τῶν Παλαιοκαθολικῶν, μετὰ ἐπανειλημμένας συναντήσεις ἐν Βόννῃ, εἰς ἃς διέπρεψεν ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ καθηγητῆς κ. Ἰωάννης Καλογῆρου.

Αὕτῃ ὑπῆρξε δι' ὀλίγων ἢ ὑφ' ἡμῶν ἀντιμετώπισις τῶν διαφορῶν προβλημάτων τῶν Διεκκλησιαστικῶν Σχέσεων. Εὐχόμεθα νὰ τύχη ὀρθῆς ἀξιολογήσεως καὶ καλυτέρας συνεχίσεως.

II

ΤΗΣ Μ. Σ. Ε. ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ὑπὸ τῆς Μ. Σ. Ε. Νεολαίας καὶ Κατηχητικῶν Σχολείων ἀνεφέρθησαν τὰ κάτωθι στοιχεῖα:

1. Φροντιστήριον ὑποψηφίων Κατηχητῶν.

Λειτουργεῖ παρὰ τῷ Γραφείῳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1960 ἕως 1968, ἔλαβον δὲ πτυχίον περὶ τοὺς 1200.

1967-1968 ἐνεγράφησαν 238, ἔλαβον πτυχίον Κατηχητοῦ 139.

1968-1969 ἐνεγράφησαν 263, ἔλαβον πτυχίον Κατηχητοῦ 193.

1969-1970 ἐνεγράφησαν 275, ἔλαβον πτυχίον Κατηχητοῦ 210.

1970-1971 ἐνεγράφησαν 317, ἔλαβον πτυχίον Κατηχητοῦ 228.

1971-1972 ἐνεγράφησαν 335, ἔλαβον πτυχίον Κατηχητοῦ 242.

Ἐγένετο προσπάθεια καλυτέρας ὁργανώσεως. Τὸ τρέχον ἔτος θὰ λειτουργήσῃ (ἐκτὸς τοῦ Σαββάτου) καὶ

δευτέραν ἡμέραν (Δευτέραν ἢ Πέμπτην), ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἡ αἴθουσα δὲν δύναται νὰ συμπεριλάβῃ τὸν ἀριθμὸν παρακολουθούτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ δύναται νὰ παρακολουθήσουν καὶ ἱερεῖς διάκονοι καὶ ψάλται, οἵτινες κωλύονται λόγῳ τοῦ 'Εσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου. Ἐγένετο καλυτέρα ἐκλογή διδασκομένων μαθημάτων καὶ διδασκόντων. Συνεστήθη ὁ θεσμὸς πνευματικοῦ συμβούλου τῶν παρακολουθούτων τὸ Φροντιστήριον νέων. Ἐτέθησαν προϋποθέσεις ἐγγραφῆς καὶ κριτήρια ἐκλογῆς τῶν ἱκανῶν καὶ ἀξίων διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Κατηχητοῦ. Τὴν πρώτην ἡμέραν (11 Νοεμβρίου) ἐνεγράφησαν 214 ἄτομα.

2. Κατηχητικὰ Βοηθήματα.

Κατηρίστη τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα κατωτέρου Κ.Σ. καὶ προχωροῦμεν πρὸς ἔκδοσιν νέων Κατηχ. βοηθημάτων. Ἡ ἀρμοδία ἐπιτροπὴ ἀναλαμβάνει ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τὸν καταρτισμὸν τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος Μέσου Κ.Σ.

Ἐγένετο ἡ προεργασία ἐντάξεως εἰς τὰ μαθήματα τῶν Κατωτέρων Κ.Σ. καταλλήλων εἰκόνων.

3. Ἐκδόσεις ἐν ἄρξεως καὶ λήξεως Κατηχητικῶν Σχολείων.

α) Ἐνθύμια, ἀφίσσαι, διαφημιστικά, σημειωματάρια, παρουσιολόγια, δελτία ἐγγραφῆς κ.λπ. ὑλικὸν ἐν ἄρξεως καὶ λήξεως Κατηχ. Σχολείων. β) Κατὰ διαστήματα ἐξεδόθησαν καὶ εἰδικὰ ἔντυπα, τὰ ὁποῖα ἀπεστέλλοντο εἰς τοὺς Κατηχητὰς ἰδίως τοὺς θερινούς μῆνας.

4. Βιβλία.

α) «Πῶς συμπεριφέρεσαι στὸ σπίτι σου», ὑπὸ παν. Ἄρχιμ. Ἰωάννου Ἀλεξίου, β) «Ὁ ἱερεὺς ὡς ποιμὴν τῆς Νεότητος», ὑπὸ παν. Ἄρχιμ. Ἀμβροσίου Λενῆ.

Πρῶτα βιβλία εἰδικῶν σειρῶν διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν Κατηχ. Σχολείων καὶ τὰ στελέχη μας.

γ) «Ἀπάνθισμα λειτουργικῶν ὕμνων», ὑπὸ τοῦ μουσικολόγου Ἡλία Μπάκου. Ἐντὸς τοῦ Νοεμβρίου κυκλοφορεῖ τὸ ὡς ἄνω εἰδικὸν ἐγκόλπιον. Ὑμνων, Βοηθητικὸν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν. Περιέχει ὕμνους εἰς Βυζαντινὴν καὶ Εὐρωπαϊκὴν σημειογραφίαν.

5. Συνέδρια.

α) Ἀπὸ Πανελλήνιον Συνέδριον Ὑπευθύνων Κατηχητικοῦ ἔργου τῶν Ἱ. Μητροπόλεων (19-22/9/1972). Συμμετέσχον 88 σύνεδροι. Ἐξεδόθη εἰδικὸς τόμος «προβλήματα Κατηχ. ἔργου», ὁ ὁποῖος περιέχει τὰς εἰσηγήσεις καὶ πορίσματα αὐτοῦ.

β) Βορ. Πανελλήνιον Συνέδριον Ὑπευθύνων Κατηχητικοῦ ἔργου τῶν Ἱ. Μητροπόλεων (19-22/9/73). Συμμετέσχον 120 σύνεδροι. Λίαν προσεχῶς ἐκδίδεται ὁ 2ος τόμος «προβλήματα Κατηχητικοῦ ἔργου».

6. Ὑμνος Κατηχητικῶν Σχολείων.

Ἐπερατώθη ἡ πρώτη φάσις (ἐκλογή τοῦ καταλληλοτέρου τῶν ποιημάτων), καὶ προχωροῦμεν διὰ τὴν δευτέραν φάσιν (μελοποίησιν).

7. Διαγωνισμὸς ἐκθέσεων.

Ἐγένοντο αἱ σχετικαὶ ἐνέργειαι διὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν βραβείων εἰς τοὺς συνθέσαντας τὴν καλυτέραν ἔκθεσιν εἰς ἕκαστον θέμα.

8. Ἀρχεῖον στατιστικῶν στοιχείων.

Ἐζητήθησαν ἀπὸ τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις λεπτομερῆ στοιχεῖα καὶ βάσει τούτων ἐγένετο ἀρχεῖον τῶν ἐν αὐταῖς λειτουργούντων ἰδρυμάτων Νεότητος.

9. Κατάλογος βιβλίων.

Προσεχῶς κυκλοφορεῖ κατάλογος, περιέχων βιβλία διαφόρων ἐκδοτικῶν Οἴκων, κατάλληλα διὰ τοὺς νέους. Ἦδη, κατόπιν ἐνεργειῶν μας, πολλοὶ ἐκδοτικοὶ Οἴκοι ἀπέστειλαν βιβλία, ἅτινα ἐμελετήθησαν ὑπὸ ἐπιτροπῆς, κατενεμήθησαν καθ' ἡλικίαν καὶ ἐγένετο καρτελοποίησις αὐτῶν. Ὁ κατάλογος θὰ περιέχῃ πολὺ μικρὰν περίληψιν, τοὺς ἐκδοτικούς Οἴκους, οἱ ὅποιοι τὰ ἔχουν ἐκδόσει καὶ τὰς ἀντιστοίχους σελίδας καὶ τιμὰς καὶ διὰ ποίαν ἡλικίαν κρίνεται κατάλληλον.

10. Καθιερώθη ἡ βράβευσις τῶν παλαιῶν κατηχητῶν, τῶν ἐχόντων 20ετῆ εὐδόκιμον διακονίαν.

11. Σχέδια—Κανονισμοὶ—Καταστατικά.

Κατηρίστησαν:

α) Σχέδιον κανονισμοῦ ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας.

β) Κωδικοποίησις τῶν κανονισμῶν καὶ κανονιστικῶν διατάξεων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ ἔργον τῆς Μ.Σ.Ε.Ν. καὶ Κ.Σ.

γ) Σχέδιον ὀργανώσεως «Συνδέσμου Ἀποφοίτων τῶν Κ.Σ.».

δ) Σχέδιον Κατασκευάσεων.

ε) Σχέδιον τηλεοπτικοῦ προγράμματος διὰ τοὺς νέους.

στ) Σχέδιον κανονισμοῦ οἰκοτροφείων.

12. Διάφορα.

α) Καθιερώθη ἡμέρα προσευχῆς μετὰ Θ. Λειτουργίας διὰ τοὺς ἐργαζομένους καὶ ὀργανωμένη Νεότης (πρόσκοποι — ὁδηγοὶ — ἄλκιμοι).

β) Ἐξητάσθη τὸ θέμα «Ἐκκλησία—προσκοπισμὸς—Μασωνισμὸς».

γ) Ἐδημιουργήθη εἰδικὴ θρησκευτικὴ στήλη εἰς τὸ περιοδικὸν «Πρόσκοπος».

δ) Ἐγένοντο εἰδικαὶ ὁμιλίαι εἰς τὰς Τεχνικὰς Σχολὰς.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΙΩΒΗΛΑΙΑ**Η ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ**

Ὁ Μακ. Πατριάρχης τῆς Ῥουμανίας κ. Ἰουστινιανὸς ἐώρτασε τὴν 6 Ἰουνίου 1973 τὰ εἴκοσι πέντε χρόνια ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεώς του εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας ἐκάλεσε τὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας πρὸς κοινὸν ἑορτασμόν.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπιθυμοῦσα νὰ μετάσχη τοῦ ἑορτασμοῦ, ἀπέστειλεν εἰς Βουκουρέστιον τριμελῆ ἐξ ἀρχιερέων ἀντιπροσωπία, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν Σεβ. μητροπολιτῶν συν-

οδικῶν μελῶν Μυτιλήνης Ἰακώβου, Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ καὶ Μαρωνείας Τιμοθέου, ἧτις ἀναχωρήσασα ἀεροπορικῶς τὴν 5ην Ἰουνίου ἐφθάσεν εἰς Βουκουρέστιον μετὰ δῖωρον θαυμασίαν πτήσιν. Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον ὑπεδέχθησαν τὴν ἀντιπροσωπίαν μετ' αἰσθημάτων χαρᾶς καὶ ἀγάπης ὁ Θεοφ. Πλοῖεστίου κ. Ἀντώνιος, Πρύτανις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βουκουρεστίου καὶ βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Πατριάρχου, καὶ ὁ Ἑλλην Πρέσβυς κ. Ἄρ. Φρυδάς μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Πρεσβείας.

ε) Διοργανώθησαν δύο ἐν τῷ Σταδίῳ ἐκδηλώσεις 1968 καὶ 1971.

στ) Διοργανώθη ἡ ἀπονομή εὐαρεσκείας τῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς διαπρέψαντας Κατηχητάς.

Προοπτικαὶ διὰ τὸ 1973.

Τὸ Γραφεῖον τῆς Μ.Σ.Ε.Ν. καὶ Κ. Σχολείων θὰ μεριμνήσῃ:

1. Νὰ ἀποσταλῇ εἰς τὰς Ἱ. Μ. ὑλικὸν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῇ ἐνάρξει καὶ λήξει τῶν Κατ. Σχολείων καὶ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῶν Ἐκκλ. μαθητικῶν Κατασκηνώσεων καὶ οἰκοτροφείων.

2. Νὰ ὀργανωθῇ, τῇ συνεργασίᾳ τῆς Μ.Σ.Ε. ποιμαντικοῦ ἔργου, σεμινάριον ἐξομολόγων διὰ τὰ παιδιὰ τῶν Κατ. Σχολείων.

3. Νὰ ὑλοποιήσῃ τὸ σχέδιον τῆς καλυτέρας ὀργανώσεως μαθητικῶν λειτουργιῶν, καθὼς καὶ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ προσκόπων—ὁδηγῶν—ἀλκίμων καὶ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ ἐργαζομένων.

4. Νὰ ὀργανωθῶν, κατὰ τὸ θέρος 1973, σεμινάρια ἐπιμορφώσεως εὐκαιριῶν περισυλλογῆς κ.λπ. διὰ τοὺς Κατηχητάς καὶ Κατηχητρίδας τῆς Ἐπαρχίας ὑπὸ τύπον Κατασκηνωτικῶν πενθημέρων ἢ διημέρων εἰς Κατασκηνώσεις ἢ Ἱερὰς Μονὰς. Εἰς αὐτὰς θὰ λάβουν μέρος Κατηχηταὶ ἢ Κατηχητρίαι εὐρυτέρων περιφερειῶν (π.χ. Θεσσαλίας, Μακεδονίας, Ἡπείρου, Πελοποννήσου κ.λπ.). Θὰ διδᾶξοι κλιμάκιον ἐξ Ἀθηνῶν καὶ τοπικοὶ παράγοντες. Θὰ διδᾶξοι ἡ θέματα Πανελληνίου καὶ τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος (π.χ. τὸ Ὀρθόδοξον Κατηχητικὸν Ἰδεῶδες, ἀρνητικοὶ παράγοντες καὶ ἐμπόδια ἐν τῇ Κατηχητικῇ Διακονίᾳ καὶ τρόποι ἐξουδετερώσεως αὐτῶν, ὀργάνωσις Κατηχητικῶν Σχολείων, τρόποι βελτιώσεως τῆς ἐργασίας κ.λπ.).

Τὰ σεμινάρια σκοπὸν ἔχουν τὴν γνωριμίαν, ἐπι-

μόρφωσιν καὶ τὴν τόνωσιν τοῦ φρονήματος τῶν Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν τῆς ἐπαρχίας. Σκέψις νὰ καθιερωθῇ ἀνὰ διετίαν (ἀντιστοιχῶς πρὸς τὸ ἐν Ἀθῆναις, Συνέδριον Ὑπευθύνων Κατηχ. ἔργου τῶν Ἱ. Μητροπόλεων).

5. Νὰ ὀργανωθῶν εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις, εἰς τὰς ὁποίας λειτουργοῦν Πανεπιστήμια καὶ Ἀνώτατα Σχολαί, Γραφεῖα Ἐξυπηρετήσεως Φοιτητῶν. Σκοπὸς τούτων θὰ εἶναι:

α) Νὰ ἀποτελοῦν τὸ μέσον ἐπαφῆς τῶν σπουδαστῶν μετὰ τῶν Γραφείων Νεολαίας τῆς Ἱ.Μ., ἐξ ἧς κατάγονται.

β) Νὰ παρέχῃ εὐκαιρίας γνωριμίας, συνδέσμου καὶ κοινῶν συναρτήσεων εἰς τοὺς σπουδαστὰς ἐκάστης Ἱ.Μ.

γ) Νὰ βοηθοῦν τοὺς σπουδαστὰς—κυρίως τοὺς νεοεπιτυχόντας—εἰς τὰς δυσκολίας τῆς νέας ζωῆς.

δ) Νὰ ἀξιοποιοῦν τοὺς ὑπὸ τῶν Ἱ.Μ., ἀποστελλομένους ἀποφοίτους τῶν Οἰκοτροφείων καὶ Κατ. Σχολείων.

6. Νὰ μελετήσῃ καὶ ὀργανώσῃ τῇ συνεργασίᾳ τῆς Μ.Σ.Ε. τύπου καὶ ὀπτικοακουστικῶν μέσων τὸ τηλεοπτικὸν πρόγραμμα διὰ τοὺς νέους καὶ νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ὑλοποίησιν τοῦ σχεδίου ἀγορᾶς ταινιῶν, αἵτινες θὰ δανείζονται εἰς τὰς Ἱ. Μητροπόλεις.

7. Νὰ μελετήσῃ τὸν τρόπον ἐπεκτάσεως τῆς Κατηχῆσεως καὶ εἰς τὴν προσχολικὴν καὶ τὴν πρώτην σχολικὴν ἡλικίαν.

8. Νὰ ἐκδόσῃ: α) Ἐγκόλπιον Κατηχητοῦ, β) Ἐγκόλπιον μαθητοῦ Κατηχ. Σχολείου καὶ τὸ βιβλίον «ὁ Ἱερεὺς ὡς ποιμὴν τῆς Νεότητος».

9. Νὰ ἐκτυπώσῃ εἰκόνας Κατηχ. Σχολείων ἐντεταγμένας εἰς τὰ μαθήματα τῶν Κατηχ. βοηθημάτων.

Ἄπασαι αἱ ὡς ἄνω προοπτικαὶ τῆς Μ.Σ.Ε. ἐνεκρίθησαν ἤδη ὑπὸ τῆς Δ.Ι. Συνόδου.

(Συνεχίζεται)

Εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπου κατηθύνθησαν οἱ Ἕλληνες Ἀρχιερεῖς, ἐγένοντο δεκτοὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὰ προπύλαια μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Τυρκοβιστίου κ. Ἀνθίμου, ἐντὸς δὲ ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου. Τότε ὀδηγηθέντες εἰς τὰ δωμάτια μας ἐπληροφόρηθημεν ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἑορτασμοῦ, ἦτοι ἢ τε πανηγυρική Λειτουργία καὶ τὸ ἐπίσημον γεῦμα ἐγένοντο αὐθημερόν τὴν Τρίτην καὶ οὐχὶ τὴν Τετάρτην, ὡς ὥριζε τὸ πρόγραμμα, καὶ τοῦτο λόγω τῆς νηστείας τῆς Τετάρτης, καὶ μόνον τὸ ἑναπομείναν δεῖπνον ἐγένετο εἰς τὴν Πατριαρχικὴν αἴθουσαν, εἰς ὃ καὶ παρεκαθήσαμεν μετὰ τῆς Α.Μ. τοῦ Πατριάρχου, τῶν Σεβ. μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων, τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως Ὑφυπουργοῦ τῶν Θρησκευμάτων κ. Dumutra Dogara, τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ἄλλων προσωπικοτήτων. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια, καίτοι λόγω τῆς κοπώσεως δὲν ἐγένοντο προποσείας, ἐν τούτοις ἐπετράπη εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπίας νὰ κάμῃ μικρὰν πρόποσιν, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὰ αἰσθήματα τιμῆς καὶ ἀγάπης τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ εὐλαβοῦς Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ προσφέρῃ τὰ δῶρα, ἅτινα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπέστειλεν εἰς τὸν ἴδιον ἀγαπητὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας Πατριάρχην τῆς

ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥουμανίας κ. Ἰουστινιανόν, εἰς τοὺς Ἱεράρχας καὶ εἰς τοὺς Πρωτοπρεσβυτέρους τοῦ Πατριαρχείου.

Καὶ εἰς μὲν τὸν ἑορτάζοντα Πατριάρχην προσεφέρθη ὠραῖον καὶ ἐπιβλητικὸν σκεῦος ἐξ ἀργύρου—κανάτα μετὰ λεκάνης—διὰ τὴν νίψιν τῶν χειρῶν κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, «Γιαννιώτικης» τέχνης, εἰς δὲ τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας, μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους, ἀνά ἓν πολυτελὲς ἀρχιερατικόν, εἰς δὲ τοὺς ὀφικιούχους πρεσβυτέρους—πατριαρχικοὺς συμβούλους—ἀνά ἓν Εὐαγγέλιον, ἅπαντα ἐκδόσεως τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἄπαντες οἱ λαβόντες τὰ δῶρα βαθύτατα συγκινηθέντες ἐξέφρασαν θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τὴν οὕτως ἐκδηλωθεῖσαν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην ἀπὸ μέρους τῆς ὁμοδόξου ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸ γεῦμα ἐπεκράτησεν ἀπόλυτος ἐγκαρδιότης καὶ ἐτονίσθη κατ' ἐπανάληψιν ἡ χειρονομία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀποστείλῃ τριμελῆ ἀντιπροσωπίαν ἐξ Ἀρχιερέων εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ Πατριάρχου τῆς Ῥουμανίας.

Τὴν ἐπομένην, ἡ Ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπία περιῆλθε τὸ κτίριον τοῦ Πατριαρχείου. Τοῦτο εὕρισκεται εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν, ὅπου τὸ Κοινοβούλιον τοῦ Κράτους. Ἐναντι αὐτοῦ ὀρθοῦται μεγαλοπρεπῶς ὁ Καθεδρικὸς Ναός. Τὸ Πατριαρχικὸν Μέγαρον ἀπο-

Ὁ Μακ. Πατριάρχης κ. Ἰουστινιανὸς ἐν μέσῳ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν Μαρωνείας κ. Τιμοθέου, Μολδαβίας κ. Ἰουστίνου, Ἰωαννίνων κ. Σεραφείμ καὶ Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου.

τελεῖ ἐν μέγα συγκρότημα κτιρίων, συνδεομένων πρὸς ἄλληλα κατὰ τρόπον συμμετρικόν. Εἶναι μεγαλοπρεπέστατον καὶ λίαν ἐπιβλητικόν. Ὁ ρυθμὸς του εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἐκκλησιαστικὸς με ῥομανικὸν στυλ. Κυριαρχεῖ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὸ καμπύλον. Εἰς τὰ πλέον ἐμφανῆ σημεῖα τῶν κτιρίων ἐξωτερικῶς ὑπάρχουν ἐστεγασμένοι ἐξώσται με μακρὰς κιονοστοιχίας. Οἱ κίονες εἶναι χαμηλοὶ καὶ συνδέονται με ὠραία βυζαντινὰ τόξα. Ἡ εἴσοδος μεγαλοπρεπής. Λέγουν ὅτι τὸ ὅλον κτίριον ἔχει 105 κύρια δωμάτια πλὴν τῶν βοηθητικῶν χώρων. Διακρίνονται, ὡς πρὸς τὸ μέγεθος, τὸν βαρὺν διάκοσμον, ἡ αἴθουσα ἀναμονῆς, εὐρικομένη εὐθὺς μετὰ τὴν εἴσοδον, αἱ αἴθουσαι συνεδριάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς Ἱεραρχίας τοῦ θρόνου, τῆς Ἑθνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Συνελεύσεως—Βουλῆς τῆς Ἐκκλησίας— με τὰ βοηθητικὰ Γραφεῖα τῶν ὑπαλλήλων, τὸ Γραφεῖον τοῦ Πατριάρχου με τὰ παρακείμενα Γραφεῖα τοῦ Διευθυντοῦ, τοῦ Γραμματέως καὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραφείου, τὸ διαμέρισμα τοῦ Πατριάρχου, τὸ Πατριαρχικὸν παρεκκλήσιον, περίφημον διὰ τὰς τοιχογραφίας καὶ τὰ ξυλόγλυπτα, αἱ αἴθουσαι ἐστίασεως με τοὺς βοηθητικούς των χώρους, οἱ ξενῶνες καὶ τὰ σαλόνια τῶν φιλοξενουμένων, οἱ εὐρύχωροι διάδρομοι, οἱ ὁποῖοι κοσμοῦνται με ὠραίας τοιχογραφίας τῶν πατριαρχῶν καὶ ἁγίων καὶ με θαναμάσια βιτρώ, ὡς καὶ τὰ Γραφεῖα τῆς διοικήσεως τοῦ καταλαμβάνουν ὀλόκληρον πτέρυγα.

Κατὰ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας ἡ ἀντιπροσωπία ἡμῶν συμφώνως πρὸς τὸ καταρτισθὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου πρόγραμμα, ἐπισκέφθη μετὰ τοῦ Σεβ. μητροπολίτου Μολδαβίας καὶ Σουσεβίτσης κ. Ἰουστίνου τὴν ἐορτάζουσαν ἱστορικὴν Μονὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου Neamts, ἀπέχουσαν ἀπὸ τοῦ Βουκουρεστίου περὶ τὰ 350 χιλιόμετρα. Ἐκεῖ ἐγενόμεθα δεκτοὶ μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος. Ἄμα τῇ ἀφίξει κατηρθύθημεν πρὸς τὸ Καθολικόν, ὅπου ἐψάλλετο ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου. Εἶτα ὠδηγήθημεν εἰς τὸν Ξενῶνα, ὅπου ὑπάρχει τὸ διαμέρισμα διὰ τοὺς ἐπισήμους ξένους, ἡ αἴθουσα ὑποδοχῆς, ἡ αἴθουσα ἐστίασεως καὶ οἱ λοιποὶ βοηθητικοὶ χώροι. Ἐκεῖ παρετέθη τὸ δεῖπνον, μετὰ τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἀπεσύρθη εἰς τὸ δωμάτιόν του πρὸς ἀνάπαυσιν.

Τὴν πρωτὰν χιλιάδες λαοῦ συνεκεντρώθησαν διὰ νὰ παρακολουθήσουν πρῶτον μὲν κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔθος τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ εἶτα τὴν Θ. Λειτουργίαν, ἡ ὁποία ἐτελέσθη ἐν ὑπαίθρῳ ἐπὶ ἐξέδρας ἐντὸς ἐνὸς μεγάλου λειβαδίου ἔξω τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς, διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ χωρέσῃ τὸ πλῆθος ἐκεῖνο μέσα εἰς τὸν ναὸν καὶ εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς. Τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐτέλεσαν οἱ Σεβ. Μολδαβίας ἐν συνιερουργίᾳ μετὰ τοῦ Σεβ. Μυτιλήνης καὶ τοῦ Θεοφ. ἐπισκόπου Πλοῖεστίου καὶ μετὰ πολλῶν ἱερέων καὶ διακόνων. Οἱ λοιποὶ δύο Ἕλληνες Ἀρχιερεῖς Σεβασμιώτατοι Ἰωαννίνων καὶ Μαρωνείας παρηκολούθησαν τὴν Θ. Λειτουργίαν λαβόντες θέσιν ἐπὶ τῆς ἐξέδρας. Τοὺς ὕμνους ἔψαλεν ἐμμελῶς ἡ χορωδία τοῦ

Ἱερατικοῦ Σεμιναρίου τῆς Μονῆς, ἐξ ἑκατὸν καὶ πλέον ἱεροσπουδαστῶν συγκειμένη.

Κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐτελέσθησαν δύο χειροτονίαι, ἐνὸς Πρεσβυτέρου καὶ ἐνὸς Διακόνου. Ἄμφότεροι προήρχοντο ἐκ τοῦ Σεμιναρίου τῆς Ἱ. Μονῆς τὴν τοῦ Πρεσβυτέρου ἐτέλεσεν ὁ οἰκεῖος Ἱεράρχης Σεβ. Μολδαβίας, τὴν ἄλλην, τὴν τοῦ Διακόνου, ὁ Σεβ. Μυτιλήνης, τοῦ Σεβ. Μολδαβίας παραχωρήσαντος τὴν θέσιν του εἰς τὸν Ἕλληνα Ἱεράρχην, διὰ νὰ φανῇ εἰς τὰ προσευχόμενα πλήθη ἡ σχέσις καὶ ἐνότης τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ῥουμανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν Θεῖαν Μετάληψιν προσῆλθον καὶ ἐκοινωνήσαν τῶν Ἀρχάντων Μυστηρίων ὁμοῦ μετὰ τῶν ἱεροουρούντων Ἀρχιερέων καὶ οἱ δύο Ἕλληνες Ἱεράρχαι, οἱ Σεβ. Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ καὶ Μαρωνείας Τιμόθεος.

Εἰς τὸ τέλος, ἐκήρυξε τὸν Θεῖον Λόγον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μαρωνείας κ. Τιμόθεος, διερχόμενος τοῦ Ἑλληνομαθοῦς Πρεσβυτέρου Βασιλείου Κοστίν, σπουδάσαντος τὴν Θεολογίαν ἐν Ἑλλάδι, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Φιλόχριστε καὶ φιλέορτε Λαὲ τοῦ Κυρίου,

Ἐποφελούμενοι τῆς παρούσης λαμπρᾶς πανηγύρεως καὶ τῆς πρωτοφανοῦς εἰς ὄγκον ἱερᾶς ταύτης συνάξεως, ἐπὶ τῇ ἐπετειῶ τῆς ἱερᾶς καὶ ἱστορικῆς αὐτῆς Μονῆς, ἡμεῖς οἱ ἀπαρτίζοντες τὴν Ἀντιπροσωπία τῆς Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τῷ ἐορτασμῷ τοῦ Ἰωβηλαίου τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Ἰουστινιανοῦ, σᾶς μεταφέρομεν τὸν ἐγκάρδιον χαριετισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ὁμοῦ μετὰ τῶν αἰσθημάτων συγκινήσεως καὶ χαρᾶς, διότι ἠξιώθημεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὴν Ἱερὰν Μητροπολιν Μολδαβίας καὶ νὰ συμπροσευχηθῶμεν κατὰ τὴν εἴσοδον ταύτην ὥραν μεθ' ὑμῶν.

Τὸν ἐν Χριστῷ πεφιλημένον Ἅγιον Ἀδελφὸν Σεβασμιώτατον Ποιμενάρχην σας κ. Ἰουστίνον θερμῶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλάδελφον καὶ φιλόφρονα πρόσκλησιν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν ὠραίαν ταύτην Ἐπιτοχίαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεκομίσασαμεν ἀληθμονήτους ἐντυπώσεις, εἶδομεν τὰ καλὰ αὐτοῦ ἔργα καὶ τὸν κόπον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπεκοινωνήσαμεν μεθ' ὑμῶν.

Ἡ μετὰ τόσης εὐλαβείας καὶ ἱερᾶς κατανύξεως συμμετοχῆ τόσον πλήθους πιστῶν κατὰ τὴν μακρὰν καὶ πανηγυρικὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, μοῦ ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην τὸ παράδοξον θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἐορτάζει σήμερον ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία. Κατὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εἰς τοὺς Οὐρανούς, «ὅπου ἦν τὸ πρότερον», δύο Ἄγγελοι ἐμφανίζονται καθησυχάζοντες τοὺς ἱεροὺς Μαθητάς, οἱ ὁποῖοι ἴσταντο ἀτενίζοντες ἐκθαμβοὶ πρὸς τὰ ἄνω:

«Ἄνδρες, Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσαθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν». Αὐτὸς ὁ χωρισμὸς, τοὺς βεβαιούσιν, δὲν θὰ ἦτο παντοτεινός.

Ὁ Χριστὸς μέλλει νὰ ἔλθῃ καὶ πάλιν. Ἐκεῖνος εἶναι «ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος». Οἱ Ἀπόστολοι ἔχουν κάμει πλέον βιωμὰ των τὴν ἐν μέσῳ αὐτῶν παρουσίαν Του. Οὕτω σκέπτονται καὶ οὕτω πιστεύουν καὶ πάντες οἱ πιστοί, διότι δὲν ἔπαυσε νὰ ἔρχεται ὁ Χριστὸς εἰς τὸν κόσμον, ὡς φῶς, δύναμις καὶ παρηγορία εἰς τὰς τραγικότητας τῆς ζωῆς καὶ τὰς ἀντιξόους περιστάσεις, ἐμπνέων θάρρος, ἐγκαρτέρησιν καὶ ἐλπίδα καὶ παρέχων δαυιλῶς τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογία Του. Μένει «μεθ' ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν», ὅταν ἡμεῖς εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ παρᾶσχωμεν τὴν μαρτυρίαν τῆς πίστεως, εἰς ἓνα κόσμον ἀνήσυχον καὶ τεταραγμένον.

Ὅταν βαδίζωμεν ἐπάνω εἰς τὰ ἡγιασμένα ἔργα Του καὶ νοσταλγῶμεν, ὅπως οἱ Μαθηταὶ εἰς Ἑμμαοῦς, τὴν γλυκεῖαν παρουσίαν Του. Ὅταν ἐρχώμεθα εἰς ἐνωσιν μετ' Αὐτοῦ ἐν τῇ Θεῖᾳ Εὐχαριστίᾳ.

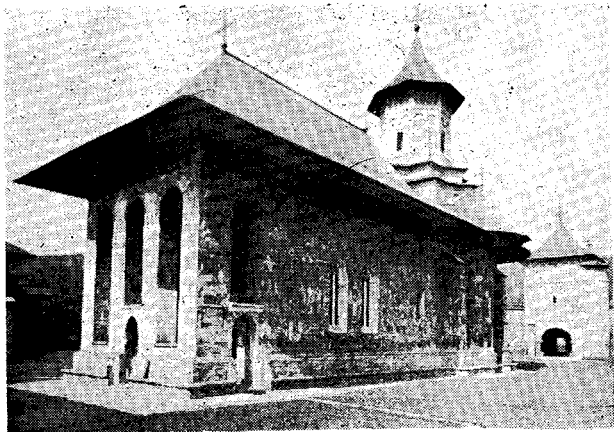
Ἐρχεται καὶ γλυκαίνει τὸν πόνον μας, θωπεύει τὰ μέτωπά μας, μᾶς σώζει καὶ μᾶς συγκρατεῖ εἰς τοὺς διαταγμούς μας, ὅπως τὸν Πέτρον ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα.

Οἱ ἱεροὶ Μαθηταὶ μὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν προσκυνοῦν τὴν Θεότητά Του καὶ ἔπειτα ἐπιστρέφουν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐντελῶς διαφορετικοί, γεμάτοι χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, διότι ἔχουν προσωπικὴν ἐμπειρίαν ἐνὸς ἀκόμη μεγαλειώδους καὶ ὑπερκοσμίου γεγονότος τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἀγίας ζωῆς τοῦ Κυρίου των. Ἀπὸ τῶρα ἀρχίζει μία νέα ζωὴ δι' αὐτούς, ζωὴ ἐκκλησιαστικὴ καὶ λατρευτικὴ. «Ἦσαν διὰ παντός εἰς τὸ ἱερόν, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν».

Εἰς τὸν ἱερὸν χῶρον ἀπελάμβανον τῆς ἀληθοῦς χαρᾶς, τῆς εἰρήνης, τῆς παρηγορίας καὶ τῆς ἰκανοποιήσεως τῆς ἱερᾶς νοσταλγίας των. Ἦνωμένοι ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης, διετήρουν ἀκατάλυτον τὸν σύνδεσμον μὲ τὸ «ὑπερφῶν», καὶ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτὴν μετεβίβασαν εἰς ἡμᾶς.

Ὅπως ἀκριβῶς καὶ σεῖς σήμερον, φιλέοργοι, οἱ συνελθόντες ἀπὸ περάτων καὶ κυκλοῦντες τὸ ἅγιον Θυσιαστήριον, ὅπου τελεσιουργεῖται τὸ μυστήριον τῆς ἀναιμάκτου θυσίας. Οὕτω ἐπιτυγχάνεται ἡ διαρκὴς κοινωνία μετὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Πίστεως, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡμεῖς, οἱ ἔχοντες τὸ προνόμιον καὶ τὴν χάριν νὰ εἴμεθα μέλη τοῦ ἀσπίλου σώματος τῆς μιᾶς, ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἃς διαφυλάξωμεν ἀκλόνητον τὴν πίστιν τῶν Πατέρων μας καὶ ἃς διατηρήσωμεν τὴν ἐπαφὴν μας μὲ τὰς ἀγλάς τοῦ Κυρίου, ὅπου ὕμνεῖται καὶ δοξολογεῖται ὁ ἐν Τριᾷδι ἀληθινὸς Θεός, ὁ μόνος εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας».

Ἐκεῖνο ποῦ μᾶς ἔκαμεν ἐντύπωσιν ἦτο ἡ θρησκευτικότης τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἐλευθερία, ἣν ἀπολαμβάνει ἡ Θρησκεία εἰς τὸ Ρουμανικὸν κράτος. Ὅλοι οἱ παρακολουθοῦντες τὴν Θ. Λειτουργίαν εὐρίσκοντο ἐν θρησκευτικῇ ἀνατάσει, διαρκῶς σταυροκοποῦμενοι, ἔχοντες τὰ βλέμματά των ἐστραμμένα ἐπὶ τῆς ἐξέδρας, ὅπου τὸ Θυσιαστήριον.

Τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱ. Μονῆς Μολδοβίτσα.

Μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν ὠδηγήθημεν εἰς τὸν Ξενῶνα, ὅπου μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν παρεκαθήσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν, κατόπιν δὲ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὸ Ἰάσιον.

Ἡ Ἱ. Μονὴ Neamts εἶναι παλαιά. Ἰδρῦθη κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα. Ἐχει 70 μοναχοὺς, διατηρεῖ ναοὺς καὶ ἀρχαῖα κτίρια, τὰ ὁποῖα συντηρεῖ ἡ ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Κράτους. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς ἔχουν θεολογικὴν μόρφωσιν, τινὲς δὲ γνωρίζουν ξένας γλώσσας καὶ χρησιμοποιοῦνται ὡς ξεναγοὶ μισθοδοτούμενοι ὑπὸ τοῦ Δημοσίου. Ὑπάρχει ἀξιόλογον Μουσεῖον καὶ Τυπογραφεῖον μὲ μεγάλην ἱστορίαν, διότι εἰς αὐτὸ ἐξετυπώθησαν πολλὰ ἀπὸ τὰ πρῶτα ἐκκλησιαστικὰ καὶ θεολογικὰ βιβλία.

Κατὰ τὴν μακρὰν διαδρομὴν ἀπὸ τῆς Ἱ. Μονῆς Neamts πρὸς Ἰάσιον ἐπεσεκέφημεν μετὰ τοῦ Σεβ. Μολδαβίας καὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Πλοῦσεστίου κ. Ἀντωνίου τὰς Ἱερὰς Μονὰς 1) Varatec, 2) Agapia, 3) Moldovita, 4) Sucevita.

Δι' ἐκάστην τούτων σημειοῦμεν τὰ κάτωθι:

Varatec: Εἶναι γυναικεῖα Μονή. Ἐχει 440 μοναχάς. Ἀπέχει 15 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Μονὴν Neamts καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1785. Τὸ καθολικὸν τιμᾶται ἐπὶ ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου καὶ ἐκτίσθη ὑπὸ τῆς θυγατρὸς ἐνὸς Ἱερέως, γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «ἀδελφῆ Ὀλυμπίας». Ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι δύο Ἐκκλησίαι τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ τῆς Μεταμορφώσεως. Εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Μονῆς ὑπάρχει μεγάλη συλλογὴ ἱστορικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἀντικειμένων, ὡς λ.χ. εἰκόνες, χειρόγραφα, ἱερὰ σκεῦη, τάπητες κ.λ.π. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους φροντίδι τοῦ Μητροπολίτου Μολδαβίας Ἰουστίνου ἔγιναν σπουδαῖα ἔργα ἀναστήλωσεως καὶ καθαρισμοῦ τῶν τοιχογραφιῶν.

Agapia: Μᾶς κατέλαβε ἐκπληξίς, μόλις ἀντικρίσαμεν τὴν μεγάλην αὐτὴν Μονὴν μὲ τὰς ἐπιβλητικὰς οἰκοδομὰς, ποῦ ὅλαι σχεδὸν εἶχον τὴν μοναστηριακὴν ἀρχιτεκτονικὴν εἰς ρουμανικὸν στυλ. Εἰσῆλθομεν εἰς τὸ Καθολικὸν καὶ κατόπιν ἐπεσεκέφημεν τὸ Μουσεῖον, ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ 10 μεγάλας αἰθούσας. Εἰς τὴν

Α' ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΜΙΚΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ*

Τῇ ἐπομένῃ 8 Ἰουλίου, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἐτελέσθη πανορθόδοξος λειτουργία ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Μονῆς Πεντέλης, συλλειτουργούντων τῶν Σεβ. μητροπολιτῶν Εἰρηναίου καὶ Φιλαρέτου καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν-μελῶν τῆς Συνδιασκέψεως καὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς Θ. Φεφέ, ἣν παρηκολούθησαν οἱ Παλαιοκαθολικοὶ καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι σύεδροι καὶ πλῆθος λαοῦ. Κατὰ τὴν λειτουργίαν ὠμίλησεν ἐπικαίρως ὁ Σεβ. μητροπολίτης Γερμανίας Εἰρηναῖος.

Τῇ 9 Ἰουλίου ἤρχισαν αἰ κοιναὶ συνεδριάσεις τῆς μικτῆς Ὀρθοδοξοπαλαιοκαθολικῆς Ἐπιτροπῆς, συμμετεχόντων ἀπάντων τῶν ἐν ἀρχῇ κατονομασθέντων μελῶν αὐτῆς. Ἐν ἀρχῇ ὠρίσθησαν δύο πρόεδροι τῆς Συνδιασκέψεως: ὁ Γερμανίας Εἰρηναῖος καὶ ὁ Ἑλβετίας L. Gauthier, ὡς καὶ δύο γραμματεῖς: οἱ καθηγηταὶ

† I. Καρμίρης καὶ W. Küppers. Ἄπαντες οἱ Ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἀντιπρόσωποι ἐγερθέντες ἀπαγγέλλουσι τὴν Κυριακὴν προσευχὴν καὶ τὸ «Βασίλευ ὠράνιε», μεθ' ἣν ὁ Σεβ. μητροπολίτης Γερμανίας Εἰρηναῖος προσεφώνησε τοὺς συνέδρους, διαβιβάσας τὰς εὐχὰς τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου Α' καὶ εἶτα ἀναφερθεὶς εἰς τὴν μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον προπαρασκευὴν τοῦ διαλόγου μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν. Ἐπηκολούθησε ἀντιφώνησις τοῦ Σεβ. ἐπισκόπου Ἑλβετίας L. Gauthier, ὅστις ἐν ἀρχῇ μετέφερε μῆνυμα πρὸς τὴν Συνδιάσκεψιν τοῦ Παλαιοκαθολικοῦ Ἀρχιεπισκόπου Οὐτρέχτης κ. Μαρίνου Κόκ, γράφωντος:

«Μετὰ μεγάλης χαρᾶς καὶ εὐχαριστιῶν πρὸς τὸν Παντοδύναμον Θεὸν ἐπληροφόρηθην περὶ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἐπιτροπῆς ὑμῶν ἐν Ἀθήναις.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑμετέρας συναντήσεως ἐν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 422 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

Μονὴν αὐτὴν μονάζουσι περὶ τὰς 340 μοναχοί, ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ῥαπτικὴν καὶ τὴν κεντητικὴν. Λαμπρὰ ὄργανασις δι' ὅλα, τάξις, καθαριότης, εὐπρέπεια ἀπαραμίλλος. Ἡ Ἠγουμένη, μία σεβασμία καὶ μορφωμένη μοναχὴ, μᾶς ἐνημέρωσε διὰ τὴν ἱστορίαν, τὴν τέχνην καὶ τὴν πνευματικὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δράσιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Μοναστηρίου καὶ τοῦ μετοχίου, εἰς ὃ παραμένουν 40 μοναχοί. Ὡδηγήθημεν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ Ξενῶνα, ὅπου τὸ διαμέρισμα τοῦ Σεβ. Μολδαβίας. Ἐκεῖ ἐτύχομεν πολλῶν περιποιήσεων, συνεχάρημεν τὸν κυρίαρχον μητροπολίτην καὶ ἀνεχώρησαμεν προπεμφθέντες μετὰ τῶν προσηκουσῶν τιμῶν μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὴν Ἱ. Μ. Moldovita.

Moldovita: Κεῖται εἰς ἀπόστασιν 35 χιλ. ἀπὸ τὸ Cimpulung ἐντὸς τῆς ὁμωνύμου κοιλάδος τοῦ ῥυακός. Πρῶτος ἰδρυτὴς αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ Ἀλέξ. Καλός. Τῷ 1532 ὁ Petru Rates ἀνήγειρε τὴν ἐκκλησίαν, ἣ ὁποία σώζεται μέχρι σήμερον. Ὁ Βοϊβόδας ὕψωσε πέριξ αὐτοῦ τεῖχην ὕψους 6 μ. καὶ πάχους 1,20 μ., τὰ ὁποία δίδουν εἰς τὸ σύνολον τὴν ὄψιν ἐνὸς μικροῦ φρουρίου. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Πέτρου Rates εἶναι κτισμένη μὲ ἀρμονικὰς ἀναλογίας εἰς σχῆμα τριφύλλου, συμφῶνως πρὸς τὰς ἀρχιτεκτονικὰς ἀρχὰς ποὺ ἐπεκράτησαν ἐπὶ Στεφάνου τοῦ Μεγάλου.

Ἐν σχέσει πρὸς τὰ παλαιὰ κτίσματα ἡ ἐκκλησία

τῆς Moldovita ἔχει τὸν πρόναον ἀνοικτόν, παρόμοιον πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Humor, ἰδρυθεῖσαν δύο ἔτη ἐνωρίτερον. Ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας εὐρίσκονται τάφοι ἐπισκόπων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ τοῦ ἐπισκόπου Rudauti Ἐφραῖμ τοῦ κτίτορος τῆς «Clisarnita».

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον προσδίδει ἰδιαίτεραν σημασίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μονῆς Moldovita, εἶναι ἡ ζωγραφικὴ. Εἶναι ἀναμφιβόλως ἔργον καλλιτέχνου, ἀνήκοντος εἰς τὴν σχολὴν τῆς μολδαβικῆς ζωγραφικῆς, ἣ ὁποία ἔφθασεν εἰς μεγάλην ἀκμὴν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Petru Rates. Ἡ ἐξωτερικὴ ζωγραφικὴ, καθὼς καὶ ἡ ἐσωτερικὴ φανεροῦν τὴν ἀρμονίαν καὶ τὴν ἰσοροπίαν τῶν σκηνῶν καὶ τῶν προσώπων. Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της ἡ Moldovita ἀπετέλεσε σημαντικὴν ἐστὶαν μορφώσεως. Οἱ μοναχοὶ πολλαπλασίασαν ἀντιγράφοντες κυρίως λειτουργικὰ βιβλία καὶ θεολογικὰ ἔργα. Ἡ Moldovita κατέχει πολλὰ ἀντικείμενα ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς ἀξίας: Δύο ἐπιτάφιοι τοῦ 15ου αἰῶνος, τὴν καθέδραν τοῦ Petru Rates, ἐν παλαιῶν δίπτυχον, μερικὰς εἰκόνας κ.ἄ. Διὰ τῆς φροντίδος τοῦ Κράτους καὶ τοῦ Μητροπολίτου Μολδαβίας ἡ Μονὴ αὕτη — ἕνας θαυμάσιος θησαυρὸς τέχνης — ἐπανεῦρε τὴν παλαιὰν μορφήν της, χάρις εἰς τὰς ἀναστηλωτικὰς ἐργασίας τῶν ἐτῶν 1954-1959.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

τῆ Ἱερᾶ Μονῆ Πεντέλης θὰ ἐπισκεφθῶ διὰ πρώτην φοράν τὴν ἅγιαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας.

Θὰ προσεύχωμαι, ὅπως αἱ συζητήσεις ὑμῶν ὀδηγήσουν ἡμᾶς πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἐνότητος ἐκείνης, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁμιλεῖ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον: «ἵνα πάντες ἐν ὧσι, καθὼς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὧσι, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ, ὅτι σύ μὲ ἀπέστειλας».

Ἡ εὐλογία τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη καὶ ἔσται μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν».

Ἐν συνεχείᾳ ἠὲ χαρίστησε τὸν Σεβ. Εἰρηναῖον διὰ τὴν προσφώνησιν καὶ προσέφερεν αὐτῷ ἐν βιβλίῳ περὶ τοῦ παλαιοκαθολικοῦ θεολόγου Εὐγ. Michaud, τὸ αὐτὸ δὲ βιβλίον προσέφερε καὶ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Διορθόδοξου Κέντρου, τὴν ἐπομένην δὲ καὶ εἰς τὸν γραμματέα καθηγητὴν Ἰω. Καρμίρη. Ἐν συνεχείᾳ ὑπέμνησε τοὺς λόγους τοῦ γνωστοῦ ὀρθοδόξου θεολόγου καὶ οἰκουμενιστοῦ L. Zander², θανόντος τὸ 1964, ὅστις ἐξαιρεῖ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνώνει δογματικῶς τοὺς Ὁρθοδόξους καὶ τοὺς Παλαιοκαθολικούς καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τοὺς χωρίζει ἀκόμη διὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν ἐξ ἐπόψεως ψυχολογικῆς. Τοῦτο δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸν Zander νὰ ἐκφράσῃ τὴν λύπην του, διότι οἱ Ὁρθόδοξοι δεκνύου ἀδιαφορίαν τινὰ ἐναντι τῶν Παλαιοκαθολικῶν. Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Gauthier συμπληρώνει καὶ διορθώνει τὴν κρίσιν ταύτην, ἥτις δὲν πρέπει νὰ παραθεωρηταί. «Ἡ συμπλήρωσις: Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959, ὅτε ἐγράφησαν ταῦτα ὑπὸ τοῦ Zander, μέχρι σήμερον συνέβησαν γεγονότα τινὰ μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν πρὸ πάντων κατηρτίσθησαν αἱ ἐπιτροπαὶ μας, αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς ἀποσκοποῦν πρὸς μίαν ὀριστικὴν ἀπόφασιν τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ ὅχι πρὸς ἓνα αἰωνίως διαρκοῦντα διάλογον ἀνευ ἀποτελέσματος. Ἐπ' αὐτοῦ πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς οἰκουμενικὰς ἐξελίξεις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959 καὶ τὴν νέαν συνείδησιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐναντι τοῦ κόσμου. Δοθέντος ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Παλαιοκαθολικῶν διεξάγουν ἤδη συζητήσεις μὲ τὰς προτεσταντικὰς Ἐκκλησίας, μὲ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν καὶ συνειδητοποιοῦν πρὸς τούτοις τὰ νέα των καθήκοντα ἐναντι τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος, δι' αὐτὸ αἱ περιστάσεις αὗται φέρουν αὐτὰς (τὴν Ὁρθόδοξον καὶ Παλαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν) τὴν μίαν πλησιέστερον τῆς ἄλλης.

Ἡ διόρθωσις: Ἰσως δύνανται αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι νὰ συνεχίσουν νὰ ζοῦν χωρὶς τὰς Παλαιοκαθολικὰς καὶ αἱ Παλαιοκαθολικαὶ χωρὶς τὰς Ὁρθοδόξους. Ἐρωτᾶται ὅμως, ἂν δύνανται νὰ βαστάσουν τὰς εὐθύναις μιᾶς τοιαύτης ἀδιαφορίας ἐναντι τῆς ἰδίας των πίστεως. Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Gauthier ἀπαντᾷ ἀρνητικῶς εἰς τὴν ἐρώτησιν. Καὶ συνεχίζει ἐπ' αὐτοῦ: α) Ἐκ πατρὸς ἀνήκω εἰς οἰκογένειάν τινα, ἣ ὁποία ἀνέ-

καθεν, καὶ πρὸ τῆς Ἀ' Βατικανῆς Συνόδου, ἦτο καθολικὴ, ὅμως οὐδέποτε ῥωμαιοκαθολικὴ ἐν τῇ συγχρόνῳ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως. Ἡ πραγματικότης αὕτη ἔχει δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον τὸ ἴδιον βάρος, τὸ ὁποῖον ἔχουν θεολογικαὶ ἔρευναι ἐν τῇ Δύσει σχετικῶς μὲ τὴν ἀδιάκοπον ὑπαρξίν τῆς πίστεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας.

β) Ἐντεῦθεν ἔλαβον ἀφορμὴν καὶ αἱ μελέται μου περὶ τῶν κινήσεων ἐν τῇ Δύσει ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Μεσαίωνα, αἱ ὁποῖαι εἶχον παλαιοχριστιανικὸν χαρακτήρα. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀνεκάλυψα, ὅτι σχεδὸν πᾶσαι αἱ ἐν λόγῳ κινήσεις ἐθεώρησαν τὴν προσέγγισιν πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν ὡς φυσικὸν των καθήκον καὶ ὅχι μόνον ὡς στρατηγικὴν ἐναντι τῆς Ῥώμης. Ἡ Ὁρθοδοξία ἐκ τῆς ἄλλης πλευρᾶς ἐστράφη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς αὐτὰς τὰς κινήσεις μὲ εὐμένειαν. Ὁ πνευματικὸς καὶ ἱστορικὸς αὐτὸς νόμος ἰσχύει φυσικῶς τῷ λόγῳ καὶ διὰ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας.

γ) Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται καὶ ἡ στροφή μου πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν ἐκ νεότητός μου. Ὁφείλω πολλὰ εἰς τὴν μελέτην τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ δι' αὐτὴν μάλιστα τὴν παλαιοκαθολικὴν μου πίστιν. Ἐν ταῦτῳ οὐδέποτε ἠσθάνθην τὴν ἀνάγκην νὰ γίνω ἀνατολικὸς Ὁρθόδοξος. Διότι, ὅπως ὑμεῖς, ἀγαπητοὶ Ὁρθόδοξοι πατέρες καὶ ἀδελφοί, ἀναγνωρίζετε ἑαυτοὺς ὡς ἀνατολικὸς καὶ εἴσθε, οὕτω καὶ ἐγὼ ἀναγνωρίζω ἑμαυτὸν ὡς δυτικὸν καὶ εἶμαι. Δι' αὐτῶν θίγομεν τὴν οὐσίαν τοῦ προβλήματος.

δ) Μεταξὺ ἡμῶν δύναται, ἐπιτρέπεται καὶ ἐπιβάλλεται πλέον νὰ ἀφήσωμεν τὴν συνεχῆ καὶ ἐκ νέου ἐξέτασιν τῆς Ὁρθοδοξίας τοῦ ἑτέρου καὶ νὰ θεμελιώσωμεν ἐπὶ τέλους ὁμοῦ τὴν κοινὴν ἀνεξάντλητον ἐκκλησιαστικὴν πίστιν, νὰ λύσωμεν ἀπὸ κοινοῦ τὰς ὑφισταμένας ἐν αὐτῇ (τῇ πίστει) διαφορὰς—δὲν λέγω ἀντιθέσεις—, νὰ ἀνδρωθῶμεν κοινῇ ἐν αὐτῇ καὶ νὰ ὁμολογήσωμεν ὁμοῦ τὴν πίστιν ταύτην ἀληθῶς, ἀξιοπίστως καὶ ζωηρῶς εἰς τὰς διαφορὰς τῆς ἐνότητός μας καὶ εἰς τὴν ἐνότητα τῶν διαφορῶν μας. Ἀποτελεῖ πεποίθησίν μου, ὅτι ἔφθασεν ἡ στιγμή, ἵνα προχωρήσωμεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ διαλόγου μας.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ συνίσταται ἡ διόρθωσις, τὴν ὁποίαν θὰ ἠθελον νὰ κάνω ἐπὶ τῆς κρίσεως τοῦ Zander. Ἀπαξ ἔτι: Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι καὶ οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἐπιχειροῦμεν σήμερον ἐν διαλόγῳ μὲ τὰς μὴ Ὁρθοδόξους καὶ μὴ Παλαιοκαθολικὰς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα μέχρις ἐνὸς σημείου μὲ τὸν κόσμον, δυνάμεθα καὶ ὀφείλομεν νὰ τὸ τελειοποιήσωμεν ἤδη μεταξὺ μας. Τοῦτο εἶναι ἡ ἐν τῇ πίστει διακονία πρὸς τὸν ἀδελφόν. Μὲ ἐνδιαφέρει νὰ τονίσω ὅτι τὰ παλαιοκαθολικὰ ἐπίσημα κείμενα διέπονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος σχετικῶς πρὸς τὸν διάλογον μὲ τοὺς Ὁρθοδόξους.

Ὡς πρὸς τὴν διαδικασίαν: Οἱ παρόντες ἀντιπρόσωποι τῶν Παλαιοκαθολικῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἔτοιμοι ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ διὰ τὴν νέαν φάσιν τοῦ

2. Βλέπ. παρὰ U. K ü r y, Die Altkatholische Kirche. Ἐν Die Kirchen der Welt, τ. III, Stuttgart 1966, σ. 388 ἔξ.

διαλόγου μας, διότι α) ἐπεράτωσαν τὰς προετοιμασίας των ὡς Διεθνῆς Παλαιοκαθολικῆ Ἐπιτροπῆ, β) ἔλαβον ἐντολὴν ἀπὸ τὰς ἐπὶ μέρους Παλαιοκαθολικὰς Ἐκκλησίας καὶ τὴν διεθνῆ Σύνοδον τῶν Παλαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων νὰ προετοιμάσουν ἀπὸ κοινοῦ μεθ' ἑμῶν, Ὁρθόδοξοι ἀδελφοί, τὸν ἐπίσημον Διάλογον τῶν Ἐκκλησιῶν μας. γ) Ταυτοχρόνως εἶναι πεπεισμένοι, ὅτι τὸ κοινὸν πρόγραμμα τῆς μικτῆς πλέον Ἐπιτροπῆς πρέπει νὰ ἔχη ἐκκλησιολογικὸν χαρακτῆρα καὶ νὰ ἐνισχύῃ δι' αὐτὸ τὰ ἐνοῦντα ἡμᾶς σημεῖα καὶ νὰ ἐπιλύῃ τὰ ὑφιστάμενα εἰσέτι προβλήματα. Εὐχόμεθα καὶ ἀναμένομεν, Ὁρθόδοξοι ἀδελφοί, ὅπως καὶ ὑμεῖς οὕτως ἀντιλαμβάνεσθε τὴν μικτὴν πλέον Ἐπιτροπὴν καὶ ἔχητε ὅμοιαν ἐντολὴν ὡς πρὸς τὰς ἐργασίας τῆς.

Ἐν κατακλείδι : ὁ Θεὸς — ὄχι ἡμεῖς — ἀποφασίζει περὶ πάντων, καὶ πρὸ πάντων περὶ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον πράττομεν ἐν τῷ ὀνόματί Του. Τὸ καθήκον μας εἶναι, νὰ χωρήσωμεν πρὸς τὰ πρόσω ἐν τῇ χαρισματικῇ πραγματικότητι τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης, ἥτοι τῆς πίστεως, ἥτις ἐνώνει ἡμᾶς, τῆς ἐλπίδος διὰ πλήρη ἐμφάνισιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀγάπης διὰ τῆς ὁποίας καὶ μόνον ἡμεῖς, ἁμαρτωλοὶ καὶ σεσωσμένοι, ὁμοιοῦμεθα τῷ Θεῷ. Δι' αὐτῶν ἔχομεν τὰς ρίζας μας προσωπικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν ἀνέκφραστον καὶ ὅμως ἀληθῆ πραγματικότητά τῆς Ἁγίας Τριάδος, εἰς τὴν ὁποίαν ὄχι μόνον ἐσμέν καὶ ζῶμεν, ἀλλὰ ἐπιτυγχάνομεν ὡσαύτως τὴν χάριν καὶ τὴν δόξαν».

Εἶτα ἀποφασίζεται νὰ σταλῶσι τηλεγραφήματα πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Οὐτρέχτης, δι' ὧν νὰ ἀγγέλλεται ἡ ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν τῆς μικτῆς Ἐπιτροπῆς καὶ νὰ ἐξαιτῶνται αἱ εὐχαὶ αὐτῶν. Ἐπηκολούθησαν χαριετισμοὶ ἐκ μέρους τῶν Ὁρθόδοξων ἀντιπροσώπων : Ε. Φορτιάδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, ἀρχιμ. Κορνηλίου Ροδουδάκη τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, Σεβ. ἀρχιεπισκόπου Βερολίνου Φιλαρέτου τοῦ Πατριαρχείου Ῥωσίας, Σ. Γκόσεβιτς τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας, I. Coman τοῦ Πατριαρχείου Ῥουμανίας, I. Zonewski τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας, I. Καρμίρη τῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος καὶ Κύπρου καὶ I. Σεπάλα τῆς Ἐκκλησίας Φινλανδίας. Ἐν τέλει ὁ Σεβ. ἐπίσκοπος Ἑλβετίας L. Gauthier ἠὺχαρίστησε διὰ τὰ μηνύματα τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, προσθέσας ὅτι τὰς αὐτὰς εὐχὰς καὶ ἐπιθυμίας ἔχουσι καὶ αἱ Παλαιοκαθολικαὶ Ἐκκλησίαι, οὐ μόνον αἱ ἀντιπροσωπεύμεναι ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀποῦσαι, καθ' ὅσον πᾶσαι αἱ Παλαιοκαθολικαὶ Ἐκκλησίαι ἀντιπροσωπεύονται ἐν πνεύματι ἐν τῇ παρουσίᾳ Συνδιασκέψεως καὶ προσεύχονται ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας αὐτῆς. Ἐν τέλει συνεφωνήθη, ὅπως ἀπὸ τῆς ἐπομένης συνεδρίας ἀρχίσῃ ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ καταλόγου τῶν θεμάτων, ἐφ' ὧν διεπιστώθη συμφωνία κατ' ἀρχὴν ἐν τῇ Β' Διασκέψει τῆς Διορθόδοξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν Γενεύῃ τῷ 1970³.

3. Βλέπε Ἰω. Καρμίρη, Ὁρθόδοξια καὶ Παλαιοκαθολικισμός, τευχ. III, σ. 11-12.

Τῇ 10 Ἰουλίου ὁ Σεβ. Γερμανίας Εἰρηναῖος ἔθεσεν ὑπ' ὄψιν τῶν συνέδρων τὸν κατάλογον τῶν θεμάτων, ἐφ' ὧν διεπιστώθη κατ' ἀρχὴν συμφωνία μετὰ τῆς Ὁρθόδοξου καὶ τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν Διασκέψεων ἐν Βελιγραδίᾳ καὶ Chambésy, τοῦ Σεβ. ἐπισκόπου Gauthier δηλώσαντος ὅτι καὶ οἱ Παλαιοκαθολικοὶ συμφωνοῦσιν εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον. Ὁ καθηγητῆς Καρμίρης λαβὼν τὸν λόγον εἶπεν, ὅτι τὸ πρῶτον θέμα τῆς συμφωνίας εἶναι «ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας». Ὡς πρὸς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν ὅμως ὑπάρχει ἀσάφειά τις, χρίζουσα διασαφηνίσεως, ἐν τῇ Παλαιοκαθολικῇ Ὁμολογίᾳ τῆς 15.12. 1969, ἐν ἣ γίνεται «διάκρισις μετὰ τῶν τετελειωμένου δόγματος τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν διδασκαλιῶν, τῶν ὁποίων ἡ γλωσσικὴ διατύπωσις δὲν καθωρίσθη ὑπὸ Οἰκουμενικῆς τινοῦ Συνόδου». Διερωτᾶται, τί εἶναι αἱ «ἐκκλησιαστικαὶ διδασκαλίαι» αὗται; Εἶναι δευτερευούσης σημασίας, συγγεόμεναι πρὸς τὰς θεολογικὰς διδασκαλίας καὶ γνώμας, ὑποβιβαζομένης οὕτω τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως; Κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, αἱ «διδασκαλίαι» αὗται εἶναι δόγματα ἰσότιμα καὶ ἰσόκυρα καὶ ἰσοδύναμα καὶ ἰσοστάσια πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων θεσπισθέντα, ἐφ' ὅσον διδάσκονται ἀδιαλείπτως διὰ τῶν αἰώνων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ πιστεύονται καὶ βιοῦνται ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ λατρείᾳ καὶ ζωῇ ὑπὸ τῶν πιστῶν, ἀποτελοῦντα βασικὸν στοιχεῖον τῆς συνειδήσεως καὶ δογματικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἔχον τὰς ρίζας του ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ. Διότι ὀρθόδοξα δόγματα εἶναι ἐν τῇ εὐρεῖᾳ καὶ πραγματικῇ μὲν σημασίᾳ τῆς λέξεως πᾶσαι αἱ θεόθεν ἀποκεκαλυμμένα θεωρητικὰ τῆς πίστεως ἀλήθειαι, αἱ ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως διδασκόμεναι καὶ ἔκπαλαι κηρυσσόμεναι ὑπὸ τῆς διδασκούσης Ἐκκλησίας καὶ πιστευόμεναι καὶ βιοῦμεναι ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, ἐν στενῇ δὲ καὶ εἰδικῇ θεολογικῇ ἐννοίᾳ εἶναι αἱ ἀλήθειαι, αἱ ὁποῖαι καθωρίσθησαν καὶ διευπλώθησαν ἐπισήμως καὶ πανηγυρικῶς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Μετὰ τῶν ἀληθειῶν τούτων δὲν ὑφίσταται οὐσιαστικὴ διαφορὰ, ἀλλὰ πᾶσαι εἶναι ἐξ ἴσου ὑποχρεωτικαί, ἐφ' ὅσον διδάσκονται ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. Διὰ τοῦτο πᾶσαι αἱ ἀλήθειαι αὗται ἤδη καὶ πρὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἰσχυροῦντο καὶ ἰσχυον ὡς δόγματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς συνάγεται π.χ. ἐκ τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου, παραينوῦντος τοὺς Μαγνησίους: «σπουδάχετε βεβαιωθῆναι ἐν τοῖς δόγμασι τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων» (P.G. 5,672), καὶ τοῦ Ὁριγένους, ὁμιλοῦντος περὶ «τῶν κατὰ τὸν Χριστιανισμὸν σωτηρίων δογμάτων» καὶ ἐπεξηγοῦντος («secundum dogmam nostram, id est secundum Ecclesiae fidem») (P.G. 11,344.1020.171.180). Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία δὲν περιώριζε τὰ δόγματα μόνον εἰς τὰ δύο ὑπὸ τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων διατυπωθέντα, ἤτοι τὸ Τριαδικὸν καὶ τὸ Χριστολογικὸν μετὰ τὴν παραγωγήν αὐτῶν, ἀλλ' ὡς δόγματα ἰσχυρὰ ἀρχαίῃθεν ἐν αὐτῇ καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι θεωρητικαὶ ἀλήθειαι τῆς πίστεως, οἷον περὶ Ἐκκλησίας, Μυστηρίων, θείας Χάριτος, δικαιοῦ-

Η ΕΚΑΤΟΝΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ*

2. 'Η προϊστορία τοῦ θαύματος τῆς Τήνου.

'Η Τήνος ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἀνευρέσεως τῆς ἱερᾶς εἰκόνης τῆς Παναγίας ἀπέβη τὸ θερμοκήπιον τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ εὐσεβείας διὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος³. "Ὅπως ἡ ἐκλογή τοῦ 'Ισραὴλ ὡς περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἐβασίλευτο εἰς τὴν πίστιν τοῦ γενάρχου 'Αβραάμ, οὕτω καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκλογή αὕτη τῆς Τήνου, ὡς τόπου ἀποκαλύψεως διὰ τῆς πανσέπτου εἰκόνης τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου τῆς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος θείας χάριτος καὶ τῆς προστασίας τῆς Θεομήτορος, βασίσκεται εἰς τὴν παλαιόθεν συνεχιζομένην βαθεῖαν θρησκευτικότητα καὶ εἰς τὴν λεπτὴν πνευματικὴν εὐαισθησίαν τῆς τηνίας ψυχῆς. Οἱ κάτοικοι γενικῶς τῶν Κυκλάδων νήσων εἶναι ἐξ Ἰσου εὐσεβεῖς καὶ πνευματικῶς λίαν εὐαίσθητοι, πλὴν ὅμως ἡ πνευματικότης τῆς ψυχῆς τῶν Τηνίων παρουσιάζει τὴν

ιδιὴν τῆς φυσιογνωμίαν. 'Η κοινὴ γεωγραφικὴ θέσις, τὸ κοινὸν μεσογειακὸν κλίμα, οἱ αὐτοὶ ἱστορικοὶ κίνδυνοι καὶ αἱ αὐταὶ ἀνάγκαι συνθέτουν τὴν πνευματικὴν ὁμοιογένειαν τῶν κατοίκων ὅλων τῶν Κυκλάδων νήσων, συνιστᾷ δὲ ἡ ὁμοιογένεια αὕτη τὸν κύριον παράγοντα τῆς ἐκπολιτιστικῆς ἐνότητος τοῦ παναρχαίου κυκλαδικοῦ πολιτισμοῦ.

Οἱ λιμένες ὅλων τῶν Κυκλάδων νήσων ὑπῆρξαν ἐξ Ἰσου ἀσφαλῆ καταφύγια τῶν ναυτιλλομένων, σταθμοὶ ἀνεφοδιασμοῦ καὶ ἀναψυχῆς, ὀρμητήρια ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ ἔξω κόσμου καὶ τόποι τῆς πανελληνίου ἐκτιμήσεως τῶν κατοίκων τοῦ Αἰγαίου, διὸ καὶ συνίστανον κέντρα πολιτισμοῦ ὑψηλῆς στάθμης. Τὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα τῶν νήσων Δήλου, Κέας, Νάξου, Πάρου καὶ Τήνου μαρτυροῦν ἐπαρκῶς περὶ τῆς πανελληνίου ἐκτιμήσεως τῆς ἐκπολιτιστικῆς στάθμης τῶν κατοίκων τοῦ Αἰγαίου. Οὐσιαστικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς στάθμης ταύτης ὑπῆρξαν ἡ ἀπὸ κοινοῦ λατρεία τοῦ «φωτός», ἐν τῇ παραστάσει τοῦ Θεοῦ 'Απόλλωνος, καὶ τὸ «κοινὸν τῶν νησιωτῶν», ἀπὸ τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων, τουτέστιν ἡ παγκυκλαδικὴ ἁμοσπονδία. Ἀμφότερα ταῦτα ἐκφράζουν τὴν πρὸς τὴν ἑνωσίαν τοῦ ἀληθινοῦ φωτός κοινὴν ἀναφορὰν τῆς ψυχῆς τῶν Κυκλαδιτῶν. Παρὰ ταῦτα τὴν φυσιογνω-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 424 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

3. "Ὅρα τὸ «Πρακτικὸν τοῦ 'Επαρχιακοῦ Συμβουλίου Τήνου τῆς 8ης Ἀγούστου 1847 πρὸς τὸν Βασιλέα "Ὀθωνα», παρὰ Νικ. Γ. Σακελλίανος καὶ Σταύρου Ν. Φιλιππίδου, 'Ιστορία τοῦ ἐν Τήνῳ 'Ιεροῦ Ναοῦ καὶ 'Ιδρύματος τῆς Εὐαγγελιστρίας, ἐν 'Ερμούπολει Σύρου 1928, 227-228.

σεως κ.λπ, αἱ φερόμεναι ἐν τῇ κοινῇ πίστει καὶ τῇ καθολικῇ συνειδήσει τῶν χριστιανικῶν γενεῶν καὶ ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας αὐθεντικῶς καὶ ἀκαταπαύστως διὰ τῶν αἰώνων διδασκόμεναι, οἰνεὶ ὑψωθεῖσαι ὑπ' αὐτῆς ἐν τῇ πράξει σιωπηρῶς εἰς δόγματα». Ἀκολουθῶν τὰ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Καρμίρη λεχθέντα διεφώτισαν καὶ συνεπλήρωσαν λαβόντες ἐν συνεχείᾳ τὸν λόγον οἱ καθηγηταὶ Φωτιάδης, Δεντάκης, Todoran καὶ Coman καὶ ὁ Σεβ. ἀρχιεπίσκοπος Φιλάρετος. Ἀπὸ παλαιοκαθολικῆς δὲ πλευρᾶς ὠμίλησαν οἱ καθηγηταὶ Küppers καὶ Aldenhoven καὶ οἱ Σεβ. Brinkhues καὶ Gauthier, εἰπόντες τὰ ἑξῆς. 'Ὁ καθηγητὴς Küppers ἐχαρακτήρισεν ὡς σπουδαῖον τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ προσέθηκεν, ὅτι ἡ ἐν τῇ 'Ὁμολογίᾳ τῶν Παλαιοκαθολικῶν ἐπισκόπων τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1969 γενομένη διάκρισις μετὰ «τετελειωμένων δογμάτων» καὶ «ἐκκλησιαστικῶν διδασκαλιῶν», τῶν ὁποίων ἡ γλωσσικὴ διατύπωσις δὲν ἐγένετο ὑπὸ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δὲν ἀφορᾷ εἰς τὰς οὐσιώδεις καὶ ἀναλλοιώτους ἀληθείας τῆς 'Αποκαλύψεως καὶ εἰς τὴν παράδοσιν αὐτῶν ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ. Τὸ πλῆρωμα τῆς θείας 'Αποκαλύψεως εἶναι ὁ θραυρὸς, τὸν ὁποῖον παρέλαβεν ἡ 'Εκκλησία καὶ διαφυλάσσει ὡς τὴν καθολικὴν πίστιν. 'Η ἐν τῇ 'Ὁμολογίᾳ μνημονευομένη διάκρισις ἀναφέρεται μόνον εἰς τὸν τύπον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐκφράζεται ἡ 'Εκκλησία ἐν ὄψει συγ-

κεκριμένων θεμάτων πίστεως ἢ μᾶλλον διὰ τοῦ ὁποῖου ἀπορρίπτει πλάνας ἐν σχέσει πρὸς θέματα πίστεως κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἱστορίας αὐτῆς. 'Η Παλαιοκαθολικὴ 'Εκκλησία ἔχει καὶ ἰδιαιτέρον λόγον, ὅπως εἶναι προσεκτικὴ ἐν τῇ χρήσει τοῦ ὄρου «Δόγμα», ὡς ἔχει οὗτος ἰδιαζόντως διαμορφωθῆ ἐν τῇ δυτικῇ θεολογικῇ σκέψει. 'Εν τῇ 'Ρωμαιοκαθολικῇ 'Εκκλησίᾳ παρετηρήθη, οὕτως εἰπεῖν, «πληθωρισμὸς δογμάτων», τὰ ὁποῖα ἡ Παλαιοκαθολικὴ 'Εκκλησία ἠδυνήθη νὰ ἀπορρίψῃ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχαίας 'Εκκλησίας καὶ τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Οἱ λοιποὶ παλαιοκαθολικοὶ ὁμιλεῖται ἐπιβεβαιοῦν τὰ ἀνωτέρω διὰ διαφόρων παρατηρήσεων, ἰδιαιτέρως ὅμως δι' ἀναφορᾶς εἰς τὴν δῆλωσιν τῆς Οὐτρέχτης τοῦ 1889. 'Ὁ δὲ Σεβ. 'Επίσκοπος Gauthier προτείνει, ὅπως κατὰ τὴν πορείαν τοῦ διαλόγου οἱ Παλαιοκαθολικοὶ δώσουν λεπτομερεῖς ἐξηγήσεις τόσον εἰς τὸ ὡς ἄνω θέμα, ὅσον καὶ εἰς ἕτερα σημαντικὰ ἐρωτήματα ἐκ μέρους τῶν 'Ορθοδόξων. 'Ὁ καθηγητὴς Καρμίρης παρακαλεῖ, ὅπως ἀπαντήσωσιν οἱ Παλαιοκαθολικοὶ γραπτῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ἐπὶ τοῦ τεθέντος ὑπ' αὐτοῦ ζητήματος.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ
Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

μίαν τῆς τῆνιας ψυχῆς συνθέτει τι τὸ ὅλως ἰδιάζον. Τοῦτο εἶναι τὸ τρίδυμον νῆμα τῆς θεοσεβείας, τῆς καλλιτεχνικῆς εὐαισθησίας καὶ τῆς φιλανθρώπου φιλοπατρίας τῶν Τηνίων. Δι' αὐτῶν ἡ τῆνια ψυχὴ ἔζη καὶ ζῆ παντοῦ καὶ πάντοτε, πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστόν, τὴν «μεταφυσικὴν» παρουσίαν τοῦ ὑπερτάτου μεγαλείου τῆς θείας οἰκονομίας, συμβάλλει δὲ ἀποφασιστικῶς καὶ εἰς τὴν πλέον θετικὴν ἔκφρασιν τῆς παρουσίας ταύτης. Ἡ ἔντονος εὐλάβεια τῶν θείων πραγμάτων, ἡ εὐγενὴς διάθεσις καὶ συμπεριφορὰ πρὸς πάντα, ἡ εἰρηνοποιὸς προσαρμογὴ πρὸς τὰς πάσης φύσεως ἀντιθέσεις καὶ ἐναλλαγὰς, ὁ φιλέσπλαχνος ἀνθρωπισμὸς καὶ ἡ φιλόπατρις γενναιοφροσύνη, ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενον τῆς πνευματικῆς φυσιογνωμίας τῆς τῆνιας ψυχῆς⁴.

Ἡ Τῆνος δὲν ἐγνώρισεν εἰσέτι τὸν εἰδικὸν ἐρευνητὴν τῆς ἱστορίας της. Τὸ κενὸν τοῦτο ἀναπληροῦν ἐν τινι μέτρῳ αἱ εὐάριθμοι καὶ ἀξιόλογοι ὡς πρὸς ὠρισμένας μόνον περιόδους ἱστορικὰ περὶ τῆς Τήνου συγγραφαί⁵. Ὁ μέλλων νὰ ἐρευνήσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς Τήνου ὀφείλει νὰ ἀναζητήσῃ τὴν διὰ μέσου πασῶν τῶν ἐποχῶν αὐτῆς διαίκουσαν γραμμὴν ἐνότητος τῆς τῆνιας ψυχῆς, καθόσον τὸ ἰδιάζον αὐτῆς ἐπηρέασεν ἀποφασιστικῶς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου Τήνου. Πιθανώτατα καὶ ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης ἀφωρμήθη ἐκ τοῦ ἰδιάζοντος τούτου τῆς τῆνιας ψυχῆς εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ ἀπολεσθέντος ἀτυχῶς ἔργου του «Τηνίων Πολιτεία». Τὸ θαῦμα τῆς Τήνου, τὸ ἐπιτελεσθὲν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἑκατοντηνετηνονταετίας ἀπὸ τῆς εὐρέσεως τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τῆς Μεγαλόχαρης προσιδιάζει οὕτως εἰς τὸ προδηλωθὲν τρίδυμον νῆμα τῆς θεοσεβείας, τῆς καλλιτεχνικῆς εὐαισθησίας καὶ

τῆς φιλανθρώπου καὶ φιλοπατρὶδος γενναιοφροσύνης τῆς τῆνιας ψυχῆς⁶. Ὑπὸ τὸ πρῶμα τοῦ θαύματος τούτου ἀνακρινόμενῃ ἡ μακρῶν ἱστορία τῆς νήσου Τήνου διακρίνεται χρονικῶς εἰς τρεῖς ἀνίσους περιόδους. Τὴν πρώτην τούτων συνθέτουν τὰ πάσης φύσεως γεγονότα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1207 μ.Χ., ὅτε ἡ Τῆνος κατ' οὐσίαν ἀπώλεσε τὸ πρῶτον τὴν ἐθνικὴν της ἀνεξαρτησίαν, διὰ τῆς καταλήψεώς της ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων. Κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς περιόδου ταύτης ὑπῆρξεν ἡ σοβαρὰ καὶ πολύμορφος συμβολὴ τῶν Τηνίων εἰς τὴν διατήρησιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ εὐρισκομένου πέραν τῶν ἀνατολικῶν θαλασσῶν τοῦ Αἰγαίου. Οἱ ἀρχαῖοι Τῆνιοὶ ὠμίλουν τὴν ἀττικὴν διάλεκτον, κατὰ δὲ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους ἀπετέλουν ἰδιαιτερον ἀθηναϊκὸν δῆμον, διὸ καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸ μετρικὸν καὶ τὸ νομισματικὸν σύστημα τῶν Ἀθηνῶν, συνίστων δὲ μετὰ τῆς Δήλου, τῆς Ρῆνειας καὶ τῆς Μικόνου τὴν προέκτασιν τοῦ ἀθηναϊκοῦ κράτους⁷. Ὡς πληροφορεῖ ὁ Ἡρόδοτος ('Ἰστ. ΣΤ' 97 καὶ Η' 82-83), οἱ Τῆνιοὶ συνέβαλον ἀποφασιστικῶς κατὰ τοὺς περσικοὺς πολέμους εἰς τὴν ὑπερίσχυσιν τῶν Ἑλλήνων. Ὡς δὲ προσφύως παρετήρησεν ὁ φιλόλογος καθηγητὴς Γυμνασίου Γεώργιος Οἰκονόμου⁸ πρῶτος «Ἑλλήνων», κατὰ τὴν καθαρῶς ἐθνικὴν ἐννοίαν τῆς λέξεως, ὑπῆρξεν ὁ τῆνιος τριῆραρχος Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ὁ ὁποῖος ἠτύμοβλησε τῷ 480 π.Χ., καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς ἐθνικῆς συνειδησέως του, ἐκ τῶν τάξεων τοῦ περσικοῦ στόλου μετὰ τὴν μάχην τῶν Θερμοπυλῶν, ἕνα εἰδοποίησε τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι πανταχόθεν εἶχον κυκλωθῆ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ⁹. Ἡ συμβολὴ τῶν Τηνίων καὶ κατὰ τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον ὑπῆρξεν ἐθνικῶς ἀξιολογώτατη¹⁰.

Τὴν δευτέραν περίοδον τῆς ἱστορίας τῆς νήσου Τήνου συνθέτουν τὰ γεγονότα τῶν ἀπὸ τοῦ 1207 μέχρι καὶ τοῦ 1821 χρόνων. Πρόκειται περὶ τῶν χρόνων τῆς ξενικῆς ἐπὶ τῆς Τήνου κυριαρχίας, τῆς κυριαρχίας δηλαδὴ τῶν Ἑνετῶν (1207-1715) καὶ τῶν Τούρκων (1715-1821). Κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς περιόδου ταύτης ὑπῆρξεν ἡ ἔντονος καὶ συστηματικὴ προσπάθεια τῶν Τηνίων, ὅπως διατηρήσουν ἀλώβητον τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν πίστιν των καὶ προασπίσουν τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα σύμπαντος τοῦ ὑποδούλου ἔθνους, εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ὁποῖου πάντοτε ἐπίστευον¹¹.

4. Περὶ τῆς φυσιογνωμίας ταύτης τῶν Τηνίων ἔγραφε τῷ 1809 ὁ ἐν Παρισίῳ ἱατρός Μ. Σαλώνης εἰς τὸ ἔργον του «Voyage à Tinos». «Ἐἶτε λοιπὸν διὰ τὰς ἀρετάς των, εἴτε διὰ τὰς γνώσεις των, ἀμιλλῶνται πρὸς τοὺς ἐνδόξους προγόνους των καὶ πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς οἱ μᾶλλον πεπαιδευμένοι ἄνδρες τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος», ὅρα Ἑλληνικὴν μετάφρασιν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἱστορία τῆς Τήνου, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μετὰ τινων παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Δημοτρίου Μ. Μαυρομαρᾶ, προσεθεθεῖσα δὲ ἐν Παρισίῳ ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Μ. Σαλώνη τῷ 1809, ἐν Ἀθήναις 1888, 71 Πρβλ. Α. Φιλιππίδου μν. ἔργ. 5 καὶ 11.

5. Αἱ ἀξιολογώτεροι τούτων εἶναι: Antonius Moschatos, De insula Teno ejusque historia commentatio (Dissertatio inauguralis), Göttingae 1855. Δημοτρίου Μ. Μαυρομαρᾶ, Περίοδος τῆς Τήνου, ἥτοι ἀρχαιότητες τῆς νήσου ταύτης, Ἐν Ἀθήναις 1865. Δρόσου Ν. Δρόσου, Ἱστορία τῆς νήσου Τήνου ἀπὸ τῆς πέμπτης σταυροφορίας μέχρι τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας καὶ ἐκείθεν μέχρι τοῦ 1821, Ἐν Ἀθήναις 1870. Μ. Σαλώνη-Δημητρίου Μ. Μαυρομαρᾶ, μν. ἔργ. Ἐπαμεινώνδα Γεωργαντοπούλου, Τηνιακά, ἥτοι ἀρχαῖα καὶ νεώτερα γεωγραφία καὶ ἱστορία τῆς νήσου Τήνου, Ἐν Ἀθήναις 1889. Ν. Γ. Σακελλίανος-Στ. Ν. Φιλιππίδου, μν. ἔργ. Κόστα Καιρόφυλα, Ἱστορικαὶ σελίδες Τήνου. Φραγκοκρατία-Βενετοκρατία-Τουρκοκρατία, 1207-1821, Ἐν Ἀθήναις 1930. Ἰω. Καρδαμίτση, Ἱστορία τοῦ ἐν Τήνῳ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρύματος τῆς Εὐαγγελιστρίας, Ἀθήναις 1966. Ἀλεξάνδρου Σ. Λαγουροῦ, Ἱστορία τῆς Τήνου, Ἀθήναις, 1965. Δ. Ζ. Σοφιανοῦ, Ἱστορικὴ ἀναδρομὴ εἰς τὴν βενετοκρατούμενην καὶ τουρκοκρατούμενην Τήνον (ἀνάτ. ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν, τόμ. Θ', 1971, 113-136), Ἀθήναις 1972. Γ. Ν. Ἀμυραλῆ, Ἡ συμβολὴ τῆς Τήνου εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ γένους, Ἀθήναις 1972.

6. Ὁρα Δ. Ζ. Σοφιανοῦ, ἐνθ' ἄν. 123-124.

7. Πρβλ. Michael Rostovtzeff, Die Hellenistische Welt. Gesellschaft und Wirtschaft, Tübingen 1955 I', 150, 154, 169, 171, II, 548, 554.

8. Ὁρα Γ. Οἰκονόμου ἄρθρον, «Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ὁ ἠρωϊκὸς τριῆραρχος» εἰς Ἐφημερίδα «Κυκλαδικὸν Φῶς», Ἰανουάριος 1961. Πρβλ. Antonius Moschatus μν. ἔργ. 10-12.

9. Ὁρα Ἡροδότου, Ἱστοριῶν Η' 82: «...Διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τῆνιοὶ ἐν Δελφοῖσι εἰς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βαρβαρον κατελοῦσι».

10. Ὁρα Θουκυδίδου, Ἱστοριῶν Ζ' 57, 4, Η' 69, 3.

11. Πρβλ. Δ. Ζ. Σοφιανοῦ, μν. ἔργ. 118.

αυτήν τῆς σημαίας τῆς ἐπαναστάσεως, μέχρι καὶ τῆς σήμερον. Τῆς περιόδου ταύτης τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν εἶναι ἡ πίστις πάντων τῶν Τηνίων εἰς τὸ «θαῦμα», τὸ ὅποιον εἶχε δι' αὐτοὺς ὡς ἐπίκεντρον τὴν κατόπιν πολλῶν θεοσημειῶν ἀνευρεθεῖσαν θαυματουργὸν εἰκόνα τῆς Μεγαλόχαρης. Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο ἐκφράζει καὶ τὴν ἔναντι τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους πνευματικὴν καθόλου εὐθύνην τῆς νήσου Τήνου. Ἡ σχέσις τῆς τελευταίας περιόδου πρὸς τὰς δύο προηγηθείσας εἶναι σχέσις πληρώσεως προγενεστέρων ἐπαγγελιῶν.

Ἡ Τήνος παρουσίαζεν ἀνέκαθεν τὴν ψυχικὴν ἐκείνην ἀκμὴν τῶν κατοίκων της, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἡ μακρὰ πνευματικὴ προετοιμασία παντὸς λαοῦ, προοριζομένου νὰ ἀποβῇ φορεὺς ἰδιαίτερον ἀποκαλύψεων τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους χάριτος καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἀκμὴν ταύτην ἐξέφραζον: α) κατὰ μὲν τοὺς προχριστιανικοὺς χρόνους ὁ πανελλήνιος χαρακτήρ τῶν θρησκευτικῶν πανηγύρεων τῆς νήσου¹², ἡ φιλόθεος καὶ φιλόπατρις γενναιοφροσύνη καὶ αὐτοθυσία τῶν κατοίκων της¹³, ὡς καὶ ἡ ἐν πᾶσιν ἐκδηλος καλλιτεχνικὴ ἐκφρασις τῆς ψυχικῆς τῶν ἀρμονίας, διὰ τῆς ὁποίας ἐξηγεῖται ἡ πολιτογράφαις καὶ αὐτοῦ τοῦ Φειδίου ὡς τῆς¹⁴, β) κατὰ τοὺς μεταχριστιανικοὺς χρόνους τὸ ἔντονον λατρευτικὸν περιεχόμενον τῆς καθημέραν ζωῆς πάντων τῶν Τηνίων καὶ ἡ βαθεῖα ἀίσθησις τῆς μετ' αὐτῶν ζώσης παρουσίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων Του¹⁵. Τὴν αἴσθησιν τῆς παρουσίας ταύτης ἐκφράζουν χαρακτηριστικῶς τὰ ἐπταχόσια καὶ πλεον ναΐδια καὶ ἐξωκκλήσια τῆς Τήνου¹⁶, τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων ἐκτίσθησαν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐνετοκρατίας καὶ τὰ ὁποία διατηροῦνται ἀκόμη ἐν λειτουργίᾳ ὡς ἄγρυπνοι σκοπιαὶ τῶν ἀκαταμαχητῶν ἀγώνων τῆς Τήνου ὑπὲρ τῆς καθαρότητος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ἐλληνοχριστιανικῆς παραδόσεως. Οἱ ἀγῶνες οὗτοι εἶχον διπλοῦν μέτωπον, τὸ τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ καὶ τὸ τῆς προπαγάνδας τῶν πολλῶν εὐαγγελικῶν παραφυάδων τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Καὶ τὸ μὲν μέτωπον τῆς ἰησοῦτικῆς προπαγάνδας τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ διελύθη

τὴν τρίτην τέλος περίοδον τῆς ἱστορίας τῆς Τήνου συνιστοῦν ὅλα τὰ γεγονότα ἀπὸ τῆς 21ης Ἀπριλίου 1821, πρώτης ἡμέρας τῆς ἐπισήμου ὑψώσεως εἰς

κατ' οὐσίαν διὰ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας εἰς Τήνον¹⁷. Ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ Φάνης Μιχαλόπουλος¹⁸, «...ὅταν ἡ Τήνος κυριεύθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ χριστιανοὶ ἀνακουφίστηκαν. Πῆραν πολλὰ διοικητικὰ προνόμια καὶ θρησκευτικῶς ἀπελευθερώθηκαν ἀπὸ τὴν πίεση τοῦ δυτικοῦ κλήρου». Ὡς γνωστόν, ἡ κυριαρχία τῶν Ἑνετῶν εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν κατάργησιν τῆς Ἐπισκοπῆς Τήνου καὶ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ θεσμοῦ τοῦ «Πρωτόπαπα», τὸν ὁποῖον διώριζεν αὐτὸς οὗτος ὁ Πάπας. Ὁ Πρωτόπαπας ἀπετέλει καὶ διὰ τὴν Τήνον τὴν ἐκφρασιν τῆς ὑπερτάτης ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τῆς Ῥώμης καὶ ἐπὶ τοῦ ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ τῆς νήσου. Ἡ κατάργησις τοῦ θεσμοῦ τοῦτου ὑπῆρξε τὸ πρῶτιστον τῶν προνομίων, τὰ ὁποία ἠναγκάσθησαν οἱ Τούρκοι νὰ ἀναγνωρίσουν εἰς τοὺς Τηνίους ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐπ' αὐτῶν κυριαρχίας των. Τὸ προνόμιον τοῦτο εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν ἐπανασύστασιν τῆς Ἐπισκοπῆς Τήνου (1810), τὴν προαγωγήν αὐτῆς κατ' ἀρχάς εἰς Ἀρχιεπισκοπήν¹⁹ καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1833 εἰς Μητρόπολιν²⁰. Τὸ μέτωπον κατὰ τῶν παραφυάδων τοῦ Προτεσταντισμοῦ καὶ τῶν πρακτόρων τῶν βιβλικῶν Ἑταιρειῶν, ἐφανισθέν, κυρίως κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, ἀτυχῶς παρέμεινεν ἀνοικτὸν ἐπὶ μακρὸν καὶ μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἀνεξαρτησίαν²¹.

Οἱ Τηνιοὶ ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς τὰς προσπαθείας τῶν Ἑνετῶν δεσποτῶν των, διὰ τὴν καταδυνάστευσιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεώς των, εἶχον στενῶς συνδεθῆ, πολὺ πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεθ' ὅλων τῶν μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν κέντρων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τουτέστι μετὰ τῶν Πατριαρχείων Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας, μετὰ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τῆς νήσου Πάτμου, ὡς καὶ μεθ' ὅλων τῶν τότε ἀμαζουσῶν ἐλληνικῶν κοινοτήτων τῆς Σμύρνης, τῆς Ἐφέσου, τῶν Μοσχονησίων, τῶν Κυδωνιῶν κ.λπ. Ἡ στενὴ ἐπαφὴ τῆς Τήνου μετὰ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἐπεξηγεῖ πλήρως τὴν ἐπιβίωσιν εἰς Τήνον πολλῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων, ἐθίμων καὶ συνηθειῶν, ὡς λ.χ. αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὰς εἰκονογραφικὰς παραστάσεις καὶ τὴν τιμὴν τῆς Θεομήτορος ὡς Παναγίας ἐλευσῆς, ζωοδόχου πηγῆς, ὀδηγητρίας,

12. Πρβλ. Μηνᾶ Νησιώτη, Τὸ προσκύνημα τῆς Μεγαλόχαρης καὶ τὰ «Ποσειδῶνια» τῆς νήσου Τήνου, ὄρα ἐν Ἐφημερίδι «Ἐλεύθερος Κόσμος» 15ης Αὐγούστου 1967.

13. Ὅρα Δ. Σ. Σοφιανοῦ, ἐνθ' ἀν. 123-124.

14. Τὴν καλλιτεχνικὴν ἐπαφὴν τοῦ Φειδίου μετὰ τῆς Τήνου προϋποθέτουν ἡ ἱστορικὴ παράδοσις, ὄρα Ν. Λούβαρι ἄρθρον «Ἡ Τήνος καὶ ἡ Τέχνη» εἰς «Κυκλαδικὸν Φῶς» ἀριθ. φυλ. 65, Μάιος 1965, καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ καλλιτεχνικὴ ἐνασχόλησις τῶν ἀρχαίων Τηνίων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς ἀρχαίας Δήλου.

15. Πρβλ. Μ. Α. Σιάτου, Τὰ Ἐξωκκλήσια τῆς νήσου Τήνου, Ἀθήναι 1961, 12 καὶ 28 ἐξ.

16. Ὅρα Γεωργίου Ι. Δωριζα, Τα Ἐξωκκλήσια τῆς Τήνου, εἰς «Κυκλαδικὸν Φῶς», ἀριθ. φύλλου 169 καὶ 188 τοῦ ἔτους 1964.

17. Ὁδονηρὰν περιγραφὴν τῆς σκληρᾶς προπαγάνδας τῶν Ἱησοῦϊτῶν τῆς Τήνου παρέχει συντόμως ὁ Antonius Moschatus εἰς τὸ μν. ἔργον του, σελ. 42-43. Πρβλ. Γεωργίου Νικ. Ἀμυραλῆ, Ἡ συμβολὴ τῆς Τήνου εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ γένους, Ἀθήναι 1972, 51-63. Α. Φιλιππίδου, μν. ἔργ. 52-69.

18. Ὅρα ἄρθρον αὐτοῦ «Ἡ Μεγαλόχαρη τῆς Τήνου. Ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ σημασία τοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας», εἰς τὴν ἐφημερίδα «Ἡ Καθημερινή» τῆς 15ης Αὐγούστου 1939. Πρβλ. Κώστα Καιροφύλα, μν. ἔργ. 194 ἐξ.

19. Πρβλ. Α. Φιλιππίδου, μν. ἔργ. 75 ἐξ.

20. Πρβλ. ἐνθ' ἀν. 92.

21. Ὅρα Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ σφζόμενα ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα, Ἀθήνησι 1864, Β' 49. Πρβλ. Ἰωάνη Κίνι, Διάφορα, συγγράματα κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους, Ἐν Ἀθήναις 1859.

ὑπερμάχου στρατηγού, προμάχου τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Οἱ ἔθνικοι καὶ θρησκευτικοὶ θρόνοι τοῦ ἐλληνικοῦ γένους περὶ καταποντισμοῦ εἰς τὰ νερά τοῦ Αἰγαίου τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ τῶν λειτουργικῶν σκευῶν τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δὲν εἶναι ἄσχετοι πρὸς τὴν στενὴν ἐπαφὴν τῶν Τηνίων μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὴν θεμελιουμένην εἰς τὴν ἔντονον θρησκευτικὴν τῶν ζωῶν. Καὶ ἡ μετὰ τῶν ἄλλων Πατριαρχείων, ἰδίᾳ δὲ ἡ μετὰ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, πνευματικὴ ἐπαφὴ ἐπεξηγεῖ πλήρως τὴν μέχρι τῆς σήμερον ἐπιβίωσιν εἰς Τῆνον πολλῶν λαϊκῶν διηγῆσεων, ἀναφερομένων εἰς τὸ θεῖον δρᾶμα, ὡς καὶ εἰς τὸ παλαιοχριστιανικὸν ἔθιμον τῶν τραπεζῶν τῶν χριστιανικῶν ἀγαπῶν. Ἀσφαλῶς καὶ αἱ χριστιανικαὶ ὀνοματοδοσίαι δὲν εἶναι ἄσχετοι πρὸς τὰς ἐπαφὰς ταύτας, ὡς λ.χ. ἡ συχνοτάτη ὀνοματοδοσία τοῦ ὀνόματος «Μᾶρκος» εἶναι κάλλιστα δυνατὸν νὰ ἐκφράζη τὰς μετὰ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἐπαφὰς τῶν κατοίκων τῆς Τήνου.

Ἡ στενὴ αὕτη πνευματικὴ ἐπαφὴ τῶν κατοίκων τῆς Τήνου μετὰ τῶν μεγάλων πνευματικῶν κέντρων τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας εἶχε πάντως ὡς ἄμεσον συνέπειαν ἀφ' ἑνὸς τὴν παρακολούθησιν ἀπὸ περιώπης τῶν παλμῶν τοῦ στεναζόντος ἔθνους ὑπὸ τὸ πέλμα τοῦ πλέον αἰμοβόρου τυράννου, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν προβολὴν τῆς Τήνου ὡς ἐθνικοῦ κέντρου πρὸς συγκέντρωσιν χρημάτων²² καὶ ἀνάληψιν πρωτοβουλιῶν διὰ τὴν ἄμεσον ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων ἐθνικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν. Οὕτως ἐξηγεῖται καὶ ἡ παρουσιασθεῖσα εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς κυριαρχίαν τῶν Τούρκων σημαντικὴ ἀνάπτυξις τῶν πάσης φύσεως ἐπαφῶν, ἐμπορικῶν, ναυτιλιακῶν, καλλιτεχνικῶν καὶ ἐκπολιτιστικῶν, τῆς Τήνου μετὰ τῶν χωρῶν τῆς Αὐστρίας, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Ρωσίας. Ἡ μετὰ τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ ἄμεσος ἐπαφὴ πολλῶν Τηνίων εἶχε ὡς συνέπειαν τὴν διαρκῆ ἐθνικὴν ἀφύπνισιν πάντων τῶν κατοίκων τῆς Τήνου, ὡς καὶ τὴν γενναίαν χορηγίαν τῶν ἐν τῇ ξένη διακρινόμενων Τηνίων διὰ πᾶσαν ἐν τῇ γενετείρᾳ ἀναλαμβανομένην ἐθνικὴν καὶ ἐκπολιτιστικὴν πρωτοβουλίαν. Ἐκ μέρους τῶν τελευταίων ἀπεστέλλοντο συνεχῶς χρήματα καὶ παντοειδῆ ἄλλα ἀγαθὰ πρὸς ἀντιμετώπισιν ὑψηλῶν ἐθνικῶν καὶ κοινωνικῶν στόχων. Οὕτω κατανοεῖται καὶ τὸ κατ' ἀναλογίαν ὑψηλὸν ποσοστὸν τῶν Τηνίων, τῶν διακρινόμενων μετὰ τῶν βασικῶν στελεχῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας²³.

Ἡ Τῆνος κατ' οὐσίαν δὲν ἐγνώρισε τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Αὕτη κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀπέκρουε τὰς πεισματώδεις ἐπιδρομὰς τῶν Τούρκων, οἱ ὅποιοι οὕτως ἔχοντες πείραν τῆς γενναϊότητος τῶν κατοίκων τῆς ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποδεχθοῦν ἅπαντα τὰ ὑπ' αὐτῶν προβληθέντα προνόμια μετὰ τὴν διὰ

δόλου τῶν Ἑνετῶν κυριάρχων τῶν παράδοσιν τῆς νήσου εἰς τοὺς Τούρκους ἐπιδρομεῖς²⁴. Ὡς ὀρθῶς παρατήρησεν ὁ ἱατρὸς Κωνσταντῖνος Γ. Λαμέρας²⁵, οἱ Τούρκοι ἀπεδέχθησαν ἅπαντα τὰ προβληθέντα ὑπὸ τῶν Τηνίων προνόμια ἐξ ἀνάγκης, ἀκριβῶς διότι ἐγνώριζον καλῶς τὴν ἀκατάβλητον ἀγωνιστικὴν εὐψυχίαν καὶ τὴν γενναϊότητα αὐτῶν. Δι' αὐτὰς καὶ οἱ ἐν τῇ ξένη διαβιῶντες Τηνιοὶ ὑπερηφανεύοντο νὰ ἀποκαλοῦνται «Τηνιακοί».

Χάρις εἰς τὰ προδηλωθέντα προνόμια, ἡ Τῆνος δὲν ἐγνώρισε τὴν κατοχὴν τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ὑψώσεως εἰς αὐτὴν τῆς σημαίας τῆς ἐθνεγερσίας. Οὕτως ἠδυνήθη νὰ ὀργανώσῃ ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἐν αὐτῇ ἐλαχίστων Τούρκων ὑπαλλήλων τὴν δημοσίαν καὶ τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν τῶν κατοίκων τῆς ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν παναρχαίων ἐλληνοχριστιανικῶν τῆς παραδόσεων. Ὑπογραμμίζεται, ὅτι ἡ Τῆνος ἐπέτυχεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τούτων τὴν κατὰ τρόπον ἀξιοθαύμαστον χρηστὴν ἀνάπτυξιν τῆς οικονομίας τῆς, δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς, ὥστε νὰ δυνηθῆ νὰ ἀνταποκριθῆ ἄνευ οἰσθηδῆποτε ἀγορανομικῆς ἀτυνομεύσεως ἢ νομοθετικῆς καὶ διοικητικῆς γραφειοκρατίας εἰς τὸν ὑπερδιπλασιασμὸν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, κατόπιν τῆς εἰς αὐτὴν καταφυγῆς τῶν κατὰ χιλιάδας φευγόντων τὴν μάχαιραν τοῦ τυράννου ἐλλήνων προσφύγων. Τὸ προσφυγικὸν πρόβλημα ἀντεμετώπισε πράγματι ἡ Τῆνος, κατὰ τρόπον μάλιστα αὐτόχρημα χριστιανικὸν (Λουκᾶ 3,11, Πράξ. 4,32-35, Α' Τιμ. 6,6-10), ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἀνυπάρχου κατ' οὐσίαν ἐπ' αὐτῆς τουρκικῆς κυριαρχίας²⁶. Ἡ σημερινὴ πόλις τῆς Τήνου, ἡ ὁποία ἀριθμεῖ βίον 400 περίπου ἐτῶν, παρουσίαζε κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐλληνικῆς ἐπανάστασεως εἰκόνα ἐλευθέρως κοσμοουπόλεως²⁷. Εἰς αὐτὴν ὑπῆρχον Πρόξενοι ἕλων σχεδὸν τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ὡς λ.χ. τῆς Ἀγγλίας, Ὁλλανδίας²⁸, Αὐστρίας, Ρωσίας κ.λπ. Οἱ ἐν Τήνῳ παραμένοντες ἐλάχιστοι Τούρκοι ὑπάλληλοι λίαν ἐγκαίρως ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν ἐκ φόβου. Τὸ γεγονός τοῦτο συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγαλυτέραν αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς Τῆνον καταφευγόντων προσφύγων ἐκ Σμύρνης, Μοσχονήσου, Κυδωνιῶν, Χίου, Μυτιλήνης, Ψαρῶν, Εὐ-

24. Πρβλ. Α. Φιλίπιδου, μν. ἔργ. 74.

25. "Ὅρα ὀμίλιαν αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνας τῆς νήσου Τήνου», Ἐν Ἀθήναις 1929, 24-26.

26. Περὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως κατὰ καιροὺς τῆς αὐθορμήτου καὶ αὐτόχρημα χριστιανικῆς μεγαλοφυΐας τῶν Τηνίων ὑπὲρ τῶν προσφύγων καὶ τῶν ἀναξιοπαθόντων θυμάτων τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐθνεγερσίας, ὅρα Γ. Ν. Ἀμιραλῆ μν. ἔργ. 38-46, 89, 96, 98-99. Πρβλ. Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, ἐνθ' ἄν. II, 213.

27. Πρβλ. Ν. Γ. Σακελλιάνο-Στ. Ν. Φιλίπιδου, μν. ἔργ. 49I, ἐνθα παρουσιάζεται ὡς ἡ πολυαριθμότερα τότε νῆσος τῶν Κυκλάδων.

28. Ὁραιότατον ἀνάγλυφον χάριτ' ἑνὶ τῶν Κυκλάδων νήσων, φιλοτεχνηθέντα ὑπὸ τοῦ Προξένου τῆς Ὁλλανδίας Γαμπινέλλη, ὅρα εἰς «Κυκλαδικὴ Ἐπιθεώρησις», ἔτος Γ', Ἰανουάριος-Φεβρουάριος 1972, τεύχος 25-26, σελ. 5.

22. "Ὅρα Ν. Γ. Ἀρμακόλλα, Οἰκονομικὰ τῆς Τήνου 1715-1822, Ἐν Ἀθήναις 1926.

23. Πρβλ. Γ. Ν. Ἀμιραλῆ, μν. ἔργ. 18 ἐξ. Δ. Ζ. Σοφιανοῦ, μν. ἔργ. 129.

βοίας, Κρήτης, Πελοποννήσου καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος²⁹.

Ἡ Τήνος εἶχε καταβάλλει πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας, διὰ τὴν στοιχειώδη μόρφωσιν τῶν τέκνων τῆς. Τὸ πρόβλημα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἦτο διὰ τὴν Τήνον πρόβλημα ἐξευρέσεως διδασκάλων καὶ χρημάτων πρὸς συντήρησιν τούτων. Ἡ ἔλλειψις τῶν δύο τούτων μέσων ἀντεμετωπίσθη διὰ τῆς ἀναθέσεως τῶν καθηκόντων τοῦ διδασκάλου κατὰ κανόνα εἰς τοὺς πεπαιδευμένους Μοναχοὺς τῶν εὐαριθμῶν τότε Μοναστηρίων καὶ Ἡσυχαστηρίων τῆς Τήνου³⁰. Ἐνίοτε ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων τῆς στοιχειώδους μορφώσεως ἀνετίθετο καὶ εἰς πεπαιδευμένους ἐμπόρους, ὡς καὶ εἰς σχολάζοντας ναυτικούς. Διὰ τοὺς ἐργαζομένους ἡ διδασκαλία ἐγένετο τὴν νύκτα. Οὕτω πρέπει, προκειμένου περὶ τῆς Τήνου, νὰ γίνεται αὐστηρὰ διάκρισις μεταξὺ νυκτερινοῦ καὶ «κρυφοῦ σχολείου». Ἡ δημιουργηθεῖσα ἐσφαλμένη ἀντίληψις ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου φίλου Στεφάνου Παρίση, τοῦ ῥέκτου καὶ ἐθνουσιώδους ἐρευνητοῦ τῶν τοπικῶν παραδόσεων, περὶ λειτουργίας τοῦ πρώτου «κρυφοῦ σχολείου» Τήνου εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος Γύρλας, εἶναι ἀνιστόρητος καὶ προῖον συγχύσεως τῶν πραγμάτων³¹. Ἡ Τήνος δὲν ἐγνώρισε τὸν θεσμὸν τοῦ «κρυφοῦ σχολείου», ὡς ἀπέδειξεν ὁ παλαίμαχος ἐκπαιδευτικὸς καὶ ιστοριοδίφης τῆς Τήνου Γεώργιος Ἰ. Δωριζιάς³², διότι ἀπλούστατα δὲν ὑπῆρχον εἰς Τήνον Τούρκοι ἐμποδίζοντες τὴν λειτουργίαν σχολείων καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν κατοίκων τῆς. Περιστατικὸν ἄξιον ἰδιαίτερας ὑπογραμμίσεως, διὰ τοῦ ὁποῖου καταδεικνύεται ὡσαύτως ἡ φανερὰ ἐν Τήνῳ λειτουργία σχολείων, εἶναι καὶ ἡ μεγάλη χειρονομία τῶν διακρινομένων ἐν Τεργέστῃ Τηνίων ἐμπόρων ἀδελφῶν Μιχαὴλ καὶ Νικολάου Παξιμάδη. Οὗτοι ἀνφοδόμησαν τῷ 1796 διὰ προσωπικῶν τῶν χρημάτων τὸν ἐν τῇ πόλει τῆς Τήνου ἱερὸν Ναὸν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μετὰ συγκροτήματος αἰθουσῶν διδασκαλίας ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτοῦ, ἵνα ἐκ τῶν ἐσόδων τοῦ ναοῦ τούτου λειτουργήσῃ ἐντὸς τῶν προδηλωθεισῶν αἰθουσῶν τὸ πρῶτον ἑλληνικὸν σχολεῖον Τήνου³³. Ἐν τῷ προσώπῳ τῶν μεγάλων τούτων τέκνων τῆς Τήνου ἔχομεν

29. Ἡ ἐπιτυχὴς ἀντεμετώπισις τοῦ προσφυγικοῦ προβλήματος ἦτο γνωστὴ εἰς Τήνον ἤδη ἀπὸ τοῦ 490 π.Χ., ὅτε κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δατίδος κατέφυγον εἰς Τήνον πολυάριθμοι πρόσφυγες ἐκ Δήλου, οἱ ὁποῖοι καὶ ἔτυχον τῆς δεούσης περιθάλψεως (βρα Ἡροδότου, Ἰστ. ΣΤ' 97).

30. Ὁρα Ε. Γεωργαντοπούλου, μν. ἐργ. 181. Ἀνδρέου Ζ. Μάμουκα, Τὰ Μοναστηριακά, Ἐν Ἀθήναις 1958, 159 Α. Φιλίππιδου μν. ἐργ. 85 ἐξ.

31. Ἡ μονὴ αὕτη ἤκμαζε μέχρι τῆς καταργήσεώς τῆς διὰ τοῦ Β.Δ. τῆς 25ῆς Σεπτεμβρίου 1833. Ὁρα Ἀνδρέου Ζ. Μάμουκα, μν. ἐργ. 148. Α. Φιλίππιδου, μν. ἐργ. 112 ἐξ. Γ. Ι. Δωριζιάς, Ἡ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Γύρλας, παλαιὸ Μοναστήρι, Ἀθήναι 1971. Πρβλ. Σπ. Μαρκεζίνη, Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος, Ἀθήναι Ι, 120. Ἐν αὐτῇ ἐλειτουργεῖ καὶ «Σπουδαστήριον Ἱερέων», τῇ φροντίδι τοῦ ἐκάστοτε Μητροπολίτου Τήνου.

32. Ὁρα Γ. Ι. Δωριζιάς, Ἡ Ἁγία Τριάδα τῆς Γύρλας Τήνου, Ἀθήναι 1971, 13.

33. Ὁρα τὴν σχετικὴν διαθήκην τῶν ἀδελφῶν Παξιμάδη ἐν τῷ μν. ἐργ. τῶν Ν.Γ. Σακελλίωνος—Στ. Ν. Φιλίππιδου σελ. 309.

λαμπρὸν προηγούμενον παράδειγμα τῶν μεγάλων τέκνων τῆς Ἠλείρου, τῶν ἀδελφῶν Ριζάρη. Ἀξία ἰδιαίτερας ὑπογραμμίσεως τυγχάνει καὶ ἡ στενὴ ἐπαφή τῶν διδασκάλων τῆς Τήνου μετὰ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς τῆς Σμύρνης, ὡς καὶ μετὰ τῆς περισέμνου Ἀκαδημίας τῆς ἀκραίφωδς ἑλληνικῆς πόλεως τῶν Κυδωνιῶν. Ὁ διάσημος διευθυντὴς τῆς Ἀκαδημίας ταύτης Εὐστράτιος Πετριδης, καταφυγὼν εἰς Τήνον ὡς πρόσφυξ προσελήφθη ὡς σχολάρχης τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ Σχολείου Τήνου, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ὑπηρέτησε κατὰ τὰ ἔτη 1824-1841³⁴.

Παρὰ τὴν ἑλλειψιν ἐπαρκῶν πληροφοριῶν, τὰ πάσης φύσεως περιστατικὰ τῆς θρησκευτικῆς, κοινωνικῆς, ἐθνικῆς καὶ ἐκπολιτιστικῆς ζωῆς τῶν κατοίκων τῆς Τήνου κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐθνεγερσίας ἐντυπωσιάζουν βαθύτατα τὸν μελετητὴν αὐτῶν. Τὰ περιστατικὰ ταῦτα προβάλλουν ἀνάγλυφον τὸ μεγαλεῖον τῶν θρησκευτικῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν ἐκφράσεων τῆς τῆνης ψυχῆς, διὸ καὶ ἐκτιμῶνται αὐταὶ ὡς τὸ θεάρεστον πνευματικὸν ὑπόβαθρον τοῦ ἐπακολουθήσαντος θαύματος τῆς εὐρέσεως τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τῆς Μεγαλόχαρης, τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου 1823, εἰς βάθος 3,5 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγροῦ τοῦ Ἀντωνίου Δοξαρά. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἀνῆκεν εἰς ἀρχαῖον χριστιανικὸν ναὸν, ὁ ὁποῖος κατεστράφη, κατὰ μὲν τὸν ἀρχαιολόγον Γρηγόριον Μαυρομαρᾶν³⁵, περὶ τῷ 726 μ.Χ. ἐπὶ αὐτοκράτορος Λέοντος Γ', τοῦ εἰκονομάχου, κατὰ δὲ τοὺς Ν.Γ. Σακελλίωνα καὶ Στ. Ν. Φιλίππιδην³⁶ τῷ 653 μ.Χ. κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Σαρακηνῶν καὶ τῶν Ἀράβων ἐναντίον τῶν Κυκλάδων, κατ' ἄλλους τέλος τῷ 917 μ.Χ. ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, τῶν ἐπιδραμόντων κατὰ τῆς Τήνου. Ὡς γνωστόν, ἡ εορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου εἶχε καθιερωθῆ ἤδη ἀπὸ τοῦ τρίτου αἰῶνος, πρὸ δηλαδὴ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ χριστιανικοῦ εορτολογίου. Ναοὶ καὶ εἰκόνας πρὸς τιμὴν τῆς εορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἤρχισαν νὰ κατασκευάζωνται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ τετάρτου αἰῶνος.

Τῆς εὐρέσεως τῆς ἱερᾶς εἰκόνας εἶχον προηγηθῆ τὰ γεγονότα τῆς ἐθνεγερσίας. Ἡ Τήνος ἀπνευστί παρηκολούθει ὡς μία ψυχὴ τὸν ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα τοῦ ἔθνους καθ' ὅλα τὰ γεωγραφικὰ πλάτη τῆς χώρας καὶ εἰς βλας καὶ φάσεις καὶ τὰς τραγικὰς διακυμάνσεις του. Εἰς τὰς ψυχὰς πάντων τῶν Τηνίων ἐκυριάρχει ἡ συναίσθησις τοῦ ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ὑπερτάτου χρέους. Οἱ δυνάμενοι νὰ ἐνισχύσουν τὸν ἐνοπλὸν ἀγῶνα αὐτοπροαιρέτως ἐστρατεύοντο πάντες. Οἱ πρόκριτοι τῆς Τήνου συνεχρότον δι' αὐτῶν ὀμάδας ἐπιλέκτων μαχητῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐνίσχυον συνεχῶς τὰ σώματα τῶν ἀγωνιστῶν ξηρᾶς καὶ

34. Ὡς παρατηρεῖ ὁ Ἐπαμεινώνδας Γεωργαντόπουλος, (μν. ἐργ. 171), τὰ γράμματα ἀνεπτύχθησαν μεγάλως εἰς Τήνον διὰ τῆς εἰς αὐτὴν καταφυγῆς πολλῶν πεπαιδευμένων προσφύγων.

35. Ὁρα δημοσίευμα αὐτοῦ «Περιοδία τῆς Τήνου», ἐν Ἀθήναις 1865, 15-16.

36. Μν. ἐργ. 26.

θαλάσσης³⁷. "Άλλοι ἐκ τῶν προκρίτων τῆς Τήνου συνεκέντρουν χρήματα καὶ παντοειδῆ πολεμοφόδια, τὰ ὁποῖα καὶ ἀπέστειλλον εἰς τοὺς διαφόρους ὀπλαρχηγούς καὶ εἰς τοὺς κυβερνήτας τῶν ἐξ "Ανδρου, "Υδρας καὶ Ψαρῶν πολεμικῶν πλοίων. 'Ο ἱστορικὸς τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν ναυτικῶν σχολῶν τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀδικήσῃ τὴν ἱστορικὴν πραγματικότητα, ἐὰν δὲν ἀναφερθῆ καὶ εἰς τὸ ἔργον ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι κατήρτιζον τοὺς Τηνίους μαχητὰς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, καὶ τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀτυχῶς δὲν εἶναι ὄλων γνωστὰ³⁸.

"Ὅσοι ἐκ τῶν Τηνίων δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πολεμήσουν, οὗτοι ἐβοήθουν ποικιλοτρόπως καὶ ἐνεψύχουν τοὺς γενναίους προμάχους τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, προσηύχοντο δὲ οὗτοι ἀδιαλείπτως ὑπὲρ τῆς ὑπερσχύσεως τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Ἡ συμβολὴ τῆς Τήνου εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐθνεγερσίας γενικῶς ὑπῆρξε πολυμορφος καὶ ἀξιολογώτατη. Αὕτη ὅμως παραμένει εἰσέτι ἀγνωστος κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν λεπτομερειῶν τῆς. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπαναστάσεως, οἱ Τηνιοὶ εἶχον ἀμετακλήτως λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ βοηθήσουν πάντες τὸν ἀγῶνα τοῦ ἔθνους, διὰ παντὸς τρόπου καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας. Διὰ τοῦτο ἡ νῆσος ὀλόκληρος εὐρίσκετο διαρκῶς εἰς κατάστασιν ψυχικοῦ συναγερμοῦ, χωρὶς ποσῶς νὰ ἀποθαρρύνηται οὔτε ἀπὸ τὰς προδοσίας καὶ τὰς κατ' αὐτῆς βαρβάρους ἐνεργείας τῶν εἰς τὴν πόλιν τῆς ἐγκαταστημένων προξενικῶν Ἀρχῶν τῶν ξένων κρατῶν, τὰς ὁποίας πολλὰκις παρεκίνησεν ἡ ἡγεσία τῶν Ῥωμαιοκαθολικῶν, οὔτε ἀπὸ τὰς πολλὰς ἄλλας δυσκολίας τῶν περιστάσεων³⁹. Τὸν συναγερμὸν τοῦτον τῶν κατοίκων τῆς Τήνου ἐξέφραζον καὶ τὰ ἀκόλιμητα κανδήλια τῶν ναῶν καὶ τῶν ἐξωκκλησιῶν τῆς νήσου, αἱ συνεχεῖς καὶ καταναυκτικαὶ παρακλήσεις, αἱ ὀλονυκτιαὶ καὶ αἱ συγκλονιστικαὶ προσευχαὶ τῶν Μοναχῶν, ἰδίᾳ τῶν μοναζουσῶν εἰς τὴν παλαιὰν Μονὴν τοῦ Κεχροβουνίου, ὡς καὶ πάντων τῶν κατοίκων ὀλοκλήρου τῆς νήσου. Αἱ θερμαὶ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους δεήσεις πάντων ἐπεστράτευον καὶ πάλιν τὴν ὑπέρμαχον στρατηγὸν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους, ἡ ὁποία καὶ παρουσιάζεται εἰς τὰς εὐλαβεῖς ψυχὰς τῶν οὕτω προσευχομένων, ἀναλαμβάνουσα ἀπὸ τὰ ἐνδοξα ἀρχεῖα τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας τὴν γνώριμον εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας ἀκαταμάχητον πανοπλίαν τῆς⁴⁰, ἵνα οὕτω προμαχοῦσα ὀδηγήσῃ τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος εἰς τὴν νίκην καὶ τὴν στερέωσιν τῆς ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων ἀνεξαρτησίας.

Ἡ σημαία τῆς ἐθνεγερσίας ὑψώθη εἰς Τήνον ὀλίγας μόνον ἡμέρας μετὰ τὴν ὑψωσίν τῆς εἰς τὴν Ἁγίαν Λαύραν. Πλήρης ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀνυπομονη-

σίας ὑψωσεν αὐτὴν πρῶτος ὁ Γεώργιος Παλαμάρης εἰς τὴν γενέτειράν του, τὴν καιόπολιν τοῦ Πύργου, τὴν 31ὴν Μαρτίου 1823, τὴν 20ὴν δὲ Ἀπριλίου⁴¹. τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐγένετο μετὰ πάσης μεγαλοπρεπείας καὶ ἡ ἐπίσημος ὑψωσίς τῆς διὰ πανδήμου τελετῆς ἐντὸς τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν. Κατὰ τὴν σχετικὴν περιγραφὴν⁴², πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς νήσου συνεκεντρώθησαν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἔξω τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν. Ἐκεῖ κατέφθασε πομπή, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας ἦσαν οἱ Ἀντώνιος Νάζος καὶ Γ. Κούζοβιξ, γαμβρὸς τοῦ Σταματέλλου Καγκάδη, φέροντες ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ πρώτου ἀναπεπταμένην τὴν σημαίαν τῶν «Φιλικῶν». Ἐπὶ τῆς σημαίας ταύτης εἰκονίζοντο εἰς μὲν τὸ μέσον Σταυρός, ἐκατέρωθεν δὲ αὐτοῦ δύο δόρατα. Ὁ ἐφημέριος τοῦ ναοῦ Ἀνδρέας Σοφιανός, περιβεβλημένος τὰ ὀλόχρυσα ἄμφιά του παρέλαβε πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ τὴν σημαίαν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ λαοῦ, ἐνῶ ὁ χορὸς καὶ ἅπαν τὸ πλήρωμα ἔψαλλον τὸ «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου». Ἡ σημαία ἐτοποθετήθη εἰς τὸ δεσποτικὸν τοῦ ναοῦ, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐψάλη καταναυκτικὴ δέησις, ὁ δὲ Μητροπολίτης Γαβριὴλ ὑψῶν αὐτὴν ἐκήρυξε δι' ἐνθέρων λόγων τὴν ἐπανάστασιν ἐξ ὀνόματος πάντων τῶν κατοίκων τῆς νήσου. Τὴν ἐπομένῃ ἡμέραν, 21ὴν Ἀπριλίου, οἱ πρόκριτοι τῆς Τήνου, ἀπέστειλαν διὰ τῶν ναυτικῶν Νικολάου καὶ Ἀλεξάνδρου Μαύρου, ἀδελφῶν, εἰς Κάρυστον καὶ τὰς λοιπὰς νήσους τῶν Κυκλάδων τὰς προκηρῦξεις τῆς ἐπαναστάσεως. Αὗται εἶχον ἐκτυπωθῆ εἰς ἀποθήκην, εὐρισκομένην κάτωθεν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς πόλεως Τήνου.

Ἡ Τήνος εἶχεν ἤδη προσφέρει καὶ τὴν πρώτην μεγάλην θυσίαν τῆς εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐθνεγερσίας, διὰ τῆς καρατομήσεως τὴν 18ην Ἀπριλίου 1821 τοῦ ἔθνομάρτυρος Φραγκίσκου Γεωργαντοπούλου⁴³, ἀνήκοντος εἰς τὰ μεγάλα στελέχη τοῦ πυρῆνος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, καὶ ἐκ τῶν πλέον ἐμπιστων μυστικοσυμβούλων τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε'. Τὴν 17ην Ἀπριλίου 1821 ἐκαρατομήθη καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φραγκίσκου Ἰωάννης Γεωργαντόπουλος⁴⁴. Τὴν θυσίαν τῶν δύο μεγάλων τέκνων τῆς Τήνου συνεπλήρωσεν ὁ θάνατος τῶν 300 περὶπου ἐκείνων Τηνίων ἀγωνιστῶν, οἱ ὁποῖοι ὡς ἄλλοι 300 τῶν Θερμοπολιτῶν ἔπесαν μέχρις ἐνός εἰς τὰ Στύρα τῆς Εὐβοίας, κατόπιν

41. Δημ. Ζ. Σοφιανοῦ, μν. ἔργ. 130. Πρβλ. Antonius Moschatos μν. ἔργ. 31.

42. "Ὁρα Γεωργίου Ν. Ἀμυραλῆ, μν. ἔργ. 30. Πρβλ. Ἐπ. Γεωργαντοπούλου μν. ἔργ. 139-140.

43. Πρὸς τὸν τότε δωδεκαετῆ υἱὸν τοῦ Ἐπαμεινῶνδα, τὸν μετέπειτα συγγραφέα τῆς ἱστορίας τῆς Τήνου, ὁ ἐτοίμου θάνατος πατῆρ τοῦ ἀπέστειλεν ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου του τὰς ὑποθήκας του διὰ συγκλητικωτάτης ἐπιστολῆς. "Ὁρα Ἐπ. Γεωργαντοπούλου, μν. ἔργ. 137-139. Δ. Ζ. Σοφιανοῦ, μν. ἔργ. 130 ἐξ καὶ ὑποσ. 37.

44. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀντώνιος, διὰ νὰ ἐκδικηθῆ τὸν θάνατον τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ πατρός του, ἀνεχώρησεν ἐξ Ὀδησοῦ καὶ κατετάγη εἰς τὸ ἐν Μολδαβία στρατόπεδον τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰψηλάντου.

37. "Ὁρα Γ. Ν. Ἀμυραλῆ, μν. ἔργ. 77 ἐξ.

38. Πρβλ. ἐνθ' ἀν. 32-37. Ἀ. Ὁρλάνδου, Ναυτικά, ἡτοι ἱστορία τῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνα πεπραγμένων ὑπὸ τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων, ἰδίως δὲ τῶν Σπετσῶν, Ἀθήναι 1869, τόμ. Α' 93 ἐξ.

39. "Ὁρα Γ. Ν. Ἀμυραλῆ, μν. ἔργ. 51-61.

40. Πρβλ. Κωνσταντίνου Καλλινίκου, Ὁ χριστιανικὸς ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ, Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1921, 330.

Η ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (1948 - 1973)*

4. Οὐ ψάλα 1968.

Κατὰ ἐπιτυχῆ ἔκφρασιν τοῦ Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος Μελίτωνος, «ἡ Δ' ἐν Οὐψάλα Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἦτο μία πρόκλησις πρὸς δύο κατευθύνσεις, πρῶτον πρὸς τὰς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἀναλογισθοῦν τὰς ἐπὶ μέρους εὐθύναις των καὶ δευτέρον μία πρόκλησις τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὸν κόσμον, ἡ ὁποία ἀνταπεδόθη εἰς πρόκλησιν τοῦ κόσμου πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, ὅπως ἀναλογισθῆ τὴν συλλογικὴν εὐθύνην του, μετὰ τὴν σαφῆ πρὸς αὐτὸν ὑπόμνησιν ὅτι εἶναι ἀλληλέγγυος, ὅτι παρὰ τὰς διαφορὰς του θεωρεῖται ἀδιάσπαστος ἐν τῷ πρὸς τὸν κόσμον καθήκοντι καὶ τῇ εὐθύνῃ του καὶ ὅτι ὡς ἐν ὄλον κρίνεται ὑπὸ τοῦ κόσμου. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν Οὐψάλαν ὑπῆρξε μία συνάντησις καὶ μία ἀντίδοσις Χριστιανισμοῦ καὶ κόσμου, Χριστιανισμοῦ καὶ ἐποχῆς»²⁴.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 434 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

24. Χαλκηδόνος Μελίτωνος, Ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις καὶ ἡ Δ' Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν «Στάχυς», Ἰούλιος-Δεκέμβριος 1968, σελ. 25.

γενναίας ἀντιστάσεώς των ἐναντι τῶν ἐκεῖ ἐπιδραμόντων ἀπειραρίθμων Τούρκων⁴⁵.

(Συνεχίζεται)

ΜΑΡΚΟΣ Α. ΣΙΩΤΗΣ
Καθηγητῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

45. Πρβλ. Δ. Ζ. Σοφριανοῦ, μν. ἔργ. 131-134. Τὰ ὀνόματα τῶν γενναίων ἀγωνιστῶν τῆς Τήνου παραμένον ἐν πολλοῖς ἀγνωστα. Τὰ γνωστότερα τούτων εἶναι ἡ ἐκ μητρὸς Τηνία Μαντῶ Μαυρογένους, ὁ ἱερολογίτης Δρόσος Ν. Δρόσος, ὁ Ἀντώνιος Γεωργαντόπουλος (ὄρα Δ. Ζ. Σοφριανοῦ, ἐνθ' ἄν. 129), ὁ Ἀθανάσιος Καρδαμίτσης, ὁ Γεώργιος Παλαμάρης, ὁ Ἀντώνιος Παξιμάδης, ὁ Δημήτριος Ἀλεξόπουλος, ὁ Ἰωάννης Ψάθης, ὁ Γεώργιος Δάριζας, ὁ πυρπολητῆς Φίλιππος Λάλης, ὁ Γκιουζές Σβέντσος, ὁ καπετὰν Χελιδονᾶς κπᾶ. Πρβλ. Γ. Ν. Ἀμιραλῆ, μν. ἔργ. 32-37. Ὁ Ἀθανάσιος Καρδαμίτσης ὑπηρέτησεν ἀπὸ τοῦ 1788 ὡς ὑπασιπότης τοῦ Λάμπρου Κατσώνη, τοῦ ὁποίου καὶ διέσωσε τὴν ζωὴν μετὰ τῶν ἐπίσης Τηνίων ἀδελφῶν, Δημητρίου καὶ Στάθη Διβέρη (ὄρα Δ. Ζ. Σοφριανοῦ, ἐνθ' ἄν. 128), κατὰ τὴν ναυμαχίαν μετὰ ἰσχυροτάτης μοίρας τοῦ τουρκικοῦ στόλου μεταξύ Ἀνδρου καὶ Εὐβοίας. Μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ στόλου τοῦ Κατσώνη, ὁ Καρδαμίτσης ἐγκατεστάθη μονίμως εἰς Τήνον, ἐνθα λόγῳ τῆς μορφώσεως καὶ τῆς γλωσσομαθείας του ὑπηρέτησεν ἀπὸ τοῦ 1823-1837 ὡς ὁ πρῶτος γραμματεὺς τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρύματος τῆς Παναγίας καὶ ὡς Δευθυντῆς τοῦ Γαλλικοῦ Σχολείου Τήνου. Οὗτος διεκρίθη ὡς ποιητῆς καὶ συγγραφεύς, ἐξέδωκε δὲ ἐν Ἀθήναις τῷ 1838 ποιητικὴν συλλογὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπη, ποιηθέντα ὑπὸ Ἀθανασίου Καρδαμίτση χάριν τῶς φιλομούσων Ἑλλήνων».

Ἀποτελεσματικὸν παράγοντα διὰ τὴν «συνάντησιν» ταύτην Χριστιανισμοῦ καὶ συγχρόνου ἐποχῆς ἀπετέλεσεν ἀσφαλῶς τὸ ἐν Γενεύῃ συνελθὸν Συνέδριον τοῦ Τμήματος Ἐκκλησίας καὶ Κοινωνίας (Ἰούλιος 1966), μετὰ τὸ ἐξῆς θέμα: «Οἱ Χριστιανοὶ ἐνώπιον τῶν τεχνικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐπαναστάσεων τῆς ἐποχῆς μας». Τὸ Συνέδριον τοῦτο ἦτο ἀναμφιβόλως μία διεγερτικὴ καὶ δημιουργικὴ εὐκαιρία. Ὑπερπεντακόσιοι σὺνεδροι, κατὰ τὸ πλεῖστον οἰκονομολόγοι, πολιτικοί, ἐπιστήμονες καὶ ἐπιχειρηματίαι, βαθύτατα ἐρριζωμένοι εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, συνέτεινον τὰς προσπαθείαις αὐτῶν, ὅπως, ὁμοῦ μετ' ἐπιφανῶν θεολόγων, ἐξετάσωσι διάφορα σύγχρονα κοινωνικοπολιτικὰ προβλήματα μετὰ μίαν χριστιανικὴν προοπτικὴν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως ἔλθωσιν ἄρωγοὶ εἰς τὸ κοινωνικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ Συνέδριον τοῦτο, τὸ ὁποῖον διὰ πρῶτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἔφερεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἓνα σημερινὸν ἀριθμὸν χριστιανῶν ἐξ Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Λατινικῆς Ἀμερικῆς, ἐγένετο ἀφορμὴ, ὅπως θιγοῦν πλεῖστα ὅσα θέματα, εὐρισκόμενα εἰς τὸ ἐπίκεντρον τοῦ προβληματισμοῦ τῶν χριστιανῶν τοῦ «τρίτου κόσμου». Τὰ θέματα ταῦτα ἦσαν τὰ ἐξῆς: «καὶ ῥαγδαίαι τεχνολογικαὶ πρόοδοι εἰς τὴν ἐποχὴν μας», «ἡ ἀποδέσμευσις τῶν λαῶν ἀπὸ οἰασθήποτε φύσεως καταδυναστεύσεις», «ἡ πόλωσις εἰς τὰς σχέσεις μετὰ πλουσίων καὶ πτωχῶν χωρῶν», «ἡ χριστιανικὴ κοινωνικὴ ἠθικὴ εἰς ἓνα μεταβαλλόμενον κόσμον», «ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ κοινωνίᾳ», καὶ «ἡ μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας δι' ἀλληλεγγύην, δικαιοσύνην καὶ ἐλευθερίαν εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον».

Αὐτονόητον λοιπὸν τυγχάνει, ὅτι ἡ μόλις μετὰ διετίαν συνελθοῦσα Δ' Γενικὴ Συνέλευσις εὐρίσκειτο ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Συνεδρίου Ἐκκλησίας καὶ Κοινωνίας. Τὸ προκληθὲν γενικὸν θέμα τῆς Συνελεύσεως ταύτης ἦτο τὸ ῥητὸν τῆς Ἀποκαλύψεως: «Ἴδού, καὶ νῦν ποιοῦ πάντα» (Ἀποκ. 21,5), τὰ δὲ εἰδικὰ θέματα τῶν ἐξ τμημάτων ἐργασίας ἦσαν τὰ ἀκόλουθα:

Α' τμῆμα: «Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἡ καθολικότης τῆς Ἐκκλησίας».

Β' τμῆμα: «Ἀνανέωσις ἐν τῇ Ἰσραηλοστολή».

Γ' τμῆμα: «Ἡ παγκόσμιος οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνάπτυξις».

Δ' τμῆμα: «Δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη εἰς τὰς διεθνεῖς ὑποθέσεις».

Ε' τμῆμα: «Ἡ λατρεία».

ΣΤ' τμήμα: «Εἰς ἀναζήτησιν νέων τρόπων ζωῆς»²⁵.

Ἡ Δ' Γενική Συνέλευσις ἀπέτελεσε τὴν μεγαλύτεραν οἰκουμενικὴν σύναξιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνέδρων, συμβούλων, παρατηρητῶν, προσωπικοῦ τοῦ Συμβουλίου καὶ ἐκπροσώπων τοῦ Τύπου, ἀνῆλθεν εἰς δύο χιλιάδας ἑπτακοσίους. Ἐπιβλητικωτάτῃ ἡ παρουσία τῆς Ὁρθοδοξίας, παρὰ τὴν διὰ περιστατικούς λόγους ἀπουσίαν τῆς δεκαεπταμελοῦς ἀντιπροσωπίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος²⁶. Ἐπιπροσθέτως, ἡ διὰ πρώτην φοράν συμμετοχὴ δεκαπέντε ἐπισήμων παρατηρητῶν τοῦ Βατικανοῦ, συμμετοχὴ ἣτις ἐχαρακτηρίσθη ὅτι αὐτοῦ τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ Σ' ὡς «σημεῖον τῆς ἐποχῆς μας»²⁷, ἔδιδεν εἰς τὴν Συνέλευσιν ταύτην ἕνα ἰδιάζοντα χαρακτῆρα.

Πολλοὶ θεωροῦν ὅτι ἡ Συνέλευσις τῆς Οὐψάλας ἐπέφερον ἀναστάτῳσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως καὶ ὅτι συνετέλεσεν, ὅπως τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν παρεκκλίνη ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ. Ἐὰν ὅμως ἐξετάσωμεν τὸ σύνολον τοῦ ἐν Οὐψάλα συντελεσθέντος ἔργου καὶ τοποθετήσωμεν τὰς ἐκεῖσε ληφθείσας ἀποφάσεις ἐντὸς τοῦ γενικωτέρου πλαισίου τῆς Συνελεύσεως, διαπιστοῦμεν ὅτι τὰ τόσον ἐπίμαχα καὶ διαμφισβητούμενα θέματα τῶν φυλετικῶν διακρίσεων καὶ τῆς παγκοσμίου οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, δὲν ἐγένοντο ἀντικείμενον συζητήσεως μεμονωμένως, ἀλλ' ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τοὺς προδιακεχαραγμένους σκοποὺς τοῦ Συμβουλίου.

Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Α' τμήματος τῆς Συνελεύσεως, ὅπου ἠσχολήθη μὲ τὸ κατ' ἐξοχὴν θεολογικὸν θέμα «τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἡ καθολικότης τῆς Ἐκκλησίας», ἰδιαιτέρως τονίζεται, ὅτι ἡ τῆς καθολικότητος δωρεὰ τοῦ Θεοῦ παρέχεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐν ἀπολύτῳ ἐλευθερίᾳ. «Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα οὐδέποτε ἐξαναγκάζει τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἀνοίγει πρὸ αὐτῶν τὴν θύραν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ χαρίζει εἰς αὐτοὺς τὴν δύναμιν, ἵνα συνεργήσωμεν εἰς τὸ δημιουργικὸν καὶ λυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ἡ δύναμις αὕτη εἶναι ἀναγκαία, ὅπως κατανικηθῇ ὁ ἐγωϊσμός, ἀτομικός τε καὶ συλλογικός, ὅπως συμπλιωθοῦν οἱ ἐχθροὶ καὶ ὅπως ἀπαλλαγοῦν τῶν ἀλύσεων τῶν ὅσοι τυγχάνουσι δοῦλοι τῶν συνθηθειῶν αὐτῶν»²⁸. Οἱ ἀνθρώποι ὅμως, συνεχίζει ἡ ὡς ἄνω ἐκθεσις, ποιοῦνται κατ' ἀρχήν τῆς ἐλευθερίας τῶν ταύτης καὶ ἀρνοῦνται, εἴτε ὡς άτομα εἴτε ὡς σύνολον, τὴν δωρεὰν τῆς καθολικότητος. Τοῦτο συμβαίνει, ὡς ἀπὸ ἐκείνου οἱ χριστιανοὶ συγγέουν τὴν ἐνότητά καὶ τὴν καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἑτέρας φύσεις σχήματα καὶ κα-

ταστάσεις. «Παραδείγματα τοιαύτης συγχύσεως παρουσιάζονται ὡς ἀνάγκαις χριστιανικαὶ κοινωνίαι... ἐπιτρέπουν, ὅπως ἡ εἰς αὐτὰς συμμετοχὴ καθορίζεται δι' ἀξιολογικῆς διακρίσεως φυλῆς, περιουσίας, κοινωνικῆς τάξεως ἢ μορφώσεως, καὶ ὅπως πολιτιστικά, ἐθνο-λογικαὶ ἢ πολιτικαὶ διακρίσεις, παρακαλύου τὴν ὀργανικὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ὁμολογοῦσι τὴν αὐτὴν πίστιν ἐντὸς τῆς αὐτῆς περιοχῆς»²⁹.

Νομίζω ὅτι αἱ ἀνωτέρω παράγραφοι τῆς εἰρημένης ἐκθέσεως, παρέχουσαι μίαν συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς ἐν γένει ἀτμοσφαιρας τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ταυτοχρόνως ἐξηγοῦν, κατὰ τινα τρόπον, καὶ τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἔλαβε θέσιν ἐνώπιον ἐνίων κοινωνικο-οἰκονομικῆς φύσεως προβλημάτων εἰς διάφορα νευραλγικά σημεῖα τοῦ κόσμου.

Β'. Ἐπέκεινα τῆς Οὐψάλας.

Τὰ ἔτη, τὰ ὁποῖα ἠκολούθησαν τὴν ἐν Οὐψάλα Δ' Γενικὴν Συνέλευσιν, ὑπῆρξαν ἀναμφιβόλως κρίσιμα. Τὰ πορίσματα, εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξεν αὕτη καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν κατὰ τὴν Συνέλευσιν ληφθεισῶν ἀποφάσεων, ἐγένοντο ἀφορμὴ, ὅπως ἐπέλθῃ μία πώλωσις εἰς τὰς σχέσεις τοῦ Συμβουλίου μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν-Μελῶν αὐτοῦ. Αἱ πλέον συντηρητικαὶ ἐξ αὐτῶν ἐθεώρησαν ὅτι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπερβαῖνον τὰ ὄρια, ἀνεμίχθη εἰς ὑποθέσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν τὸ ἀφοροῦν, ἐνῶ ἕτεροι, φιλελευθερωτέρων τάσεων ἐκατηγόρησαν τοῦτο ὡς ὄργανον τοῦ «ἐκκλησιαστικοῦ κατεστημένου», μὴ ἔχον τὴν τόλμην ὅπως λάβῃ τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα, διὰ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ κακῶς ἐχόντων.

Τοῦτο ἦτο φυσικόν, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἐκκλησιῶν-Μελῶν τοῦ Συμβουλίου, ὁ πολὺ-πλευρὸς προβληματισμὸς τῶν, ὡς καὶ αἱ ποικιλίαι ἐκφράσεως αὐτῶν. Νομίζω ὅμως ὅτι μετὰ τῶν δύο τούτων ἀκραίων ἀπόψεων, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἠκολούθησε τὴν μέσην ὁδόν. Καὶ ἐὰν μὲν ἐδόθη ἡ ἐντύπωσις, ὅτι μετὰ τὴν Οὐψάλαν τὸ Συμβούλιον ἠσχολήθη μόνον μεθ' ἡμῶν κοινωνικο-πολιτικά, τοῦτο κυρίως ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἀκριβῶς τὰ θέματα ταῦτα, (τὰ ὁποῖα σημειωτέον ἀποτελοῦν μόνον τὸ ἐν δέκατον τῆς δραστηριότητος τοῦ Συμβουλίου), καὶ μόνον αὐτά, ἐγένοντο ἀντικείμενον θετικῶν ἢ ἀρνητικῶν σχολίων τοῦ Τύπου καὶ τῶν λοιπῶν μέσων ἐπικοινωνίας, ὡς πλέον ἐνδιαφέροντα καὶ ἐπίκαιρα, ἐνῶ ὅλη ἡ λοιπὴ ἀξιόλογος δράσις τοῦ ἠγνοήθη συστηματικῶς.

Ὀλίγιστοι φερ' εἰπεῖν ἐκ τοῦ εὐρυτέρου κοινῶ γνωρίζουν τὴν ἐργασίαν, ἣτις συντελεῖται εἰς τὸ θεολογικὸν τοῦτο ἐργαστήριον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ Οἰκουμενικὸν Ἰνστιτούτον τοῦ Μπωσσαί, ἢ τὴν θεολογικὴν ἐρευναν, ἣτις γίνεται εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστεως καὶ Τάξεως, ἢ τὴν ἐρευναν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς χριστιανικῆς παιδείας καὶ τῆς χριστιανικῆς οἰκο-

25. Τὰ θέματα ταῦτα δημοσιευθέντα εἰς εἰδικὸν τεῦχος ἀπεστάλησαν πρὸς τοὺς συνέδρους, ἐν ἐξάμηνον πρὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Συνελεύσεως, πρὸς μελέτην καὶ προετοιμασίαν.

26. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὁρθοδόξων ἦτο 127, ἐπὶ συνόλου 700 συνέδρων.

27. The pope's message to the president of the fourth Assembly, ἐν the Upsala 1968 Report, Geneva, σελ. 403.

28. A l'écoute d'Upsal, Rapports de sections de la quatrième Assemblée du Conseil Oecuménique des Églises, Genève 1968, σελ. 11.

29. "Ἐνθ' ἀν. σελ. 12.

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΝ ΑΥΤΩ*

Τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1910 μετατίθεται, κατόπιν τούτου, εἰς τὴν μόλις χηρεύσασαν Μητρόπολιν Σμύρνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπῆλθε μετ' ἀποφασιστικότητος, ὅπως διαδραματίσῃ ἐν αὐτῇ ῥόλον ἐμψυχωμένου Ἐθνάρχου καὶ συνεχίσῃ τὴν διττὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἂν ἐχρειάζετο νὰ φθάσῃ «ἄ χ ρ ι θ α ν ἄ τ ο υ». Τοῦτο εἶναι τὸ ἐμβλημα τῆς μαρτυρικῆς τῶν σμυρναίων Ἐκκλησίας, ὅπερ ἐναπέθηκεν αὐτῇ ὁ ὑπὲρ τῆς Πάτμου ἐξόριστος, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, γράφων ἐν τῇ Ἀποκαλύψει πρὸς τὸν ἄγγελον, τ.ἔ. τὸν Ἐπίσκοπον, αὐτῆς «γίνου πιστὸς ὁ ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς»⁹.

Ἡ ἐθνικοθησκευτικὴ καὶ κοινωνικὴ δρᾶσις τοῦ ἐμπνευσμένου τούτου Ἱεράρχου παρουσιάζεται καὶ αὐθις πολυσχιδῆς καὶ πολὺκερπός. Εἶναι «ἡγή-

της πραγματικός, (ὅστις) ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ πίστιν, αἰσιοδοξίαν, δημιουργικότητα». «Διαγράφεται ἀνάγλυφος διὰ μέσου λόγων καὶ πράξεων ὁ χαρακτήρ» αὐτοῦ. «Εἶναι κρᾶμα ἀντιθέσεων καὶ σύνολον ἁρμονίας. Φλέγεται ἀπὸ (τὰ) ἑλληνικὰ ἰδανικά, αἰρόμενος ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους τῆς πραγματικότητος... Εἶναι κάμινος πυρός, ὅταν ἐξεγείρῃ τὸ πλῆθος εἰς ἄμυναν δικαίων... Ὡς Ἕλλην πιστεύει ὅτι θά ἀναβιώσῃ ἡ φυλὴ καὶ ὅτι ὁ θρύλος τοῦ μαρμαρωμένου βασιλιᾶ εἶναι βαθὺ προαίσθημα τῆς λαϊκῆς ψυχῆς. Ὡς Χριστιανὸς ἀνεγείρει βωμὸν εἰς τὸ εὐγενέστερον τῶν ἀνθρωπίνων καθηκόντων, τὴν κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην. Εἶναι ἱερεὺς τοῦ διπλοῦ αὐτοῦ ἰδανικοῦ»¹⁰. Καὶ δρᾶ ἐνθουσιωδῶς, ἀμυνόμενος τῶν πατρίων, ἀγωνιζόμενος ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, παντάπασιν ἀδιαφορῶν πρὸ τῶν πολυλαπλῶν κινδύνων.

Πράγματι δέ, μισούμενος θανασίμως ὑπὸ τῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 443 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

9. Ἀποκ. β' 8-10.

10. Λοβέρδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 134-136.

γενείας, ἣ τὴν πολὺπλευρον δρᾶσιν τοῦ Τμήματος Διεκκλησιαστικῆς Βοηθείας, Προσφύγων καὶ Παγκοσμίου Ὑπηρεσίας, ἣ τὴν ἀναζήτησιν νέων μεθόδων εἰς τὸν τομέα Εὐαγγελισμοῦ καὶ Ἱεραποστολῆς. Συγκρίσεις τὸ εὐρὺ κοινὸν πιστεύει ὅτι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπέβη πολιτικὴ ὀργάνωσις, τῆς α' ἢ β' ἰδεολογικῆς ἀποχρώσεως, καὶ τοῦτο διότι εὐκαιρῶς-ἀκαίρως γίνεται πέραν τοῦ δέοντος ὑπερτονισμὸς τῶν κοινωνικοπολιτικῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ Συμβουλίου, χωρὶς ταῦτα νὰ τοποθετῶνται ἐντὸς τοῦ συνόλου τῆς ζωῆς καὶ δράσεως αὐτοῦ³⁰.

30. Προσφάτως π.χ. εἰς σοβαρὸν περιοδικὸν τῶν Ἀθηνῶν ἐδημοσιεύθη σχόλιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνεγράφετο ὅτι «τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν συνεχίζει τὴν δρᾶσιν του, δρᾶσιν ἀποκλειστικῶς πολιτικὴν καὶ σκανδαλωδῶς μονομερῆ. Συλλέγει γρήματα, διὰ νὰ ἐφοδιάσῃ μετ' ἐφόδου καὶ ἄλλο ὕλικόν τὸ βόρειον Βιετνάμ χωρὶς νὰ υποκρίνεται καὶ κάποια ἀντικειμενικότητα καὶ ἀμεροληψία. Ὑπάρχει καὶ τὸ Νότιον Βιετνάμ, ἐπὶ τέλος» Βλ. «Συζήτησις», ἔτος ΙΔ' Ἰούλιος - Αὐγούστος 1973, σελ. 152. Ἐνῶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι καὶ μὲν τὸ ΠΣΕ ἐστειλεν εἰς τὸ Βόρειον Βιετνάμ φάρμακα ἀξίας 336 χιλιάδων δολλαρίων, ἀλλὰ μὴν ἢ βοήθεια, τὴν ὁποίαν ἔδωκε εἰς τὸ Νότιον Βιετνάμ, διὰ προγράμματα οικονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ κοινωνικῆς προνοίας, ἀνήλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν ἐξ ἑκατομμυρίων δικτατοσιῶν χιλιάδων δολλαρίων. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μονομέρειαν καὶ πολιτικὴν ἀπόχρωσιν τοῦ Συμβουλίου, ἔχω νὰ παρατηρήσω ὅτι σοβαραὶ ἐνεργεῖαι καὶ ἐπεμβάσεις αὐτοῦ, ἀναφορικῶς πρὸς ὀρισμένα κεφαλαϊώδους σημασίας ζητήματα, δυστυχῶς δὲν δύνανται νὰ ἴδουν τὸ φῶς δημοσιότητος, ἐπὶ τοῦ παρόντος, διὰ τὸ ἐμπερίστατον πολλῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν.

Τὸ πρῶτον Ἄρθρον-Βάσις τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἀναφέρει ὅτι τοῦτο εἶναι μία κοινωνία Ἐκκλησιῶν. Ὡς ὅμως ἐτόνισεν ὁ Δρ. Φίλιππος Πότερ εἰς τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν ἐνώπιον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν Οὐτρέχτη (Αὐγούστος 1972) ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς Γενικοῦ Γραμματέως, «...τὸ τίμημα τῆς κοινωνίας ταύτης εἶναι ὁ Σταυρός. Μόνον ὅταν ὁ Σταυρὸς γίνεται τὸ κεντρικὸν σημεῖον τῆς ζωῆς ἡμῶν, δυνάμεθα νὰ πλησιάσωμεν ἀλλήλους ἐν ἐνότητι καὶ μαρτυρίᾳ. Καὶ ὁ Σταυρὸς οὗτος σημαίνει ἄρνησιν τῶν ὅσων νομίζομεν ὅτι εἶναι πολὺτιμα, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν δὲν ἔχουν κεντρικὴν θέσιν εἰς τὴν πίστιν ἡμῶν πρὸς τὸν σταυρωθέντα καὶ ἀναστάντα Κύριον»³¹.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι σήμερον τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν προσπαθεῖ, ὅπως καταστήσῃ τὸν Σταυρὸν τὸ ἐπίκεντρον τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐὰν δὲ ἀσχολεῖται, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ μὲ τὸ φυλετικὸν πρόβλημα, ἢ τὸ πρόβλημα τοῦ ὑποσιτισμοῦ, ἢ τὸ πρόβλημα τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, εἶναι διότι ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπὶ μέρους προβλήματα ἀποτελοῦν μεγάλους ἢ μικροὺς σταυροὺς ἐθνῶν, φυλῶν, Ἐκκλησιῶν, σταυροὺς οἱ ὁποῖοι στήνονται μὲν σήμερον εἰς ἓνα οἰονδήτινα τοπικὸν Γολγοθᾶν, ἀλλὰ ὁπωσδήποτε προμηνοῦν καὶ τὴν Ἀνάστασιν.

(Συνεχίζεται) Ὁ Μ. Πρωτ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΕΤΣΗΣ

31. Philip Potter, Dear Friends, ἐν Ecumenical Review, τόμος 24, 1972, σελ. 473.

τούρκων διὰ πάντα ταῦτα, βιαίως καὶ πάλιν ἀπελευθεύεται ἐκ τῆς Σμύρνης τὸν Αὐγούστου τοῦ 1914. Ἡ τρίτη αὕτη ἐξορία τοῦ Ἀρχιερέως Χρυσόστομου εἶναι διαρκείας τεσσάρων ἐτῶν. Διότι, τὸν Νοέμβριον τοῦ 1918, ἐπαφελήθει τῆς ἀνακομῆς τοῦ Μούδρου, ἐπανερχεται εἰς τὴν καθέδραν τῆς θεοσώστου αὐτοῦ παροικίας, ἣτις ἀπλευθερώθη μετὰ ἓν ἔτος περίπου, ἥτοι τὴν 1ην Μαΐου 1919. Τότε «γονυπετῆς καὶ κλαίων», ὁ μέγας οὗτος Ἱεράρχης καὶ Ἐθνάρχης ἠλόγησε τὰς σημαίας καὶ ὑπεδέχθη τοὺς Ἕλληνας ἐλευθερωτὰς. «Ἐκεῖ-ἐπι τῆς ἐξέδρας-αἱ κολπούμεναι ὑπὸ τῆς θαλασσίας αὔρας ἑλληνικαὶ σημαῖαι ἐνηγκαλιζόντο τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν καὶ τὰ ἐξαπτέρυγα τῆς ἐκκλησιαστικῆς πομπῆς. Ἦτο ὁ συμβολικὸς ἀσπασμὸς τῆς ἐλευθέρας Μητρὸς πρὸς τὴν λυτρουμένην Θυγατέρα... Οἱ λυγμοὶ τοῦ πλήθους ἤκούοντο ὡς ὑπόκρουσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐδχῶν. Σκηπὴν βαθυτέρας συγκινήσεως καὶ ὑψηλοτέρας γραφικότητος δυσκόλως δύναται νὰ παρουσιάσῃ ἡ Ἱστορία εἰς τοὺς στεφανουμένους ἀγῶνας τῶν ἀνθρώπων ἐπι τῆς γῆς»¹¹.

Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσαν ἐνδοξὸν τετραετίαν ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος θριαμβεῖ. Ἐν τισὶν περικραίνεται παρ' ἡμετέρων, μὴ εἰσακουόμενος εἰς σοφὰς παραινέσεις, ἀλλ' ὑπομένει. Εὐελπιστεῖ εἰς μελλοντικὴν δικαίωσιν, ὅτε ὁ θρίαμβος θὰ ὀλοκληρωθῇ.

Δυστυχῶς ὅμως, δυστυχέστατα! Σμικρότητες καὶ «ἐντάλματα ἀνθρώπων»¹² αὐτὸ τὸ ἐπάρατον καὶ φθοροποιὸν μειονέκτημα τῆς Φυλῆς, ἡ δ ο λ ε ρ ἦ δ ι χ ὶ ν ο ι α, ἡ προκλιούσα διαιρέσεις ἐκάστοτε καὶ ὀλεθρον¹³, τὴν γλυκυτάτην προσδοκίαν ὀριστι-

11. Αὐτόθι, σελ. 183.

12. Ματθ. ιε' 9, Κολασ. β' 22.

13. Ὁ ἔθνικὸς Ποιητὴς εἰς τοὺς στχ. 144-149 τοῦ ὕμνου αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν θαυμαστικῶς διὰ τοῦτο διασαλπίζει:

«Ἡ διχόνοια ποὺ βαστάει
Ἐνα σκῆπτρο ἢ δολερὴ
Καθενὸς χαμογελάει,
Πάρ' το, λέγοντας, καὶ σύ.

Κεῖ τὸ σκῆπτρο ποὺ σᾶς δείχνει
Ἐχει ἀλήθεια ὠραία θωριά.
Μὴν τὸ πιάστε, γιατί ρίχνει
Εἰς δάκρυα θλιβερά.

Ἀπὸ στόμα ὀποῦ φθοναί,
Παλληκάρια, ἄς μὴν 'πῶθῃ,
Πῶς τὸ χέρι σας κτυπᾷ
Τοῦ ἀδελφοῦ τὴν κεφαλὴ.

Μὴν εἰποῦν στὸ στοχασμὸ τους
Τὰ ξένα ἔθνη ἀληθινά:
'Εάν μισοῦνται ἀνάμεσά τους
Δὲν τοὺς πρέπει ἐλευθερία.

Τέτοια ἀφήστεν φροντίδα
'Ὅλο τὸ αἷμα ὀποῦ χυθῇ
Γιὰ θρησκεία καὶ γιὰ πατρίδα
'Ὅμοιαν ἔχει τὴν τιμῇ.

Ἐπιθι: Νάκου Π., Ὁ Σολωμὸς τραγουδιστῆς τῆς Πατρὸς καὶ τῆς Θρησκείας, Ἀθήνα, 1966, σελ. 153.

κῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἑλληνικωτάτης Ἰωνίας ἐν τῇ Μικρασίᾳ ἐξωστράκισαν, καθ' ὅσον ταῦτ' ἀνέτρεψαν τῆς δικαιοσύνης τὴν πλάστιγγα. Καὶ ἐνῶ τὸ Ἔθνος ἦτο ἐκεῖ ἐστεφανωμένον διὰ νίκης θριαμβικῆς, ἀνεπίστως ὑπέστη δυσπερίγραφον τραγῳδίαν, ὥστε ἐν ἑκατομμύριον καὶ πλέον ἑλλήνων ἀδελφῶν νὰ παραδοθῇ εἰς ἀγρίαν σφαγὴν, οἱ ἀτρόμητοι Ἱεράρχαι Σμύρνης Χρυσόστομος, Κυδωνιδῶν Γρηγόριος, Μοσχονησίων Ἀμβρόσιος, Ἰκονίου Προκόπιος, Ζήλων Εὐθύμιος μετὰ ἑκατοντάδων ἱερέων αὐτῶν νὰ ὀδηγηθοῦν εἰς φρικαλέα μαρτύρια καὶ θάνατον, ἅπας ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς ἑλληνικωτάτης Μικρασίας, ὑπὲρ τὰ τρία ἑκατομμύρια συμποσοῦμενος, νὰ ἐκριζωθῇ ἐξ αὐτῆς τέλεον. Τὰ ἱερά Θυσιαστήρια τῶν τῆς Ἀποκαλύψεως ἐν αὐτῇ Ἐκκλησιῶν νὰ σβεσθοῦν¹⁴. Καὶ «θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμός πολλός»¹⁵ ν' ἀντηχῇ εἰσέτι ἐκεῖ, τραῦμα δὲ δυσσεπούλων νὰ ὑφίσταται ἐκτοτε εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἔθνους.

Ὁ Χρυσόστομος Σμύρνης, ἔχων καθ' ὄλην τὴν ἀρχιερατείαν αὐτοῦ ἀντιμετωπίσει τὸ μαρτύριον, εἶχε ψυχολογικῶς διὰ τοῦτο προετοιμασθῇ καὶ τὸ ἐθεώρει ἀναπόφευκτον.

Ὅτε εἰς τὴν Δράμαν ἐτέλει ποτὲ τὸ μνημόσυνον τοῦ ἐθνομάρτυρος Ἱεράρχου Κορυτσᾶς Φωτίου, δολοφονηθέντος τὴν 9ην Σεπτεμβρίου 1905¹⁶ ὑπὸ τῶν ἀδυσωπῆτων ἐχθρῶν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὃν τὴν ἐγκληματικὴν ταύτην πράξιν δριμύτατα ἐκαυτηρίασε καὶ διεκήρυξεν ὅτι ὁ θρίαμβος τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς ἰδέας ἀνυπερθέτως θὰ συντελεσθῇ, ἔγραφεν εἰς ἐπίσημον αὐτοῦ φίλον καὶ τὰ ἐξῆς, προαισθανόμενος καὶ τὸ ἴδιον μαρτυρικὸν τέλος: «Ἐκλαυσα, ἐκλαυσα ὡς παιδίον μικρὸν διὰ τὸν οἰκτρὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ Φωτίου. Αἰωνία ἡ μνήμη του! Τίς οἶδε καὶ ὀπόσους ἄλλους ἀδελφοὺς καὶ ἴσως, ἴσως καὶ τὸν γράφοντα αὐτὸν ἀναμένει ἡ αὐτὴ τύχη!»¹⁷.

Ἦδη 27ην Αὐγούστου 1922 ὀδεῖ σταθερῶς πρὸς τὸν αὐτὸν Γολγοθᾶν «μὲ στερεὸν τὸ γόνυ, φωτεινὸν τὸ πρόσωπον, ἀπαστράπτοντας τοὺς ὀφθαλμούς».

Μετὰ θερμοτάτην ἱκεσίαν πρὸ τοῦ Ἐσταυρωμένου, εἰς τὸν ἰ. Ναὸν τῆς ἁγίας Φωτεινῆς, ἐκ τῆς ὀποιᾶς προσερχεῖται «ἡγέρθη ὡς ὄσιος», τοῦτους τοὺς

14. Ὁ ἀείμνηστος Στ. Νικολαίδης οὕτως ὠραιότατα καὶ συγκινητικῶς ἀφιερῶ τὴν ἐκλεκτὴν αὐτοῦ συγγραφὴν «Ὁ Παῦλος» Ἀθήναι (1958): «Τῇ ἱερᾷ καὶ ἀκαταλύτῳ μνήμῃ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν Μικρασίας, Πόντου καὶ Θράκης, ἃς Παῦλος καὶ συναπόστολοι ἐφύτευσαν, ὁ Θεὸς εὐλογήσας ἠύξησεν, ἡ Ὀρθοδοξία ἀλωβήτους διεφύλαξεν, ἡ κακία τοῦ κόσμου ἐξερρίζωσεν, ἀλλ' ἡ πίστις μεταφυτεύσασα γεραίρει», σελ. 3.

15. Ματθ. β' 18.

16. Δρα: Βοβολίνη Κ., Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας, 1453-1953, Ἀθήναι, σελ. 205, 253, Κωσταρὶδου Εὐγενίου, Ἀρχιμανδρίτου, Ἡ σύγχρονος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, αἱ ὑπηρεσίαι τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ τὴν λήξαν 100ετηρίδα 1821-1921, ἐν Ἀθήναις 1921, σελ. 423-424, 467.

17. Λοβέρδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 93.

βαρυσημάντους λόγους ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἀσφυκτικῶς πληρώσαντα τὸν Ναὸν χριστεπώνυμον Λαόν· «Ἡ Θεία Πρόνοια δοκιμάζει τὴν πίστιν μας, τὸ θάρρος μας καὶ τὴν ὑπομονὴν μας τὴν ὥραν αὐτὴν. Ἄλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἐγκαταλείπει τοὺς χριστιανούς. Εἰς τὰς τρικυμίας ἀναφαίνεται ὁ καλὸς ναυτικὸς καὶ εἰς τὰς δοκιμασίας ὁ καλὸς χριστιανός. Προσεύχεσθε καὶ θὰ παρέλθῃ τὸ ποτήριον τοῦτο. Θὰ ἴδωμεν πάλι καλὰς ἡμέρας καὶ θὰ εὐλογήσωμεν τὸν Θεόν. Θαρρεῖτε, ὡς ἐμπρέπει εἰς καλοὺς χριστιανούς»¹⁸.

Ἐν συνεχείᾳ, γαλήνιος ἐτέλεσε τὴν τελευταίαν λειτουργίαν, τὸ δ' ἐσπέρας συνελήφθη καὶ ὡδηγήθη ἐνώπιον τοῦ τούρκου φρουράρχου, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐδέχθη ὕβρεις καὶ ραπίσματα, καὶ ἀκολουθῶς παρεδόθη εἰς τὸν κάτωθι τοῦ διοικητηρίου μαινόμενον ἀποθηριαμένον ὄχλον, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐπίσης ἐρραπίσθη, ἐνεπτύσθη, ἐσύρθη δερόμενος καὶ λοιδορούμενος ἀνά τὰς ὁδοὺς τῆς Σμύρνης, καὶ ἐν τέλει κατεκρεουργήθη!

«Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων», εἶπεν ὁ Κύριος, ὅπερ καὶ ἐνεκολπώθη πιστῶς ὁ ἐθνομάρτυς Ἱεράρχης τῆς Σμύρνης, συναισθανόμενος ἀπολύτως ὅτι τοιαῦτα «ὀλοκαυτώσεις δὲν εἶναι μόνον ἐξιλαστήριοι θυσίαι διὰ τὰ πλημμελήματα τοῦ Γένους, ἀλλὰ καὶ δόξαι τῆς Ἐκκλησίας, ἀκτινοβολία φωτὸς καὶ δυνάμεως, γενεσιουργοὶ πηγαὶ πίστεως, μεγάλων ἐλπίδων καὶ ὀραματισμῶν τῆς ἐθνικῆς Ἱστορίας»¹⁹. Ἐνεαῦθεν μετὰ βδελυγμίας ἀπέκρουσεν ἐπιμόνους προτάσεις περὶ φυγῆς πρὸς διάσωσιν αὐτοῦ εἰς ἔτοιμόν τι πλοῖον.

18. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 208-209.

19. Εἰς ἐμπνευσμένον αὐτοῦ ἄρθρον ὁ αἰδιμὸς καὶ σοφὲς μητροπολίτης Σάμου Εἰρηναῖος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος» (ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Δ', σελ. 24-28) οὕτως γράφει: «Ἡ ὑπέροχος θυσία τοῦ Πατριάρχου (Γρηγορίου τοῦ Ε'), οἱ σφαγιασμοὶ τῶν Συνοδικῶν καὶ τόσων ἄλλων κληρικῶν χάριν ὑψίστων πνευματικῶν σκοπῶν, χάριν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαίων ἐνὸς ἱστορικοῦ Ἔθνους, οἷον ἦτο τὸ Ἑλληνικόν, ἀποτελοῦν εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν παράδοσιν διὰ τοὺς πνευματικὸς ἀρχηγούς. Τὸ ὀλοκαύτωμα τῆς Μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου τῆς Κρήτης, αἱ θυσίαι τόσων Ἀρχιερέων κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς ἀγῶνας, ἡ μεγαλειώδης θυσία τοῦ Σμύρνης Χρυσοστόμου καὶ τόσων ἄλλων ἐθνομαρτύρων ἐπισκόπων, ἱερέων καὶ μοναχῶν κατὰ τὰς κρίσιμους στιγμὰς τῆς Ἐθνικῆς Ἱστορίας εἶναι ἀνώτεροι ἐπιταγαὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, εἶναι ἡ συνέχεια καὶ ἡ ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς τραγωδίας τοῦ Ἑλληνος Πατριάρχου». «Τοιαῦτα εἶναι τὰ πεπρωμένα τοῦ Ἔθνους. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἶναι ἐλευθερία, πὸν μάχεται ἀδιαλείπτως καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς, ἐλευθερία σταυρουμένη, ἀλλὰ ἀστράπτουσα ὡς φῶς ἀληθείας καὶ λυτρώσεως ὅλου τοῦ κόσμου. Σφαγιασμοὶ Ἑλλήνων Ἱεραρχῶν Σμύρνης Χρυσοστόμου, Ἐλευθερουπόλεως Γερμανοῦ, Μελενίκου Κωνσταντίνου, Γρεβενῶν Αἰμιλιανοῦ, Κορυθαῶς Φωτίου, ἑκατοντάδες ἱερέων καὶ χιλιάδες τέκνων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἱερὰ θύματα τῆς ἰδέας, νέφη ἐθνομαρτύρων καλύπτουν τὰς δεδοξαμένας σελιδὰς τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Ἀλήθεια εἶναι ἡ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι φῶς, πὸν ἀνακαινίζει, πὸν μεταμορφώνει, πὸν γίνεται δικαιοσύνη καὶ ἀγάπη. Ἡ ἀλήθεια σταυρώνεται, ἀλλὰ δὲν πεθάνει, παραμένει αἰώνια ζωντανὴ καὶ λάμπει ὡς ἀνάστασις καὶ χαροποιὸν φῶς».

«Παράδοσις τοῦ ἑλληνικοῦ Κλήρου—ἐβροντοφώνησεν—ἀλλὰ καὶ καθήκον τοῦ καλοῦ ποιμένος εἶναι νὰ παραμείνῃ μετὰ τὸ ποιμνιὸν του»²⁰, χάριν τοῦ ὁποίου ἐν ἀνάγκῃ ὀφείλει καὶ νὰ θυσιάζηται. Καὶ ἔχων πρὸ αὐτοῦ ζωηρὸν τὸ μαρτύριον τοῦ Ἱερομάρτυρος προκατόχου αὐτοῦ ἁγίου Πολυκάρπου²¹, ὡς καὶ πάντων τῶν μετέπειτα Ἱερομαρτύρων καὶ Ἐθνομαρτύρων τῆς τε Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος, ἔμεινεν ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἐπάλξεων «πιστὸς ἄχρι θανάτου», λαβὼν διὰ τοῦτο παρὰ τοῦ ἁγνοθετοῦ Ἱησοῦ Χριστοῦ «τὸν στέφανον τῆς ζωῆς». Ἔμεινε καὶ παρέχει ἑαυτὸν ἔσαι ὑψίστον παράδειγμα, τύπον καὶ ὑπογραμμὸν, σθεναρῶς ἀγωνιστικῆς διαθέσεως χάριν τῆς ἁγιωτάτης Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ εὐλογημένου ἡμῶν Ἔθνους. Ἔμεινε, «καὶ τώρα ὁ Νεκρὸς ἠκρωτηριασμένος, παραμορφωμένος, ἄταφος καὶ ἄκλαυστος ἐξακολουθεῖ τὸ ἀκοίμητον κήρυμά του ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ νέου Γολγοθᾶ, συνδέει ὡς σιδηροὺς κρίκος ἀδιαρρήκτου ἀλύσεως τὰς μεγάλας παραδόσεις τοῦ ἑλληνικοῦ Κλήρου εἰς ἡμέρας καταπτώσεως καὶ παρακμῆς, ρίπτει φῶς ἀγίας λαμπάδος εἰς τὸ ἔρεβος καταστρεπτικῆς περιόδου τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, διδάσκει κατὰ μήκος ἀτέρμονος χρόνου ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ παλλομένη ἀπὸ ἑλληνικὸν ἰδεῶδες καὶ χριστιανικὴν πίστιν μεταβάλλει τὸ πῦρ εἰς δρόσον καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον εἰς εὐθανασίαν...»²².

Κλίνοντες εὐλαβῆς τὸ γόνυ πρὸ τῆς πολυσέπτου ταύτης Μορφῆς τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, ὡς καὶ πάντων τῶν γενναίων συναθλητῶν αὐτοῦ Ἀρχιερέων, Ἱερέων, Μοναχῶν καὶ λοιπῶν μαρτύρων Ἀδελφῶν ἡμῶν τῆς Μικρασιαστικῆς τραγωδίας, ὑπισχνούμενοι ὅτι στερρῶς θὰ συνεχίσωμεν καὶ ἡμεῖς ταύτην τὴν ἀτίμητον ἑλληνοχριστιανικὴν πρωτοπορείαν, «ἄχρι θανάτου πιστοὶ» διαμένοντες, ἔνδακρες κινούμεν τὰ χεῖλη καὶ ἀναβοῶμεν:

Αἰωνία ἡ μνήμη!

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

20. Λοβέρδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 207. Παρομοίως δὲν εἶχε διασαλίσει καὶ ὁ ἐθνοἱερομάρτυς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε', παραμείνας εἰς τὴν Κων/πολιν καὶ ἐκὼν θυσιασθεὶς (ὄρα ἡμέτερον ἔργον «Τὰ Ἐλευθέρια, τόμος ἀναμνηστικὸς τῆς 150ετηρίδος», ἀ' ἄβ', σελ. 212, 215, 216-17).

21. Ἐπιθι: «Μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου», ἐν Β.Ε.Π., τόμ. 3ος, Ἀθήναι 1955, σελ. 13-14, 21-27.

22. Λοβέρδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 218-219. πρβλ. Κωνσταντίνου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 181-183, Σολομωνίδου Σ., Ἡ ἐκκλησία τῆς Σμύρνης, Ἀθήναι 1960, σελ. 221 ἐξ., Συνοδίου Πολυκάρπου (Μητροπολίτου Μεσσηνίας (†), Ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος, ἐν «Ἐκκλησία», τόμ. Ε' (1927), σελ. 261, τοῦ αὐτοῦ, Οἱ ἀγῶνες τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου ὑπὲρ τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Ἐλευθερίας, ἐν Ἀθήναις 1930, σελ. 82, Φοροπούλου Ν., Χρυσόστομος Καλαφάτης, Μητροπολίτης Δράμας (1902-1910), εἰτα Σμύρνης (1910-1922), ἐθνομάρτυς ἐν «Θρησκευτικῆ καὶ Ἠθικῆ Ἐγκυκλοπαίδεια» Ἀθ. Μαρτίνου, τόμ. 12ος, στ. 411-417.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΙΝΑ

ΦΑΡΑΝ ΚΑΙ ΡΑ·Ι·ΘΩ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο Β'.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ, Φαράν καὶ Ραϊθῶ Γρηγόριος Β', ὁ Μανιατόπουλος, εὐρισκόμενος ἐν Ἀθήναις μετὰ βραχυτάτην ἀσθένειαν μετέστη πρὸς Κύριον τὴν 10ην Σεπτεμβρίου 1973.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γρηγόριος ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1912 εἰς τὰ περίχωρα τῆς Σμύρνης καὶ βαπτισθεὶς ὠνομάσθη Γεώργιος. Τὸ 1922 ἦλθεν ὡς πρόσφυξ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ κατέληξεν εἰς Αἴγυπτον. Ἐφοίτησεν εἰς τὴν Ἀμπέτειον σχολὴν τοῦ Καΐρου καὶ ὡς ὑπότροφος τοῦ Σινᾶ εἰς τὸ Πατριαρχικὸν ἱεροδιδασκαλεῖον «ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος». Ὡς δόκιμος μοναχὸς καὶ διδάσκαλος ἰδρύει εἰς τὴν Ραϊθῶ τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον «ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος». Τὸ 1933, ἀφοῦ ἐκάρη μοναχὸς καὶ ἐχειροτονήθη διάκονος, ἐσπούδασε τὴν θεολογίαν με ὑποτροφίαν τοῦ Σινᾶ μέχρι τὸ 1938 εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, ἐχειροτονήθη ἱερεὺς τὸ 1941 καὶ ἐχειροθετήθη ἀρχιμανδρίτης. Τὰ ἔτη 1939-1969 ἐδίδαξεν ὡς καθηγητὴς εἰς τὴν Ἀμπέτειον σχολὴν Καΐρου, ὅπου καὶ ἀνέπτυξεν φιλανθρωπικὴν καὶ ἰδίως κατηχητικὴν δρᾶσιν, ἐκ παραλλήλου δὲ ἐχρησιμοποίηθη εἰς πλείστας διοικητικὰς ἰδίως Ὑπηρεσίας τῆς Μονῆς, βοηθῶν τὸν γηραιὸν Ἀρχιεπίσκοπον Πορφύριον Γ' Παυλῖνον. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐστάλη ὡς ἔξαρχος εἰς τὰ μετόχια τοῦ Σινᾶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως (δύο), τῆς Κύπρου (ὑπερδεκάκις), τῆς Ζακύνθου (τρὶς), τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Λιβάνου.

Ἐγνώριζεν τὴν ἀγγλικὴν, γαλλικὴν καὶ ἀραβικὴν γλῶσσαν. Ἐξέδωκε 18 βιβλία.

Ἐτιμήθη με 9 παράσημα (4 ἐκκλησιαστικά, 2 τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους, 1 δήμου καὶ 2 συλλόγων) καὶ με τὸ βραβεῖον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (1966, «ἐπὶ ἐξόχῳ ἐκκλησιαστικῇ, κοινωνικῇ καὶ ἐθνικῇ δρᾶσει»).

Ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ τὸ 1969, ἐχειροτονήθη δὲ ἐν Ἀθήναις (Διὰ περισσότερα βιογραφικὰ καὶ τὴν ἀνάλυσιν τῶν βιβλίων του ἰδὲ Ν. Θ. Μπουγάτσου, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ Γρηγόριος Β' (ὁ Μανιατόπουλος. Ἀθῆναι 1970). Καὶ Θ. Η. Ε., τ. 8, σ. 572-573).

Ἐκτὸς τῆς ἐκπαιδευτικῆς, κατηχητικῆς καὶ κοινωνικῆς δρᾶσεως εἰς Κάιρον, εἰσηγήθη καὶ κατώρθωσε νὰ μετατρέψῃ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀγροτικῆς περιουσίας τοῦ Σινᾶ εἰς ἀστικήν, διωργάνωσε τὰ Μετόχια τοῦ Σινᾶ, ἐξ ἀφορμῆς διαφόρων διοικητικῶν περιπλοκῶν, ὠργάνωσε τὴν φιλοξενίαν καὶ ἐξενάγησεν ἀρχηγούς Ἐκκλησιῶν ὡς ἐπισκέπτας τῆς Μονῆς, εἰσηγήθη καὶ ὠργάνωσε τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἐορτὰς ἐπὶ τῇ 1400ῇ ἐπετείῳ τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς Σινᾶ καὶ τὴν ἀνετον ξενάγησιν δύο ἀρχηγῶν κρατῶν μετὰ πολλῶν ἄλλων προσκυνητῶν. Τὸ 1960 μετὰ μεγάλης διπλωμα-

τικότητος ἀπέκρουσε τὰς ἀπαιτήσεις τῆς αἰγυπτιακῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Σινᾶ. Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος εἰσηγήθη καὶ κατήρτισε δημοκρατικώτερος θεσμοὺς διοικήσεως τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ. Ἀπεκατέστησε τὰ ἐκ τῆς πυρᾶς καὶ ἐκ τῆς παράδου τῶν αἰώνων φθαρέντα μέρη τοῦ οἰκοδομήματος τῆς Μονῆς. Εἰργάσθη συνεχῶς, ἐντόμως καὶ συστηματικῶς διὰ τὴν ἐπάνδρωσιν τοῦ Σινᾶ. Προητοίμασε (καὶ πλησιάζει νὰ ὀλοκληρωθῇ) ὁ ἠλεκτροφωτισμὸς τοῦ Σινᾶ, (ἐκτὸς τοῦ Ναοῦ). Διὰ τῶν διπλωματικῶν του ἐπαφῶν κατώρθωσε, ὥστε, ἂν καὶ εὐρίσκεται ἡ Μονὴ εἰς ἐμπόλεμον περιοχὴν, νὰ διατηρηθῇ ἄθικτος, ἀκεραία, ἀνεπηρέαστος καὶ σεβαστῆ. Τέλος, κατώρθωσε ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Σινᾶ νὰ ἀναγνωρισθῇ καὶ ἐγγράφως ἀπὸ τὴν πρωθυπουργὸν τοῦ Ἰσραήλ.

Δύο μόνον πτυχὰς θὰ ἀναφέρω, διὰ νὰ παρουσιάσω τὴν δυναμικὴν καὶ δραστηρίαν ὀλοκληρωμένην χριστιανικὴν προσωπικότητα τοῦ Γρηγορίου. Ἀλλὰ «μόνος τρόπος ἐστίν, λέγει ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ χριστιανικὸς βίος, ἕνα σκοπὸν ἔχων, τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ». Ἡ ἀλήθεια αὕτη διακρίνεται εἰς πάσαν πτυχὴν τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ κυροῦ Γρηγορίου.

Συγκεκριμένως: 1) Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γρηγόριος ἀξιοποίησεν ὅσον ἐλάχιστοι τὰς θεολογικὰς του σπουδὰς διὰ τὸ κοινὸν καλὸν καὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρω τὰ ἑξῆς:

Ἐντὸς μιᾶς εἰκοσαετίας ἐξέδωκε 18 βιβλία ποιήλου περιεχομένου, ἀφ' ἑνὸς διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς μεγάλης τότε ἑλληνορθόδοξου παροικίας τοῦ Καΐρου, ἀλλὰ κυρίως διὰ νὰ ἀναδείξῃ εὐθέως ἢ πλαγίως τὴν Μονὴν τοῦ Σινᾶ. Ἀναφέρω ὀλίγα ἐξ αὐτῶν. «Ὀδοιπορικὸ Σινᾶ» (1960). «Τὸ 12ον Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον καὶ ἡ συντήρησις τῶν εἰκόνων τοῦ Σινᾶ» (1963). «Εὐρετήριον Ἀρχαίων ἐντύπων ἐκδόσεων τῆς Μονῆς Σινᾶ» (1540-1900) (1965). «Συναίτικαὶ καὶ ἄλλα: συζητήσεις» (1966). «Περὶληπτικὴ Ἱστορία τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Θεοβαδίστου «Ὀρους Σινᾶ» (1966). «Περιγραφή τῶν ἐν τῷ Σιναϊτικῷ Μετοχίῳ Ἀθηνῶν 51 χειρογράφων» (1968).

Καὶ τὸ εὐρετήριον τῶν κωδίκων τῆς πλουσιωτέρας καὶ ἀρχαιότερας χριστιανικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Σινᾶ ἐπεθύμει ὁ Γρηγόριος νὰ συντάξῃ, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο εἶχε ἀναλάβει πρὸ αὐτοῦ ἄλλος ἀδελφὸς τῆς Μονῆς, πρεσβύτερος τοῦ Γρηγορίου, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ὀλοκληρώθη, ὥστε νὰ ἐκδοθῇ.

Χαρακτηριστικὸν ὅμως θεωρῶ τὸν ζῆλον τοῦ Γρηγορίου διὰ τὴν ἀξιοποίησιν καὶ προβολὴν τῶν ἀρ-

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΕΙΣ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ*

3. Συνεργασία μετὰ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Καθὼς ἀνεφέρθη καὶ εἰς τὰ ὡς ἄνω πορίσματα τοῦ πρώτου Σεμιναρίου Συνεργατῶν Διευθύνσεως Ἀποδήμιου Ἑλληνισμοῦ, ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς δραστηριοποιήσεως τῶν δυνάμεων καὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν δυνατοτήτων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῆς εἶναι ἡ συνεργασία μετὰ τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῶν κατὰ τόπους ὀρθοδόξων Ἱερῶν Μητροπόλεων, ἐντὸς πάντοτε τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ γράμματος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 98/5.2.1970 σεπτοῦ ἐγγράφου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον. Ἀλλὰ ἐκτὸς τοῦ σεπτοῦ Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ ὑπευθύνου δι' ὅλα τὰ προβλήματα τῆς Ὁρθοδόξου ἐλληνικῆς διασπορᾶς, καὶ οἱ ἐπὶ μέρους Σεβασμιώτατοι

Ἱεράρχαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει ἀνατεθῆ ἡ ποιμαντικὴ μέριμνα τῶν Ἑλλήνων τῆς Διασπορᾶς, ἐξέφρασαν ποικιλοτρόπως τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν διὰ συνεργασίαν, ἐπ' ἀγαθῶ τῶν μεταναστῶν.

α) Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γερμανίας κ. Εἰρηναῖος, ὁ ὁποῖος λόγῳ τῶν ηῤησθέντων ποιμαντικῶν του φροντίδων δὲν ἠδυνήθη νὰ παρευρεθῆ ἀυτοπροσώπως εἰς τὸ ὡς ἄνω Σεμινάριον, παρεκάλεσε τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Καλαβρίας κ. Αἰμιλιανὸν νὰ τὸν ἐκπροσωπήσῃ καὶ παρήγγειλεν, ὅτι «θὰ εἶναι αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐν προσευχῇ μαζί μας· ὅτι θὰ εἶναι πολὺ εὐτυχῆς νὰ λάβῃ τὰ πορίσματα τοῦ Συνεδρίου καὶ ἐν πνεύματι ἀδελφικῆς συνεργασίας νὰ συζητηθῶν οἱ τρόποι ἐφαρμογῆς ἐπὶ τόπου ἐκεῖ».

β) Ἐπίσης, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Ἰεζεκιήλ, παρευρεθεὶς εἰς τὸ ὡς ἄνω Σεμινάριον, ἀπηύθυνε τὸν ἀκόλουθον χαιρετισμὸν⁴⁷:

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 446 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

47. Ἰδὲ «Πάροικοι» 6-7/1973, σ. 1 ἑ.

χαίων εἰκόνων τοῦ Σινᾶ, μετὰ τῶν ὁποίων αἱ μοναδικαὶ εἰς τὸν κόσμον «ἐγκανστικαὶ» εἰκόνες. Νεαρὸς πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ὁ Γρηγόριος, ὅταν ἐπέστρεψεν ἐκ τῶν σπουδῶν του, προτείνει καὶ προτρέπει τὸν τότε φιλοπρόδοξον Ἀρχιεπίσκοπον Σινᾶ Πορφύριον τὸν Γ' νὰ καλέσῃ τὸν ἀκαδημαϊκὸν καὶ καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Γ. Σωτηρίου, διὰ νὰ μελετήσῃ τὰς εἰκόνας τοῦ Σινᾶ. Ὁ ἀείμνηστος Σωτηρίου μετὰ τῆς συζύγου του ἀπεδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου ἐμελέτησαν τὰς εἰκόνας, καθωδήγησαν δὲ καὶ τὸν Γρηγόριον, διὰ νὰ καταρτίσῃ τὴν μοναδικὴν εἰς τὸν κόσμον καὶ παγκοσμίως γνωστὴν Πίνακοθήκην τῶν εἰκόνων τοῦ Σινᾶ. Ἀποτέλεσμα τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς εἶναι καὶ ἡ ἔκδοσις τοῦ διτόμου ἔργου τοῦ ζεύγους Σωτηρίου «εἰκόνες τῆς Μονῆς Σινᾶ» (Ἀθῆναι, 1956-1958).

Τὸ 1960 δύο καθηγηταὶ ἀμερικανικῶν Πανεπιστημίων μετὰ τῶν ἐπιτελείων των ἐπεθύμουν νὰ ἀποκαθάρουν τὰς ἐκ τῆς πολυκαιρίας ἡμαυρωμένας εἰκόνας. Ὁ τότε ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Μονῆς ἐπρόσεξεν ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ καθαρισμοῦ ἦτο ἀδόκιμος καὶ ἴσως νὰ ἐπέφερε βλάβην εἰς τὰς πολυτίμους καὶ ἀγίας εἰκόνας. Εὐγενῶς καὶ εὐθαρσῶς ἐγνώρισε τὰς ἀντιρροήσεις του καὶ ἐπρότεινεν εἰς τοὺς καθηγητὰς τὴν μεθόδον των νὰ τὴν θέσουν ὑπ' ὄψιν τοῦ διεθνοῦς βυζαντινολογικοῦ συνεδρίου, καὶ ἐὰν τοῦτο τὴν ἐνέκρινε, νὰ ἐγίνετο ὁ καθαρισμὸς μετὰ τὸ σύστημά των. Ἡ πρότασις ἐγένετο ἀποδεκτή. Ὁ Γρηγόριος παρέστη εἰς τὸ διεθνὲς τοῦτο συνέδριον, ὅπου ἐδικαιώθησαν αἱ ἀπόψεις του, πρὸς τιμὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου. Ὁ Γρηγόριος δὲν ἠρκέσθη εἰς τοῦτο, ἀλλὰ τελικῶς ἐφρόντισε μετὰ τὴν

βοήθειαν ἐλλήνων τεχνικῶν νὰ καθαρισθῶν ἀκινδύνως αἱ πολυτίμοι εἰκόνας.

2) Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γρηγόριος ἐχρησιμοποίησε τὴν εὐγένειαν τοῦ χαρακτῆρός του, τὸ ἥθος του, τὴν ἀπλότητά του, τὴν ἀφιλοκέρδειάν του, τὴν διπλωματικὴν κώτητά του, τὸ θάρρος του, τὴν ἀγωνιστικότητά του καὶ τὴν πληθωρικὴν του ζωτικότητα διὰ τὴν προβολὴν τῆς Μονῆς Σινᾶ καὶ μέσῳ αὐτῆς ἀπέβλεψεν εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Γρηγόριος δόκιμος ἀκόμη μοναχὸς ὄνειρεύεται τὴν δόξαν τοῦ Σινᾶ καὶ θυσιάζει ὀλόκληρον τὴν ζωὴν του διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν συντήρησιν καὶ ἀνανέωσιν τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ. Ἡ ζωτικότης του ἀνεπλήρωσε τὴν νωθρότητα τῶν γερόντων τότε μοναχῶν, ἀλλὰ μετὰ τὴν δρασίν του καὶ τὸ ἥθος του ἐπρόβαλε τὸ Σινᾶ. Τὴν ζωτικότητά του διετήρησε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του, παρὰ τὰς πολλὰς ἀσθενείας του.

Ἐπῆρξε πάντοτε μαχητικὸς ἐναντι τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἡ ἰδεολογικὴ του μαχητικότης μετεβάλλετο εἰς συνετὴν φιλειρηνικότητα διὰ τὰ πνευματικὰ καὶ διοικητικὰ του καθήκοντα.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γρηγόριος ὑπῆρξε τύπος ὀρθοδόξου χριστιανοῦ, ἀγωνιζομένου «τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν» καὶ ἠγωνίσθη μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του.

Ἐπῆρξε δηλαδὴ ὅτι τοῦ ηῤησθέν, ὅτε ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος, μετὰ τοὺς στίχους τοῦ Σολωμοῦ:

«Μὰ ἐσὺ στὴν ἀρετῇ ἔχε πάντα λεβέντικη τὴν ψυχὴν. Ἐέρεις ὅτι ὅσο ὁ Μανδύας εἶναι μεγαλύτερος, τόσο περισσότερον βαραίνει αὐτόν, ποὺ τὸν φυλάει ἀπ' τὴ λάσπη».

N. Θ. ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΣ

«Σὰς φέρω τὰς εὐχὰς τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τὴν πατριαρχικὴν Αὐτῆς εὐλογία. Ἀπὸ τὰ ἀδελφία μας τῆς Αὐστραλίας φέρω πρὸς ὄλους σας τοὺς χαιρετισμούς των, τὴν ἀγάπην των καὶ τὴν λατρείαν των διὰ τὴν ἀγιοτάτην ἡμῶν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὸν εὐλογημένον αὐτὸν τόπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν προέρχονται.

Μὲ χαρὰν ἀκούω ὅτι διοργανώνονται Σεμινάρια, μὲ σκοπὸν τὴν ἐνημέρωσιν τῶν εὐλαβεστάτων Ἱερέων τῆς ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν συγχρόνων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ χριστιανικὴ μας κοινωνία ἀντιμετωπίζει καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν καθῆκον καὶ πρόβλημα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τοὺς ἡγέτας αὐτῆς. Εἰδικώτερον μὲ ἐξέπληξεν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἱκανοποίησε καὶ ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν μου χαρὰς τὸ γεγονός, ὅτι μελετᾶτε τὰ προβλήματα τῶν μεταναστών.

Εἶναι μέγας ὁ Ἑλληνισμός, ὁ ἀπόδημος Ἑλληνισμός καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς οἰκονομικῆς πλευρᾶς τοῦ θέματος.

Ἡ ἐπιθυμία μας καὶ ἡ εὐχὴ μας εἶναι νὰ παραμείνωμεν διὰ παντός ἐκεῖ Ἑλληνες ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ καὶ συνδεδεμένοι μὲ τὸν εὐλογημένον αὐτὸν τόπον.

Ἡ σκέψις μας καὶ ἡ καρδιά μας εἶναι ἐστραμμένη πάντοτε πρὸς τὸ κέντρον τῆς Ὀρθοδοξίας, τὸ Φανάρι καὶ τὴν Ἀθήνα. Τὸν εὐλογημένον αὐτὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐγενήθημεν καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθοδοξία ἔλαβε τὴν τελικὴν της μορφήν. Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθοδοξία εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὴν πλέον γνησίαν ἢ μᾶλλον εἰς τὴν γνησίαν του μορφήν. Εἶναι ἡ Ἑλλάς τὸ περίβλημα καὶ ὁ Χριστιανισμὸς ἡ οὐσία.

Καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ζῶμεν αὐτὴν τὴν πραγματικότητα μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰμὲθα συνδεδεμένοι μὲ τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἦτο καιρὸς καὶ ἔπρεπε νὰ σκεφθῆ κάποιος σοβαρῶς τοὺς ἀποδήμους καὶ τὰ προβλήματα τῶν ἀποδήμων.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἰδικὴν μου γνώμην εἶναι πρωταρχικῆς διὰ σᾶς, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ εἶπω, σημασίας, εἶναι ἡ ἐνημέρωσις τοῦ μετανάστου εἰς τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς πού θὰ βρῆ, τοὺς ξένους καὶ τοὺς καινούργιους τόπους, πρὸς τοὺς ὁποίους μεταναστεύει. Ἐὰν ἤρχοντο πρὸς ἡμᾶς μετανάσται περισσότερον ἐνημερωμένοι καὶ λίγο περισσότερον κατατοπισμένοι, θὰ ἦτο τὸ ἔργον μας εὐκολώτερον.

Συναντῶμεν μερικὰς δυσκολίας ἀπὸ τοὺς νέους μετανάστας, νομίζω ὅτι καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἔχουν τοιαύτας δυσκολίας. Ἡμεῖς εἰς τὴν Αὐστραλίαν ἔχομεν περισσότερας, διότι τὸ ποιμνίον μας ἀποτελεῖται ἐξ ὀλοκλήρου ἐκ μεταναστῶν. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἦσαν πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον εἰς τὴν Αὐστραλίαν περίπου 45 χιλιάδες ὁμογενεῖς, διὰ τοὺς ὁποίους δὲν μπορούμε νὰ εἰπώμεν ὅτι εἶναι μετανάσται. Ἀλλὰ μετὰ τὸν πόλεμον ἦσαν πάνω ἀπὸ 250.000.

Ὅλοι αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ κατατοπισθοῦν εἰς τὰς νέας συνθήκας ζωῆς. Ἐπρεπε νὰ μάθουν ὅτι τὸ κέντρον διὰ τὴν ἐπιβίωσίν των, ὡς Ἑλλήνων ὀρθόδοξων

χριστιανῶν, εἶναι ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Κοινότης. Ἐκκλησία καὶ Κοινότης εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Ἡ Κοινότης φροντίζει διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως καὶ διὰ τὰ σχολεῖα, τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν παιδιῶν.

Μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι δραστηριότητες γύρω ἀπὸ τὴν Κοινότητα, πνευματικαὶ καὶ κοινωνικαί. Ἀλλὰ καὶ αὐταὶ παίζουν ρόλον βοηθητικόν.

Ἡ οὐσία καὶ ἡ βᾶσις τῆς κοινοτικῆς μας ζωῆς εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἡ πίστις μας, ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθοδοξία μας καὶ τὸ σχολεῖον, ἡ ἐκπαίδευσις τῶν παιδιῶν μας. Τὸ μέλλον τῶν παροικιῶν μας καὶ τῶν Κοινοτήτων μας καὶ τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ ἐν γένει εὐρίσκεται εἰς τὰ παιδιὰ μας.

Μπορεῖτε νὰ μᾶς βοηθήσετε παρά πολὺ, νὰ γίνῃ τὸ ἔργον μας εὐκολώτερον, ἀρκεῖ νὰ ὀργανωθῆ μιά Ὑπηρεσία ἐνημερώσεως τῶν νεομεταναστῶν ἀδελφῶν μας. Ἐὰν ὑπῆρχεν ἓνας τρόπος νὰ συνεκεντρώνοντο κάπου δι' ὀλίγας ἑστώ ἡμέρας, πρὶν φύγουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, νὰ ἀκούουν μερικὰ πρᾶγματα διὰ τοὺς τόπους, πρὸς τοὺς ὁποίους μεταβαίνουν, διὰ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ἐκεῖ καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην νὰ εἶναι συνδεδεμένοι μὲ τὴν Ἐκκλησίαν θὰ μᾶς ἐβοηθούσατε παρά πολὺ εἰς τὸ ἔργον μας καὶ θὰ καθίστατο τοῦτο πολὺ εὐκολώτερον...

Εἶναι χιλιάδες μίλια ἡ Αὐστραλία, δέκα χιλιάδες μίλια ἀπὸ ἐδῶ. Μὲ τὸ ἀεροπλάνο, πού σήμερα τρέχει παρά πολὺ, ἐχρεώσθησαν 28 ὥραι διὰ νὰ ἔλθω ἀπὸ τὸ Σύνδνεῦ ἐδῶ. Παρὰ ταῦτα οἱ καρδιές μας εἶναι πάντοτε δικές σας. Καὶ ἡ σκέψις μας εἶναι πάντοτε ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἐδῶ.

Ζῶμεν μὲ μιά λαχτάρια καὶ μιά νοσταλγία: Τὴν λαχτάρια τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν νοσταλγία τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας. Καὶ παρηγορούμεθα δημιουργοῦντες ἓνα Ἑλληνορθόδοξον περίβλλον μέσα εἰς τὰ σπίτια μας καὶ εἰς τὰς Κοινότητάς μας... Ζῶμεν μὲ τὴν σκέψιν καὶ μὲ τὴν λαχτάρια τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας μας μέσα εἰς τὰς καρδίας μας καὶ τὰς ψυχὰς μας).

Σχετικῆ Ἐγκύκλιος τοῦ Σεβ. Μυτιλήνης πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν Ἐφημερίους ἀναφέρει τὰ ἀλόλουθα:

«Ὡς τυγχάνει καὶ εἰς ὑμᾶς γνωστόν, τόσον ἐκ δημοσιευμάτων, ὅσον καὶ ἐκ τῆς γενομένης πρὸ καιροῦ ἐν ἱερατικῇ συνάξει εἰσηγήσεως, ἰδιαιτέρον καταβάλλει σήμερον ἡ Ἐκκλησία ποιμαντικὴν μέριμναν διὰ τοὺς μετανάστας.

Ἡ μετανάστευσις οὕτως ἢ ἄλλως ἀποτελεῖ κοινωνικὸν φαινόμενον, τὸ ὁποῖον δὲν δυνάμεθα οὔτε νὰ ἐμποδίσωμεν οὔτε νὰ ἐνθαρρύνωμεν. Παρακολουθοῦμεν ἐν τούτοις τοῦτο μετὰ πολλῆς περισκέψεως καὶ θερμοῦ πατρικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀναλογιζόμενοι τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζουν οἱ μετανάσται καὶ δὴ οἱ νεώτεροι τούτων τὴν ἡλικίαν καὶ οἱ κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα μεταναστεύσαντες.

Τὰ προβλήματα ταῦτα σχετίζονται μὲ τὴν πίστιν των, τὸν ἐθνισμὸν των, τὴν ἠθικὴν των, τὴν προσήλω-

σιν των εἰς τὴν οἰκογένειάν των καὶ τόσα ἄλλα πνευματικῆς φύσεως ζητήματα, τῶν ὁποίων ἡ κακὴ ἀντιμετώπισις δημιουργεῖ μεγάλους κινδύνους διὰ τὴν ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν των ὑπόστασιν, καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν ὑγείαν των, τὴν οἰκογενειακὴν καὶ οἰκονομικὴν των κατάστασιν.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ δὴ ἡ περὶ ἐμὲ Μόνιμος Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων τῆς Ἐκκλησίας, κατέστρωσεν ὁλόκληρον πρόγραμμα ποιμαντικῆς μερίμνης διὰ τοὺς μετανάστας. Δὲν παραθεωρεῖ μὲν τὸ ἔργον τῶν κατὰ τόπους Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὡς τοῦτο ὀργανοῦται ὑπὸ τῶν ἐκασταχοῦ Σεβ. Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀλλ' αὐταὶ ὅσον καλῶς καὶ ἀν ἐργάζωνται, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καλύψουν τὰς ἀνάγκας τῶν χριστιανῶν λόγῳ τῆς μακρᾶς ἐκτάσεως τῶν Ἐπαρχιῶν των, ὡς καὶ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῶν ἐγκατεσπαρμένων μεταναστῶν. Ἐξ ἄλλου οἱ νέοι μετανάσται ῥιπτόμενοι εἰς τὴν βιοπάλην πολλάκις οὐδὲ κἄν λαμβάνουν γινῶσιν ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν των ὑπάρχει Ὀρθόδοξος Ναὸς καὶ Ἱερεὺς.

Διὰ τοῦτο ἡ πρώτη ποιμαντικὴ μέριμνα ἡμῶν εἶναι νὰ δώσωμεν τὰς ἀπαραιτήτους συμβουλὰς εἰς ἐκείνους, οἵτινες πρόκειται νὰ μεταναστεύσουν. Ἐχομεν πολλὰ νὰ τοὺς εἴπωμεν, νὰ τοὺς ἐνημερώσωμεν, νὰ τοὺς κατατοπίσωμεν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξεδώκαμεν εἰδικὸν βιβλίον, τὸ ὁποῖον διανέμεται δωρεάν εἰς τοὺς προτιθεμένους νὰ μεταναστεύσουν εἰς Δυτικὴν Γερμανίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας Χώρας. Ἀλλὰ ποῖοι εἶναι αὐτοί;

Ἦμεῖς τοὺς γνωρίζετε. Καθημερινῶς πληροφορεῖσθε ὅτι ὁ τάδε ἢ ἡ τάδε ἐνορίτης σας πρόκειται νὰ φύγῃ εἰς τὸ Ἐξωτερικόν. Ἐρωτήσατε τοὺς ἰδίους, διὰ νὰ βεβαιωθῆτε, καὶ συμπληρώσετε τὸ συνημμένον πολυγραφημένον φύλλον χάρτου, μετὰ ἀκριβείας καὶ προσοχῆς.

Παρακαλοῦμεν, ὅπως ἀναγράψετε πάντας καὶ πάντα τὰ στοιχεῖα αὐτῶν καὶ ὑποβάλητε ἡμῖν τὴν κατάστασιν μέχρι τῆς 10ης Φεβρουαρίου ἀνυπερθέτως καὶ ἀνευ ἐτέρας ὑπομνήσεως. Καὶ ἐὰν ἐκ τῆς ἐνορίας σας δὲν ὑπάρχῃ οὐδεὶς πρὸς μετανάστευσιν καὶ πάλιν θὰ ἐπιστραφῇ ἡμῖν αὕτη μετὰ τὴν ἐνδειξιν «οὐδεὶς πρόκειται νὰ μεταναστεύσῃ». Μόλις λάβωμεν τὰ στοιχεῖα ταῦτα, θὰ σᾶς ἐνημερώσωμεν διὰ τὴν καλλιτέραν ὀργάνωσιν τῆς ἱεραῆς ταύτης διακονίας καὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐκαστος Ἱερεὺς θὰ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν μελλόντων νὰ μεταναστεύσουν πρὸς παροχὴν ὁδηγίων βάσει τοῦ ἐντύπου, τὸ ὁποῖον θὰ φροντίσωμεν νὰ ἔχητε εἰς χεῖράς σας.

γ) Μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὴν συνεργασίαν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς κοινὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῶν μεταναστευόντων ἐλλήνων ὑφί-

σταται ἐπίσης καὶ ἐκ μέρους τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου. Ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Παπαδέας, παρευρεθὲς εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐπίσημον ἐναρξίν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Σεμιναρίου ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς, ἀνέφερε χαρακτηριστικῶς μεταξὺ ἄλλων τὰ ἀκόλουθα:

Μὲ συγκινεῖ ἰδιαιτέρως, διότι ὡς κληρικὸς τῆς Ἀμερικῆς βλέπω μίαν κίνησιν, ἡ ὁποία κάνει τὴν ἀρχὴν τῆς, καὶ νομίζω ὅτι θὰ ἔχῃ πολλὰ καλὰ ἀποτελέσματα. Πολὺ σωστὰ εἶπεν ὁ Μακαριώτατος, ὅτι «ἀφήματε πολλὰ χρόνια καὶ πέρασαν καὶ ὅτι θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ εἴχαμε κάνει κάτι».

Στὴν Ἀμερικὴ αἰσθάνεται κανεὶς πραγματικὰ τὴν μεγάλην ἀνάγκην τῆς διαφωτίσεως τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔξελιξαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ μεταναστεύσουν...

Ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως 500 Ἐκκλησιῶν, καὶ ὅπως δὲ ποτε ἀπορροφῶνται οἱ ὁμογενεῖς ποὺ ἔρχονται. Παρὰ ταῦτα ὅμως ὑπάρχουν μέγιστα προβλήματα.

Μὲ συγκινεῖ ἰδιαιτέρως, διότι ἡ Ἐκκλησία λαμβάνει αὐτὴν τὴν μέριμναν καὶ φυσικὰ αὐτὸ εἶναι μέσα εἰς τὰ καθήκοντα τῆς Ἐκκλησίας...

Ἐγὼ βέβαια εἶμαι γεννημένος, ἀνατετραμμένος καὶ σπουδασμένος ἐν τῇ Ἀμερικῇ, ἀλλὰ παραδόξως πῶς, ὅπως εἶπεν ὁ Μακαριώτατος, τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον δὲν χάνεται καὶ παραδόξως πῶς αἰσθάνομαι πρῶτον Ἕλληνα καὶ ὕστερα Ἀμερικανόν, μολονότι καὶ ὁ πατέρας μου ἦλθε ἐν τῇ Ἀμερικῇ 6 ἐτῶν καὶ ὁ παππούς μου τὸ ἔτος 1890.

Αἰσιόδοξοι εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, τὸ ὁποῖον δύσκολα ἀπαλείφεται καὶ δὲν ξέρω ἂν ποτὲ θὰ ἀπαλειφθῇ.

Μπορεῖ κανεὶς νὰ χάσῃ, ἔστω, τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ποτὲ δὲν θὰ χάσῃ τὸν ψυχικόν μας θησαυρόν. Καὶ ὅπως εἶπε σωστὰ ὁ Ἅγιος Μυτιλήνης, πρέπει νὰ κοιτάζωμε μὲ κάθε τρόπο νὰ κρατήσωμε ἀλώβητον τὸ θέμα τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Κατὰ συγκυρίαν τὸ 1968, ὅταν ἔγινε ἡ Κληρικο-λαϊκὴ Συνέλευσις ἐδῶ, εἰς τὴν τόσον φιλόξενον καὶ ἀγαπητὴν Χώραν, τὴν Ἑλλάδα, ἔτυχεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος νὰ μὲ ἔχῃ διορίσει Πρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν μετανάστευσιν, διότι μᾶς ἀπασχολεῖ πραγματικὰ καὶ μᾶς ἀπασχολεῖ τὸ πρόβλημα αὐτό.

Χαίρω νὰ σᾶς ἀναγγεῖλω ὅτι ἤδη ἔγιναν τὰ πρῶτα βήματα. Ἰδρῦθη εἰδικὸν Γραφεῖον ἐν τῇ Νέᾳ Ὑόρκῃ, ὁ νέος Βοηθὸς Ἐπίσκοπος Μελῶς Φιλίθεος εἶναι ὁ Διευθυντὴς τοῦ Τμήματος αὐτοῦ τῶν μεταναστῶν.

Χωρὶς νὰ κάνω κατάχρησιν τῆς ὥρας σας ἐδῶ καὶ ἐπειδὴ ἡ Γραμματεία θὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τῆς ὀρισμένης σημείας, νομίζω ὅτι θὰ πρέπη νὰ γνωρίζετε, ποῖαι ἦσαν αἱ ἀποφάσεις ποὺ ἐλάβαμε τὸ 1968 καὶ οἱ ὁποῖες

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 228

Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῆς περὶ τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Ὀρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος (TAKE).

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

1. Ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1973 διὰ πάντας τοὺς ἠσφαλισμένους εἰς τὸ TAKE, ἱερεῖς καὶ διακόνους, τοὺς μισθοδοτούμενους ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου, καθορίζεται ἐργοδοτικὴ εἰσφορὰ ὑπὲρ τῶν Κλάδων Συντάξεων καὶ ἀσθενείας τοῦ TAKE, ἀνερχομένη εἰς 14% ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν αὐτῶν, ὡς τοιοῦτων νοουμένων τοῦ βασικοῦ μισθοῦ καὶ τῶν προσαυξήσεων λόγῳ πενταετιῶν καὶ τῶν δώρων ἐορτῶν καὶ ἐπιδόματος ἀδείας.

2. Ἡ περὶ τῆς ἡ προηγουμένη παράγραφος ἐργοδοτικὴ εἰσφορὰ βαρύνει τὸ Δημόσιον, ἐμφανίζεται εἰς τὰς μηνιαίας μισθοδοτικὰς καταστάσεις καὶ συνεντέλλεται ἡ πληρωμὴ αὐτῆς ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀποδοχῶν, ἀποδίδεται δὲ αὕτη εἰς τὸ TAKE καθ' ἑκάστον μῆνα μετὰ τῶν παρακρατουμένων εἰσφορῶν τῶν ἠσφαλισμένων.

3. Ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος περιέρχονται εἰς τὸ TAKE καὶ τὰ ἔσοδα τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς

γενομένης αὐξήσεως τοῦ κληρικοσήμεου, δυνάμει τῶν διατάξεων τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 3559/1956.

4. Ἡ περὶ τῆς ἡ παρ. 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου ἐργοδοτικὴ εἰσφορὰ ἀποτελεῖ πόρον τοῦ TAKE, πέραν τῆς ὑφισταμένης εἰσφορᾶς 6% ἐπὶ τῶν ἐσόδων τῶν Ἑνοριακῶν ναῶν, ὡς καὶ παντὸς ἐτέρου πόρου προβλεπομένου ὑπὸ τῆς κειμένης νομοθεσίας.

Ἄρθρον 2.

1. Διὰ τὸ προσωπικὸν ἐκάστης Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τὸ ὑπαγόμενον εἰς τὴν ἀσφάλισιν τῶν κλάδων συντάξεων καὶ ἀσθενείας τοῦ TAKE, καθορίζεται ὑπὲρ τοῦ TAKE εἰσφορὰ ἴση πρὸς 1% ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων ἐσόδων τῶν ἑνοριακῶν ναῶν, περιοριζομένου κατὰ 1% τοῦ κατὰ τὴν κειμένην νομοθεσίαν περιερχομένου εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις ποσοστοῦ ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων ἐσόδων τῶν ναῶν τούτων. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο (1%) ἀποδίδεται ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν ἑνοριακῶν ναῶν εἰς τὸ TAKE, ὁμοῦ μετὰ τῆς κατὰ τὴν παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ παρόντος εἰσφορᾶς των.

2. Ἡ κατὰ τὴν κειμένην νομοθεσίαν εἰσφορὰ 1% ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐφημερίων καὶ διακόνων τῶν ἑνοριακῶν ναῶν ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» περιορίζεται εἰς 0,50%, καταργεῖται δὲ ἡ προβλεπομένη ἐνίσχυσις τοῦ Κλάδου ἀσθενείας τοῦ TAKE ἐκ τῶν ἐσόδων τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἄρθρον 3.

1. Ἡ κατὰ τὴν κειμένην νομοθεσίαν ἰσχύουσα ὑπὲρ τοῦ TAKE εἰσφορὰ ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων ἐσό-

τίθενται εἰς ἐφαρμογὴν γιὰ τις χιλιάδες μεταναστῶν ποὺ ἔρχονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν κατ' ἔτος ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀπεφασίσθη:

1. Ὅπως συγκροτηθῆ ἓξ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς μεταναστεύσεως καὶ ἐγκατασταθῆ ἐν Ἀθήναις, ἀπαρτιζομένη ἐξ Ἑλληνοαμερικανῶν κατοικούντων ἐν Ἑλλάδι καὶ συνεργουμένη τακτικῶς πρὸς διαφώτισιν τῶν ὑποψηφίων μεταναστῶν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν νέαν των ζωὴν, τὰ προβλήματα αὐτῆς ἐν Ἀμερικῇ, ὡς καὶ τὴν ἐν Ἀμερικῇ Ἑκκλησίαν ἡμῶν καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν ὑποχρεώσεις των.

2. Ὅπως ἐκδοθῆ εἰς ὁδηγὸς τοῦ μετανάστου, συντεταγμένους εἰς γλώσσαν καὶ ὕφος ἀπλοῦν καὶ παρέχων βίαις τὰς βασικὰς πληροφορίας, τὰς ὁποίας θὰ ἐχρειάζετο εἰς μετανάστης. Μεταξὺ ἄλλων ἀπεφασίσθη νὰ δίδεται εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ἀριθμὸς τηλεφώνου ἀνάγκης ἢ τὸ τηλεφώνον τῆς Κοινότητος, ἢ ὅποια εὐρίσκειται πλησίον εἰς τὸν λιμένα εἰσόδου εἰς Η.Π.Α.,

Καναδῶν, ἢ Νότιον Ἀμερικῆν. Γιατὶ ὅπως ξέρετε, εἶναι μεγάλη ἡ Ἐπαρχία.

3. Ὅπως ἡ Ἐπιτροπὴ ζητῆ παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἢ παρὰ τῶν Διευθύνσεων Ἀλλοδαπῶν, εἰ δυνατόν, ἐβδομαδιαίως, καταλόγους ὑποψηφίων μεταναστῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα θὰ ἀποστέλλωνται εἰς τὰς Κοινότητας, εἰς τὰς ὁποίας μεταβαίνουν, ἵνα καὶ αὐταὶ ὑποδέχωνται αὐτοὺς δι' εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Ἱερέως.

4. Ὅπως εἰς κάθε Κοινότητα, κειμένην πλησίον λιμένος εἰς Η.Π.Α. καὶ Καναδᾶ, ἰδρυθῆ, εἰ δυνατόν, μόνιμος Ἐπιτροπὴ ὑποδοχῆς τῶν νέων μεταναστῶν, ἵνα ὑποδέχεται καὶ βοηθῆ αὐτοὺς, μέχρις ὅτου ἀναχωρήσουν διὰ τὴν πόλιν, πρὸς ἣν κατευθύνονται.

5. Ὅπως ἰδρυθοῦν εἰς κάθε Κοινότητα τάξεις διδασκαλίας διὰ τοὺς μετανάστας, ὅπως δίδονται διαλέξεις καὶ παρέχεται εἰς αὐτοὺς ἡ ἀναγκαία διαφώτισις περὶ τῶν συνθηκῶν τῆς νέας των ζωῆς.

(Συνεχίζεται) Πρεσβ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

δων τῶν μὴ ἐνοριακῶν ναῶν, ἤτοι φιλανθρωπικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, ἱερῶν προσκυνημάτων, ἐπικουρούτων ἢ μὴ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς, νεκροταφειακῶν, ὡς καὶ πάντων τῶν διεπομένων ὑπὸ εἰδικῶν νόμων, καθορίζεται εἰς 6% ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων ἐσόδων αὐτῶν, ἐπεκτείνεται δὲ αὕτη καὶ ἐπὶ τῶν μοναστηριακῶν ναῶν, τῶν κειμένων ἐντὸς πόλεων, ὡς καὶ τῶν ναῶν τῶν ἡσυχαστηρίων ὅπουδῆποτε κειμένων. Ἐφ' ὅσον τὰ ἐτήσια ἀκαθάριστα ἔσοδα τοῦ ἡσυχαστηρίου ὑπερβαίνουν τὸ ποσὸν τῶν 200.000 δρχ. (διακοσίων χιλιάδων).

Ἐξαιρετικῶς ἐπὶ μίαν πενταετίαν ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος τὸ ἀνωτέρω ποσοστὸν ὀρίζεται εἰς 3% ἐπὶ τῶν ἀκαθαρίστων ἐτησίων ἐσόδων τοῦ προσκυνηματος ἡσυχαστηρίου Ἁγίου Νεκταρίου Αἰγίνης πρὸς ἀνοικοδόμησιν τοῦ ὁμωνύμου Ἱεροῦ Ναοῦ.

2. Προκειμένου περὶ νεκροταφειακῶν ναῶν, ἀνηκόντων εἰς Δήμους ἢ Κοινότητας, πρὸς ἀπόδοσιν εἰς τὸ TAKE τῆς περὶ ἧς τὸ παρὸν Ν.Δ /γμα εἰσφορᾶς, ἐγγράφεται ὑποχρεωτικῶς ἢ ἀνάλογος πίστωση εἰς τοὺς ἐτησίους προϋπολογισμοὺς τούτων, καταργουμένης πάσης ἀντιθέτου διατάξεως.

Ἄρθρον 4.

1. Ἡ εἰσφορὰ ἡσφαλισμένου ὑπὲρ τῶν κλάδων συντάξεων καὶ ἀσθενείας τοῦ TAKE καθορίζεται εἰς 7% ἐπὶ τῶν πάσης φύσεως ἀποδοχῶν καὶ τῶν δώρων ἑορτῶν καὶ ἐπιδόματος ἀδείας.

2. Ἐξακολουθεῖ ἰσχύουσα καὶ μετὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ παρόντος ἢ ὑπ' ἀριθ. 193578/25.1.1968 ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας (ΦΕΚ Β' 45/26.1.68) Περὶ συμμετοχῆς τοῦ TAKE εἰς τὰς ὑπὲρ τοῦ Κλάδου Συντάξεων καὶ Ἀσθενείας εἰσφορᾶς τοῦ εἰς αὐτὸ ἡσφαλισμένου προσωπικοῦ.

3. Ἡ εἰσφορὰ συνταξιούχων τοῦ TAKE διὰ τὸν κλάδον ἀσθενείας καθορίζεται εἰς 4% ἐπὶ τῆς μηνιαίας συντάξεώς των καὶ τῶν ἐπιδομάτων λόγῳ ἑορτῶν καὶ ἀδείας.

4. Προκειμένου περὶ Ἑλλήνων ὀρθοδόξων κληρικῶν, ὑπηρετούντων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ ὑπαγομένων εἰς τὴν ἀσφάλισιν κλάδου συντάξεων τοῦ TAKE, τὸ ἐκάστοτε ἰσχύον ποσοστὸν εἰσφορῶν ἡσφαλισμένου καὶ ἐργοδότη κλάδου συντάξεων ὑπολογίζεται ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν τῆς μισθολογικῆς βαθμίδος, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ κατετάσσοντο, ἐὰν ὑπῆρέτων εἰς ὀρθοδόξους ἐνοριακοὺς ναοὺς ἐν Ἑλλάδι. Ὁ τοιοῦτος ὑπολογισμὸς ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. τοῦ TAKE τηρουμένων ἀναλόγως τῶν διατάξεων τοῦ Α.Ν. 469/1968 «Περὶ μισθολογικῆς διαβαθμίσεως τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Οὗτοι ὑποχρεοῦνται εἰς καταβολὴν τῶν ἐκάστοτε ἰσχυουσῶν συνολικῶν εἰσφορῶν κλάδου συντάξεων (ἡσφαλισμένου καὶ ἐργοδότη).

5. Προκειμένου περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι κληρικῶν, τῶν μὴ ὑπηρετούντων εἰς ἐνοριακοὺς Ἱ. Ναοὺς, ὑπαγομένων ὅμως εἰς τὴν ἀσφάλισιν τοῦ TAKE, τὸ ἐκάστοτε ἰσχύον ποσοστὸν εἰσφορᾶς ἡσφαλισμένου ὑπολογίζεται ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν τῆς μισθολογικῆς βαθμίδος, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ κατετάσσοντο οὗτοι, δυνάμει τῶν διατάξεων τοῦ Α.Ν. 469/1968 «Περὶ μισθολογικῆς διαβαθμίσεως τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἐὰν ὑπῆρέτων εἰς ἐνοριακοὺς ναοὺς. Ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν τούτων εἰς μισθολογικὰς βαθμίδας ἐφαρμόζονται ἀναλόγως αἱ διατάξεις τῆς προηγουμένης παραγράφου.

Ἱεροδιάκονοι καὶ ἱεροψάλται ὑπηρετοῦντες εἰς ἐνοριακοὺς ναοὺς, μὴ μισθοδοτούμενοι ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου καὶ ὑπαγόμενοι εἰς τὴν ἀσφάλισιν τοῦ TAKE καταβάλλουν εἰσφορᾶς ἡσφαλισμένου ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ μισθοῦ των καὶ μέχρις ὀρίου, μὴ ὑπερβαίνοντος τὰς πάσης φύσεως ἀποδοχᾶς ἐφημερίου τετάρτης μισθολογικῆς κατηγορίας, οὐδὲ ἐλάσσονος τοῦ ἐκάστοτε ἰσχύοντος κατωτάτου ὀρίου συντάξεων τοῦ TAKE.

Οἱ ἱεροὶ ναοί, παρὰ τῶν ὁποίων μισθοδοτοῦνται οἱ περὶ ὧν τὰ προηγούμενα ἐδάφια κληρικοὶ ἢ τὰ καταβάλλοντα τὴν μισθοδοσίαν των Νομικὰ Πρόσωπα, ὑποχρεοῦνται νὰ παρακρατοῦν κατὰ μῆνα ἐκ τῶν ἀποδοχῶν των τὰς ὡς ἄνω εἰσφορᾶς, ἀποδίδουν δὲ ταύτας εἰς τὸ TAKE ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἡμερολογιακοῦ μηνός. Εἰς περίπτωσιν μὴ παρακρατήσεως ἢ καταβολῆς τῆς εἰσφορᾶς βαρύνει τούτους.

Ἄρθρον 5.

Ἐπὶ καθυστέρησεως παρὰ τῶν νομίμων ὑποχρέων καταβολῆς ἢ ἀποδόσεως εἰς τὸ TAKE τῶν εἰσφορῶν, περὶ ὧν τὸ παρὸν νομοθετικὸν διάταγμα, ὡς καὶ τῶν πάσης φύσεως πόρων αὐτοῦ, ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ Α.Ν. 86/1967 «Περὶ ἐπιβολῆς κυρώσεων κατὰ τῶν καθυστερούντων τὴν καταβολὴν καὶ τὴν ἀπόδοσιν εἰσφορῶν εἰς Ὄργανισμοὺς Κοινων. Ἀσφαλίσεως».

Ἄρθρον 6.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1973 χορηγεῖται εἰς ἅπαντας τοὺς συνταξιούχους τοῦ TAKE τὸ ἥμισυ μιᾶς μηνιαίας συντάξεως ὡς ἐπίδομα ἀδείας, καταργουμένου τοῦ μέχρι τοῦδε καταβαλλομένου κατ' ἔτος ἐκτάκτου ἐπιδόματος λουτροθεραπείας—ἀεροθεραπείας.

Τὸ ὡς ἄνω ἐπίδομα καταβάλλεται ὁμοῦ μετὰ τῆς συντάξεως τοῦ μηνός Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους.

Ἄρθρον 7.

1. Δι' ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργοῦ Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, ἐκδιδομένων μετὰ γνώμην τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE καὶ γνώμην τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν Συμβουλίου

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1976

Ἀθήνησι τῇ 13η-8-1973

Π ρ ὶ ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ εὐφήμως γνωστὴ Ἀνωτέρα Σχολὴ Διακονισ-
σῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων («Ἡ Ὀλυμπιάς»), συνεχι-

Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως, ῥυθμίζονται τὰ κάτωθι
θέματα, ἀναφερόμενα εἰς πάντας τοὺς κλάδους τοῦ
ΤΑΚΕ.

α) Τὰ τοῦ τρόπου βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως
τῶν πάσης φύσεως ἐσόδων τοῦ ΤΑΚΕ (ἐξ εἰσφορῶν
καὶ λοιπῶν πόρων), τὰ τῶν συνεπειῶν λόγῳ καθυ-
στερήσεως καταβολῆς ἢ ἀποδόσεως αὐτῶν εἰς τὸ
ΤΑΚΕ, τὰ τοῦ ἐπιμερισμοῦ τῶν εἰσφορῶν μεταξύ τῶν
κλάδων συντάξεων καὶ ἀσθενείας, τὰ τῶν προϋποθέ-
σεων ἀπονομῆς τῶν παροχῶν, ἢ ἔκτασις, τὸ ὕψος καὶ
ἢ διαδικασία χορηγήσεως αὐτῶν, τὸ ποσοστὸν συμ-
μετοχῆς τῶν δικαιούχων εἰς τὰς δαπάνας παροχῶν
κλάδου ἀσθενείας, οἱ λόγοι ἐκπτώσεως, ἀναστολῆς,
διακοπῆς τῶν παροχῶν, τὰ τῆς παραγραφῆς τῶν ἀξιώ-
σεων ἐπὶ τὰς παροχάς, ὁ τρόπος ἀποδείξεως τῆς ἀσφα-
λιστέας εἰς τὸ Ταμεῖον ὑπηρεσίας, αἱ προϋποθέσεις
ἀναγνωρίσεως καὶ ἐξαγορᾶς συνταξίμου χρόνου, ὁ
χρόνος ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν δικαιωμάτων ἐπὶ
τὰς παροχάς, τῶν ῥυθμίσεων τούτων δυναμένων νὰ
καταλάβουν καὶ τοὺς ἤδη ἠσφαλισμένους τοῦ Ταμεῖου.

β) Πᾶσα ἐτέρα λεπτομέρεια, ἀναγκαία διὰ τὴν
ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν
σκοπῶν τοῦ Ταμεῖου.

γ) Τὰ τῆς συγκροτήσεως καὶ τρόπου λειτουρ-
γίας τῶν Τοπικῶν ΤΑΚΕ, ὡς καὶ ἀποζημιώσεως τῶν
μελῶν αὐτῶν.

2. Δι' ὁμοίων ἀποφάσεων, ἐκδιδομένων κατὰ τὴν
αὐτὴν διαδικασίαν, δύναται νὰ ἀνακαθορίζεται τὸ ὕψος
τῆς εἰσφορᾶς τῶν συνταξιούχων διὰ τὰς ὑπὸ τοῦ ΤΑΚΕ
παρεχομένας αὐτοῖς παροχάς ἀσθενείας.

Μέχρις ἐκδόσεως τῶν κατὰ τὸ παρὸν ἄρθρον
ἀποφάσεων ἐφαρμόζονται αἱ κείμεναι διατάξεις.

Ἄρθρον 8.

Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ/τος 1006/49
«Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ.
453/47 Ν. Δ/τος «Περὶ ἐπιβολῆς προσθέτου ταχυ-

ζουσα τὴν λίαν ἀποδοτικὴν λειτουργίαν αὐτῆς,
πρόκειται, ἵνα δέξηται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου
νέας μαθητορίας, αἵτινες θὰ φοιτήσωσιν εἰς τὴν πρῶ-
την τάξιν αὐτῆς. Ἡ εἰσαγωγή τῶν νέων τούτων μαθη-
τροῶν γενήσεται κατόπιν ἐξετάσεων, αἵτινες διενεργη-
θήσονται ἀπὸ 1-4 Ὀκτωβρίου ἐ.ξ. Τοὺς ὄρους συμ-
μετοχῆς εἰς τὰς ἐν λόγω ἐξετάσεις καὶ φοιτήσεως ἐν
τῇ εἰρημένῃ Σχολῇ, καθὼς καὶ τὴν ἐξεταστῆαν κατὰ
τὰς εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις ὕλην περιλαμβάνει ἐν
λεπτομερείᾳ τὸ συνημμένον σημείωμα.

Ἔθεν, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσει παρακαλοῦμεν
ὕμᾱς, ὅπως, δι' ὧν οἴδατε μέσων, καταστήσητε εὐρέως
γνωστὸν ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς θεοσώτῳ Ἐπαρχίᾳ τὸ περιε-
χόμενον τοῦ διαληφθέντος σημειώματος, συστήσητε

δρομικοῦ τέλους ὑπὲρ ἀναστηλώσεως καὶ στερεώ-
σεως Βυζαντινῶν Ναῶν καὶ Μονῶν καὶ συντηρήσεως
ἀρχαίων καὶ ἱστορικῶν μνημείων», ἢ τοιαύτη τοῦ
ἄρθρου 15 τῆς ὑπ' ἀριθ. 77890/16.7.62 ἀποφάσεως
τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμά-
των, ἢ ἀφορῶσα τὸ ποσοστὸν εἰσφορᾶς ὑπὲρ ΤΑΚΕ
τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματοῦ τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ
Ῥώσσου, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἀντιτιθεμένη εἰς τὰς δια-
τάξεις τοῦ παρόντος καταργοῦνται.

Ἄρθρον 9.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς 1ης τοῦ
ἐπομένου μηνὸς τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφη-
μερίδα τῆς Κυβερνήσεως, πλὴν ἂν ἄλλως καθορίζεται
εἰς τὰς ἐπὶ μέρους διατάξεις αὐτοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1973

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΠΑΤΤΑΚΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΙΩΑΝ. ΑΓΑΘΑΓ-
ΓΕΛΟΥ, ΝΙΚ. ΕΦΕΣΙΟΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΑΡΥΔΑΣ,
ΙΩΑΝ. ΚΟΥΛΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗΣ,
ΙΩΑΝ. ΛΑΔΑΣ, ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ,
ΟΡΕΣΤ. ΓΙΑΚΑΣ, ΒΑΣ. ΤΣΟΥΜΠΑΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1973

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Δείγματα τῆς θετικῆς παρουσίας.

Τὸ ἐπὶ τῆ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν διάγγελμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐξάγει τὰ ἀποτελέσματα καὶ τοὺς καρποὺς τῆς Ὁρθόδοξης παρουσίας ἐν τῷ Συμβουλίῳ τούτῳ: «Ἡ ἐπὶ ὀρθῆς τριαδολογικῆς ὁμολογίας διεύρυνσις τοῦ Ἀρθροῦ-Βάσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ἡ ἀποσαφήνισις τῆς Θεολογίας τῆς Ἱεραποστολῆς ὡς βασικοῦ σκοποῦ τῆς Μῆτρ, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀνάγκης ἐγκαταλείψεως τῶν παλαιῶν μεθόδων τοῦ Προσηλυτισμοῦ καὶ ἡ ὀρθὴ καταδίκη αὐτοῦ, ὡς καὶ ὁ ἀπὸ κοινοῦ καθορισμὸς τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ ἐν τῇ προσφορᾷ τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας, ἡ ὅλως φυσικὴ ἔνταξις εἰς τὰ πλαίσια τῆς οἰκουμενικῆς θεολογίας καὶ τοῦ διεκκλησιαστικοῦ διαλόγου ὀρισμένων παραδοσιακῶν θεολογικῶν ἀρχῶν, οἷαι ἡ θεολογία τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, τῶν Πατέρων, τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῆς Χριστολογίας τῆς Ἁγίας Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς Πνευματολογίας, τῆς φύσεως καὶ τῶν γνωρισμάτων τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Βαπτίσματος, τῆς Ἐδχαριστίας,

τῆς Ἱερωσύνης καὶ αἱ λοιπαί, ἅμα δὲ καὶ αἱ γενόμεναι σημαντικαὶ ἀποσαφήνισεις περὶ τινὰ λίαν εὐαίσθητα διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν θέματα τῆς οἰκουμενικῆς πραγματικότητος... μέχρι καὶ τῆς ἀνασχέσεως τόσον τῆς θεωρίας περὶ ἐπιχειρουμένης προωθήσεως τοῦ Συμβουλίου εἰς «Οἰκουμενικὴν Σύνοδον», ὅσον καὶ τῶν περὶ «Intercommunio» τάσεων τῶν τελευταίων τούτων ἐτῶν, εἶναι δείγματα τῆς θετικῆς παρουσίας τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῷ Συμβουλίῳ, οὕτινος μέλη σήμερον... ἀποτελοῦσι πᾶσαι αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι».

Ἡ περιεκτικὴ αὕτη τοῦ Πατριαρχικοῦ διαγγέλματος πείθει πάντα ἀπροκατάληπτον παρατηρητήν, ὅτι ἡ λελογισμένη συμμετοχὴ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν οὐ μόνον δὲν σημαίνει διάβρωσιν τοῦ Ὁρθόδοξου πνεύματος, ὡς ἐσφαλμένως φρονοῦν τινες, ἀλλ' ἀντιθέτως ἀποτελεῖ πηγὴν συνεχῶς τροφοδοσίας τῶν ἑτεροδόξων διὰ τῶν θησαυρῶν τῆς Ὁρθόδοξης παραδόσεως.

Κριτικὴ στάσις.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὸ ἐν τῇ προηγουμένῃ Παρατηρήσει μνημονευόμενον Πατριαρχι-

δ' ἐνθέρμως ταῖς ἐξ αὐτῆς προερχόμεναι εὐσεβεῖσι νεάνισι, ταῖς ἐφιεμέναις ὅπως ἀνάλαβωσι τὴν ἄσκησιν τοῦ λειτουργήματος τῆς Ἀδελφῆς-Διακονίσεως, ὅπως προσέλθωσιν ἐμπροθέσμως καὶ δηλώσωσι συμμετοχὴν εἰς τὰς εἰσαγωγικὰς τῆς Σχολῆς ἐξετάσεις.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
κ.ἀ.α.

Ἀρχιμ. Χριστόδουλος Παρασκευαΐδης

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1977

Ἀθήνησι τῆ 17η-8-1973

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Συμφώνως πρὸς τὴν ἐπ' ἀριθμ. 734/62344/7-8-1973 Ἐγκύκλιον τοῦ Ἀρχιεπίσκοπου Ἐνόπλου Δυνάμεων, πανηγυρικῶς ἐορτασθήσεται εἰς πανελλήνιον κλίμακα τῇ Κυριακῇ 2-9-1973 ἡ ἐορτὴ τῆς Πολεμικῆς Ἀρετῆς τῶν Ἑλλήνων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν Ἡμέραν τοῦ Ἐφέδρου Πολεμιστοῦ καὶ τὴν ἐπέτειον τῆς συντριβῆς τῶν Κομμουνιστοσυμμοριτῶν εἰς Γράμμον καὶ Βίτσι.

Κατὰ τὸ καθηρησιμὸν ἡδὴ ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας

στρατιωτικῆς Ἀρχῆς ἐόρτιον Πρόγραμμα, προβλέπεται, πρὸς ταῖς λοιπαῖς ἐκδηλώσεις, καὶ ἡ τέλεσις ἐδχαριστηρίου Δοξολογίας πρὸς τὸν Σωτῆρα τοῦ Ἔθνους ἡμῶν Χριστοῦ ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς Πόλεων, Κομποπόλεων καὶ Χωριῶν, καὶ ἡ ἐκφώνησις καταλλήλου τῇ περιστάσει ὁμιλίας.

Ἐπιθυμοῦντες ἵνα ἡ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτη Ἐκκλησία συμβάλλῃ διὰ τῶν πνευματικῶν Αὐτῆς δυνάμεων εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μεγάλης ταύτης Ἑθνικῆς Ἑορτῆς, καθ' ἣν τιμᾶται ἡ φιλοπατορία, ἡ πολεμικὴ ἀρετὴ καὶ αἱ ὑπερ πίστεως καὶ πατριδος θυσίαι τῶν εὐσεβῶν Αὐτῆς τέκνων, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσεται παρακαλούμεν ὑμᾶς, ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ παράσχητε ἐγκυκλίως ὁδηγίας τῷ ὑφ' ὑμᾶς Ἐφημεριακῷ Κλήρῳ διὰ τὴν τέλεσιν τῆς μνημονευθείσης Δοξολογίας ἐν ἅπασιν τοῖς Ἱ. Ἐνοριακοῖς Ναοῖς τῆς καθ' ὑμᾶς Θεοσώστου Ἐπαρχίας κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς, ἐκδώσῃτε δ' ἅμα κατάλληλον τῇ ἐν λόγῳ Ἑθνικῇ Ἑορτῇ ποιμαντορικὴν Ἐγκύκλιον, δι' ἧς νὰ ὑπογραμμίζηται μὲν δεόντως ἡ μεγίστη σημασία καὶ τὸ νόημα τῆς ἀγομένης ἐπετείου καὶ τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς τῶν Ἑλλήνων, ἐξαιρηται δὲ ἡ εἰς ἅπαντας τοὺς ὑπερ τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶνας ἀποφασιστικὴ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, καὶ ἡτις Ἐγκύκλιος θὰ ἀναγνωσθῇ κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν τῆς ἡμέρας τῆς Ἑορτῆς εἰς ἅπαντας τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος.

κὸν διάγγελμα πείθει, ὅτι ἡ θετικὴ στάσις τῶν Ὁρθοδόξων ἐναντι τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι δουλικὴ, ἀλλὰ κριτικὴ στάσις. Οὕτως ἐξηγεῖται, διατὶ ἐπισημαίνεται, ὅτι («τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν διέρχεται καὶ στιγμὰς κρίσεως καὶ αὐτοελέγχου») καὶ ὅτι διατρέχει κινδύνους ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τινὲς ἀποβλέπουν πρὸς αὐτὸ «ὡς πρὸς Ὁργανισμὸν πολιτικο-κοινωνικῶν διὰ τὰς Ἐκκλησίας προσανατολισμῶν», λησμονοῦντες τὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ θεολογικὸν χαρακτήρα, ὃν δέον νὰ ἔχη τὸ Συμβούλιον τοῦτο.

Ὅθεν («τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, ὡς ὄργανον Ἐκκλησιῶν ὄχι μόνον ἐν θεολογίᾳ διαλεγομένων, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀγάπῃ καὶ συναλληλίᾳ συναπτομένων πρὸς ἀλλήλας, καὶ οὕτω διὰ τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ τῆς ἀλληλοστηρίξεως παρεχουσῶν μαρτυρίαν καὶ διακονίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν κόσμον, ὀφείλει, ἵνα συνεχίσῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς προσπάθειάς αὐτοῦ πρὸς μείζονα καὶ θετικωτέραν πάντοτε συνάντησιν τοῦ παντοιοτρόπου δυσπραγοῦντος ἀνθρώπου, ὥστε δι' ὀρωμένων καὶ δι' ἀοράτων, διὰ λόγων καὶ διὰ πράξεων, δι' ἀποφάσεων καὶ δι' ἐνεργειῶν, παρ' οἷς δεῖ καὶ ὅταν δεῖ, καταγγέλληται ὁ Χριστὸς καὶ μόνον ὁ Χριστὸς, μὴ προωθῶνται δὲ ἀλλότριαι πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ Συμβουλίου ἐπιδιώξεις, αἵτινες θὰ ἀπεμάκρυνον τοῦτο ἐκ τῶν ἀρχικῶν, καθαρῶς ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν, στόχων αὐτοῦ»).

Λίαν ἀνησυχητικά.

Ἐν τῷ Δελτίῳ («Χρονικὸν») τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου («Πορευθέντες») δημοσιεύεται μακρὰ συνέντευξις τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ναυκρατίδος κ. Θεοδώρου Ναγκιάμα περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῶν προβλημάτων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάντας καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Ἀφρικῇ Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου διδόμενα στοιχεῖα εἶναι λίαν ἀνησυχητικά, διότι ἀποδεικνύουν, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι αὗται παλαίουں πρὸς ὑπερνίκησιν σοβαρῶν ἐμποδίων καὶ δυσχερειῶν.

Ὅθεν εἶναι φανερόν, ὅτι ἐπιβάλλεται συνένωσις τῶν δυνάμεων τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τελεσφόρον ἀντιμετώπισιν τῶν σχετικῶν προβλημάτων συμφώνως τῇ κανονικῇ τάξει καὶ συμφώνως πρὸς τὸ πνευματικὸν συμφέρον τῶν ἐν Ἀφρικῇ Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Κατ' ἐξοχὴν πρὸς χάριν τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων ἐπιβάλλεται γενικὴ κινητοποίησις, συμφώνως πρὸς τὸ «εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη».

Ὁ ἐκκλησιασμὸς τῶν μαθητῶν.

Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους προβάλλεται καὶ πάλιν πρὸς ἀντιμετώπισιν τὸ ζήτημα τοῦ ἐκκλησιασμοῦ τῶν μαθητῶν. Ἀναμφιβόλως ὁ ἐκκλησιασμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀποβῇ σπουδαῖον μέσον λειτουργικῆς ἀγωγῆς, ἣτις δέον νὰ ἀποβλέπη ἔνθεν εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας διὰ τὴν λατρείαν, τ.ἔ. διὰ τὴν ἐνεργὸν καὶ ἐνσυνείδητον συμμετοχὴν τῶν νέων εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας, ἐτέρωθεν δὲ εἰς τὴν μόρφωσιν αὐτῶν ἐκ τῆς λατρείας, τ.ἔ. διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἀπαραμίλλων μορφωτικῶν θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους περιέχει ἡ Ὁρθόδοξος λατρεία. Ἡ παραμέλησις τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως συντελεῖ εἰς τὴν κατολισθησιν καὶ ἐκτροπὴν τοῦ ἔργου τῆς ἀγωγῆς εἰς μίαν ἀναμικτὴν («οὐμανιστικὴν») προστάθειαν, παραθεωροῦσαν τὰς βαθυτέρας ἀνάγκας τῆς νεανικῆς ψυχῆς.

Ἄλλὰ διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ὁ σκοπὸς τοῦ ἐκκλησιασμοῦ τῶν μαθητῶν, πρέπει νὰ ὁργανωθῇ οὗτος παρὰ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οὗτος νὰ μὴ φέρῃ ἀποτελέσματα ἀντίθετα τῶν προσδοκωμένων. Πρὸς τοῦτο ἡ συμμετοχὴ τῶν μαθητῶν εἰς λατρευτικὰ ἐκδηλώσεις πρέπει νὰ εἶναι τι, ὅπερ θὰ προσελκύῃ αὐτούς, καὶ οὐχὶ ἀγγραφεῖα πιεστικῆ τῶσόν διὰ τοὺς νέους, ὅσον καὶ διὰ τοὺς συνοδευόντας αὐτοὺς καθηγητάς.

«Τεραστία βιολογικὴ αἰμορραγία».

Εἰς ἐνδιαφέρουσαν πρόσφατον μελέτην τοῦ ὁ Καθηγητῆς τῆς Ἱατρικῆς κ. Β. Βαλαώρας, ἀναφερόμενος εἰς τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα, σημειοῖ περὶ τῶν ἀμβλώσεων τὰ ἑξῆς: «Αἱ σημεριναὶ Ἑλληνίδες, αἱ ὁποῖαι δὲν θέλουν νὰ ἀποκτήσουν πολλά παιδιά, μεταχειρίζονται διάφορα πρακτικὰ μέτρα καί, ὅταν ἀποτυγχάνουν, καταφεύγουν εἰς τὴν ἀμβλωσιν, ἢ ὁποῖα, ὡς γνωστόν, εἶναι παράνομος καὶ ἀντίθετος πρὸς τὰ κελεύσματα τῆς Ἐκκλησίας. Συμφώνως πρὸς τὰ πορίσματα ἐιδικῆς ἐρευνῆς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀμβλώσεων εἶναι μεγαλύτερος ἐκείνου τῶν γεννήσεων ζώντων εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Πρωτευούσης· τὸ σύνολον δὲ τῶν παρ' ἡμῖν διενεργουμένων ἀμβλώσεων πλησιάζει τὸν τρομακτικὸν ἀριθμὸν τῶν 100.000 κατ' ἔτος. Πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ τεραστίας βιολογικῆς αἰμορραγίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, μὲ βαρείας διὰ τὴν ὑγείαν τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους συνεπειᾶς».

Αἱ συνέπειαι αὗται φαίνονται ἔνθεν μὲν εἰς τὰ καιρὰ πλήγματα, ἅτινα δέχεται ἡ ὑγεία καὶ ἀναπαγωγικὴ ἰκανότης τῶν καταφευγουσῶν εἰς τὴν ἀμβλωσιν, ἐτέρωθεν δὲ εἰς τὰ καταπιέζοντα τὴν προσωπικότητα πλέγματα ἐνοχῆς. Ταῦτα δημιουργοῦνται ἀναποφεύκτως, διότι κατὰ τὸν κ. Βαλαώραν, («ἡ θανάτωσις τοῦ κνοφορομένου ἐμβρύου ἀποτελεῖ προσβολὴν τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων νόμων καὶ περιφρονησιν τῶν περὶ ἠθικῆς ἀντιλήψεων τῆς κοινωνίας»).

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Δογματικῆς Τμήμα Ε'. Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία. Ἀθήναι 1973, σελ. 1-831.

Μεγάλην ἐδοκίμασα χαράν, ὅταν περιήλθην εἰς χειράς μου, ὑπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ συγγραφέως ἀβροφρόνως ἀποσταλῆς μοι, ὁ ὀγκώδης οὗτος τόμος τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησιολογίας, μόλις πρὸ ὀλίγου ἐκτυπωθεῖς. Δὲν ἐπρόφρασα βέβαια νὰ μελετήσω τὴν ἀξιόλογον ταύτην συγγραφὴν. Ἄγνοῶ δὲ καὶ ἐὰν ἡ ἀπότισις τοῦ κοινοῦ χρέους προλαβοῦσα παρεμποδίσῃ με νὰ πράξω τοῦτο. Εἶναι ὁμῶς εὐτύχημα, ὅτι καὶ ὁ ὀλίγον περὶ τὴν ἱερὰν τῆς θεολογίας ἐπιστήμην ἐντριβῆς θὰ ἠδύνατο νὰ σχηματίσῃ γνώμην περὶ αὐτῆς καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως, ἀπὸ μόνον δὲ ἀπλοῦν τι ξεφύλλισμα ταύτης θὰ ἀπεκόμιζεν ἐντύπωσιν οὐχὶ ἐπιπολαίαν περὶ τῆς σοβαρότητος, χρησιμότητος καὶ σπουδαιότητος αὐτῆς. Δὲν θὰ ἀσχοληθῶ περὶ τὴν ἐπικαιρότητα καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἀναγκαιότητα τῆς συγγραφῆς. Οὐτε θὰ ἐνδιατρίψω περὶ τὴν πλήρη βιβλιογραφίαν, οὐ μόνον τὴν Ὁρθόδοξον ἀλλὰ καὶ τὴν ῥωμαιοκαθολικὴν καὶ τὴν προτεσταντικὴν, τῶν ὁποίων λίαν ἐνήμερος παρουσιάζεται ὁ συνάδελφος. Ἐμὲ, προχείρως ὅπως κρίνοντα τὸ ὑπὸ τῆς ἐπείγουσας χρείας τῶν καιρῶν ἐκζητούμενον σπουδαῖον τοῦτο ἔργον, ἐνδιαφέρει νὰ τονίσω, ὅτι ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων σελίδων αὐτοῦ προβάλλει ἐμφανῶς καὶ πεπαρησιασμένως τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν ὡς «ἐμμένουσαν σταθερῶς καὶ συνεχίζουσαν ἀκλινῶς τὴν Πατερικὴν Ἐκκλησιολογίαν», ἃ ν ε υ π ρ ο σ θ έ σ ε ω ς ἢ ἀ φ α ι ρ έ σ ε ω ς τ ι ν ο ς, διακρίνων αὐτὴν σαφῶς καὶ δέξας τόσον ἀπὸ τῆς ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησιολογίας, «τῆς διερχομένης νῦν μεταβατικόν τι στάδιον, πρὸς νέας ἴσως ἐξελίξεις ἢ πρὸς Ἐκκλησιολογίαν τοῦ μέλλοντος», ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς Προτεσταντικῆς Θεολογίας, ἥτις «συνεχίζει τὴν ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς Μεταρρυθμίσεως ἐγκαινισθεῖσαν ἰδίαν αὐτῆς πορείαν καὶ ἀπόκλισιν ἀπὸ τῆς παλαιοχριστιανικῆς Ἐκκλησιολογίας, ὁμιλοῦσα καὶ περὶ ἀνέας θεολογικῆς κατανοήσεως τῆς Ἐκκλησίας» (ἴδε σελ. 7 τῆς συγγραφῆς).

Ἀπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ Προλόγου (ἴδε σελ. 5) καθορίζει ὁ κ. συνάδελφος κατηγορηματικῶς καὶ λίαν εὐκρινῶς, ὅποιαν τινὰ ὑποχρεοῦται σύμπερασα ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία νὰ προσφέρῃ μαρτυρίαν κατὰ τοὺς Θεολογικοὺς Διαλόγους τῆς παρουσίας ἐποχῆς τονίζων, ὅτι καλούμεθα νὰ προσφέρωμεν κυρίως τὴν ἐκκλησιολογικὴν τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν, ἥτις εἶναι καὶ ἡ ἀποκλειστικὴ διδασκαλία τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι Ὁρθοδοξία καὶ Πατερικὴ Παράδοσις συμπίπτουν». Ἀποσαφῶν δὲ ἐν πλεονασμῷ τὴν σκέψιν αὐτοῦ ὁ κ. συνάδελφος, ὥστε νὰ μὴ χωρῆ παρεξήγησις τις ἢ παρανόησις ταύτης προσθέτει ἐν συνεχείᾳ καὶ τὰ ἐξῆς βαρυσήμαντα: «Διότι Ὁρθοδοξία

σημαίνει κυρίως εἰπεῖν Παράδοσιν, ἧς μάρτυρες καὶ ἔρμηνεῖς οἱ ἱεροὶ Πατέρες, σημαίνει ἐμμονὴν καὶ πιστότητα εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, δῆλα δὴ εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ εἰς τὴν Ἀποστολικὴν καὶ Πατερικὴν Παράδοσιν. Διετήρησε δὲ ἀναμφισβητήτως μέχρι σήμερον ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία τὴν Ἐκκλησιολογίαν καὶ τὴν Παράδοσιν τῶν ἀρχαίων Πατέρων ἀναλλοίωτον ἐν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πράξει, οὐδὲν μεταβαλοῦσα, ὡς ἔπραξαν ἄλλαι Ἐκκλησίαι καὶ Ὁμολογίαι. Καὶ ἀκριβῶς τὴν ἐκ τῶν πηγῶν τῆς Ἀποκαλύψεως ἀπηρευσμένην ἀλήθειαν περὶ Ἐκκλησίας, ὡς ἠννόησαν καὶ ἀνέπτυξαν καὶ ἐβίωσαν ταύτην οἱ ἅγιοι Πατέρες, ἔχει καθήκον ἱερὸν ἡ Ὁρθοδοξία νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ἐπικείμενον θεολογικὸν διάλογον τῆς ἀληθείας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν».

Ἐντεῦθεν ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ ὁ συνάδελφος δὲν ποιεῖται ἀπλῶς πλουσίαν καὶ δαψιλῆ χρῆσιν τῆς Πατερικῆς Γραμματείας, ἀλλὰ τὸ ὅλον ἔργον αὐτοῦ θεμελιούται καὶ οἰκοδομεῖται ἐπὶ Πατερικῶν μαρτυριῶν καὶ κειμένων ἐξ ἐνός καὶ ἐπὶ χωρίων τῆς Γραφῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐξ ἑτέρου, ἐξαιρουμένης ἅμα καὶ «τῆς πανηγυρικῆς ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ οἰκουμενικαῖς Συνόδοις ἀναγνωριζομένης μεγάλης αὐθεντίας τῶν Πατέρων», τῆς ὀφειλομένης εἰς τὸ ὅτι «ἐμβαθύνοντες οὗτοι ὑπὲρ πάντας εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱ. Παραδόσεως καὶ δι' αὐτῆς καταπολεμήσαντες τὰς αἱρέσεις», «ταυτίσαντες δὲ καὶ τὴν ζωὴν των πρὸς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ βιώσαντες τὴν ἀγιότητα αὐτῆς, ἐπέτυχον νὰ ἐκφράσωσι πληρέστερον τὴν συνείδησιν ταύτης καὶ νὰ διατυπώσουν ἀκριβέστερον τὴν ὀρθόδοξον πίστιν» (ἴδε σελ. 679).

Δὲν ἀποτελεῖ ἡ παράθεσις τῶν Πατερικῶν μαρτυριῶν ἀπλῆν τινὰ διακόσμησιν τοῦ ὀγκώδους συγγραφικοῦ οἰκοδομήματος τοῦ ἀγαπητοῦ συναδέλφου, ἀλλὰ αὐτὴν ταύτην τὴν θεμελίωσιν αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ αὐτὸ κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ ὕλικόν, τὸ ἐπὶ τοῦ ἀραγοῦς τοῦτου θεμελίου ἐπιβαλλόμενον, ὡς καὶ ἐκ πρώτης βλέψεως πληροφορεῖται πᾶς καὶ ὁ ἀπλῶς φυλλομετρῶν αὐτό. Μεμετρημένοι παρουσιάζονται αἱ σελίδες, τὰς ὁποίας θὰ κοπιᾷ ὁ ἀναγνώστης μετ' ἀναζητήσεως πολλῆς νὰ ἀνεύρῃ, εἰς τὰς ὁποίας νὰ μὴ ὑπάρχουν ὄχι μία, ἀλλὰ συνηθέστατα πλείονες εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν παραπομπαί, πλεῖστα δὲ μαρτυρίαι καὶ παραθέσεις ἐκ τῶν Πατέρων, εἴτε ἐντὸς τοῦ κειμένου μετὰ τῆς ἰδίας τοῦ συγγραφέως φρασεολογίας συμπλεκόμενας καὶ μετὰ τοῦ ἰδίου λεξιλογίου συντιθεμένας, εἴτε ἐν αὐτῷ καὶ ταῖς ὑποσημειώσεσιν αὐτοῦ πιστῶς παρατιθεμένας. Καὶ θὰ ἐνόμιζε μὲν τις, ὅτι εὐκόλως θὰ ἐσχημάτιζεν ἀκριβῆ ὀπωσδήποτε ἀντίληψιν περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ δαψιλείας τῶν ἐν τῇ συγγραφῇ ταύτῃ Πατερικῶν χρήσεων ἐξ ἀπλοῦ τινος βλέμματος, τὸ ὁποῖον θὰ ἔρριπτεν εἰς τὸν ἐν τῷ τέλει αὐτῆς προτασσόμενον τῶν λοιπῶν πίνακα τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων. Εὐθὺς ὁμῶς ὡς θὰ ἐφυλλομέτρει μέρος τι καὶ μόνον τοῦ βιβλίου, θὰ ἐπέιθετο πόσον ἡ πρώτη ἐντύπωσις ὑπολείπεται τῆς πραγματικότητος. Οὕτως ἵνα συγκριμένως καὶ διὰ παραδείγματος ὁμιλήσωμεν ἐν

τῷ Πίνακι ὁ ὀφθαλμὸς μας προσπίπτει εἰς τὸ ὄνομα Χρυσόστομος ἐπὶ παχέος στύλου ἐξ ἑπτὰ παραλλήλων στηλῶν συγκειμένου καὶ περιέχοντος τοὺς ἀριθμοὺς περίπου 250 σελίδων. Διακόσιαι πενήντα παραπομπά! Πλάνη! Διότι εὐθὺς ὡς θὰ ἀνέτρεχεν ὁ ἀναγνώστης καὶ εἰς σελίδας τινάς, θὰ διεπίστωνεν, ὅτι πολλαὶ ἐξ αὐτῶν θὰ περιελάμβανον πλείονας τῆς μιᾶς εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ ἁγίου Πατρὸς παραπομπάς. Οὕτω διὰ νὰ ἀναφερθῶμεν καὶ εἰς περιπτώσεις τινάς, εἰς τὴν σελίδα 160 ἀναγράφονται 7 παραπομπά, εἰς τὰς σελίδας 498 καὶ 584 ἀνὰ 6 εἰς ἑκατέραν, εἰς τὰς σελίδας 65 καὶ 204 ἀνὰ 5, εἰς τὰς σελίδας 44, 368, 773 κ.λ.π. ἀνὰ 4, εἰς πολλὰς ἄλλας ἀνὰ 3 καὶ εἰς πολὺ περισσοτέρας ἀνὰ δύο. Παρόμοιον συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὰ συγγράμματα τῶν δύο Γρηγορίων Ναζιανζηνοῦ καὶ Νύσσης κ.λ.π.

Ἔχει ὅμως καὶ ἰδιαιτέραν σημασίαν τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ μας ἐπιστῆμῃ ἐπιδόσεων εἰς τὸν Συστηματικὸν ταύτης κλάδον ἐγκύψας καὶ ἐπὶ τεσσαρακονταετιᾶν ὄλην εἰδικῶς τοῦτον θεραπεύσας καὶ μετ' ἐπιμελείας περὶ αὐτὸν ἐνδιατρίψας, ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1938 διεκλήρυττεν ἐν τῷ ἐναρκτηρίῳ λόγῳ του ὡς Ὑψηγῆς ἐπιβαλλόμενον σύνθημα τῆς νεωτέρας Ὁρθοδόξου Θεολογίας ἐν πᾶσι μὲν, ἀλλ' ἰδιαίτατα καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐν τοῖς δογματικοῖς ζητήμασι τοῦτο: «Ὁ πῖσῳ πρὸς τὰς πρώτας, τὰς διαυγεῖς καὶ ἀθολώτους πηγὰς τῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Πατέρων αὐστηρᾶς Ὁρθοδοξίας»¹. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τριάκοντα πέντε ὅλα ἔτη, ἀφοῦ σχεδὸν καθ' ἅπαντα ταῦτα εὐδοκίμως ἀπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς ἕδρας τῶν Ἀθηνῶν ἐδίδαξε Συμβολικὴν καὶ Ἱστορίαν τῶν Δογμάτων καὶ Δογματικὴν καὶ Ἠθικὴν, κατὰ πλήρη συμμόρφωσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ σύνθημα τοῦτο, παρέχει καὶ ἤδη εὐσυνειδήτως τὴν βεβαίωσιν, ὅτι «οἱ σύγχρονοι ὀρθόδοξοι θεολόγοι τοὺς ἀρχαίους Πατέρας προσπαθοῦσι νὰ ἔχωσιν ὁδηγούς καὶ ποδηγέτας ἐν πᾶσιν, ἀποσκοποῦντες εἰς τὴν καλλιέργειαν μιᾶς Νεοπατερικῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἐπιβάλλεται, ὅπως γενικευθῇ ἡ ἐπιστροφή ὀπίσω πρὸς τοὺς μεγάλους ὀρθόδοξους Πατέρας καὶ ἡ χρησιμοποίησις εἰς μείζονα ἔκτασιν καὶ βαθύτητα τῆς πατερικῆς θεολογικῆς σκέψεως»².

Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενοι θὰ ἐζητοῦμεν τὴν ἀδειαν, ὅπως ἐπιτραπῇ καὶ εἰς ἡμᾶς παρέμβασίς τις, τὴν ὁποίαν, ἐκληφθησομένην ἴσως ὑπὸ τινῶν ἡμιστᾶ ἀξιοπρεπεῖ, κατ' οὐδένα λόγον θὰ ἐπετρέπομεν εἰς ἑαυτοὺς, ἂν μὴ ἐπέβαλον εἰς ἡμᾶς ταύτην ὡς καθῆκον χριστιανικῆς ὁμολογίας αἱ αὐταὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν καιρῶν καὶ τῶν περιστάσεων ὑποχρεώσεις, αἵτινες ἐπέβαλον καὶ εἰς τὸν συνάδελφον κ. Καρμίρη ὡς ἐπειγόντως ἀναγκαῖον νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὰς τόσας θυ-

σίας καὶ τοὺς τόσους μόχθους πρὸς συγγραφὴν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀγκωδεστάτου ἔργου του. Ζητῶ δηλαδὴ τὴν ἀδειαν νὰ μοῦ ἐπιτραπῇ, ὅπως ἀναφερθῶ εἰς τὴν «Κριτικὴν τῆς Τριτοῦ Δογματικῆς μου», τὴν γανομένην ὑπὸ τοῦ ἀξιότιμου «G.R.A.» ἐν τῷ Περιδικῷ «Contacts» (1er Trimestre 1970). Θὰ ἤμην βεβαίως ἀχαρακτηρίστως ἀγνώμων, ἐὰν παρέτρεχον νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἀξιότιμον κριτὴν διὰ τε τὸσα εὐμενῆ καὶ εὐφημα, ἅτινα εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ γράψῃ διὰ τὸ ταπεινὸν ἔργον μου. Εἰς μίαν περικοπὴν του ὅμως εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ σταθῶ, ὅχι μόνον ὡς διατελέσας καθηγητῆς τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας ἐπὶ δύο σχεδὸν δεκαετηρίδας ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Θεολογικῇ Σχολῇ τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς Ὁρθόδοξος Ἑλλην Χριστιανὸς πρὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν Ῥώσον Ὁρθόδοξον τῆς Διασπορᾶς διαλεγόμενος. Καὶ ἡ περικοπὴ αὕτη ἔχει ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ὡς ἐξῆς:

«...Ὁ συγγραφεὺς μαρτυρεῖ δι' ἓνα παρελθόν, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε τὸ πλούσιον καὶ δραστήριον παρὸν του, τὸ ὁποῖον ἔζησε καὶ ἐστοχάσθη παρεισηγμένον ἐντὸς μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Δυνάμεθα νὰ τοῦ ἀναγνωρίσωμεν πιστὴν τὴν μαρτυρίαν, κἂν ἔτι τοῦ ἐλλείπῃ τὸ προαίσθημα ἐνὸς ἀνοίγματος, κἂν ἔτι δὲν ἀντικατοπτρίσῃ ὅλον τὸ «σήμερόν μας». Ἴσως ὁ Θεὸς ἐχρειάζεται τὴν εὐσυνειδήτην αὐτὴν ἐργασίαν, τὴν ταπεινὴν ἐν τῇ εὐρύτητί της, τὴν μεγάλην ἐν τῇ λεπτολογίᾳ της, τὴν στερεὰν καὶ οἰκοδομητικὴν...»³.

Ἡ ἐπίκρισις εἶναι συνυφασμένη μετὰ πραγματικῶν ἐγκωμίων, διὰ τὰ ὁποῖα εὐχαριστῶ καὶ πάλιν. Ἀλλὰ πρὸς τί τότε ἡ παρέμβασίς; Διότι θεωρῶ ἐπιβεβλημένον, προβάλλων τὴν πρόσφατον συγγραφὴν τοῦ κ. Καρμίρη, ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὸ ἄλλο ἔργον αὐτοῦ, τὴν «Σύνοψιν τῆς Δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας» (τὴν ἐκδοθεῖσαν ἐν Ἀθήναις ἐν ἔτει 1957), νὰ βεβαιώσω τὸν ἐκ Ῥωσίας καὶ ἐν Παρισίοις ἐγκατεστημένον ἐν Χριστῷ ἀδελφόν, ὅτι ἐν τῇ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ ταῖς Ὁρθοδόξοις Θεολογικαῖς Σχολαῖς αὐτῆς, ὡς καὶ πάσαις ταῖς οἰουδήποτε βαθμοῦ ἐκκλησιαστικαῖς σχολαῖς, ἐν αἷς μορφοῦται πᾶς ὁ Ὁρθόδοξος κληρὸς μας κρατούσα ὁμολογία καὶ πράξις εἶναι ἡ χαρακτηρισθεῖσα ὡς «παρελθόν τι, ὅπερ ὑπῆρξε πλούσιον καὶ δραστήριον παρὸν» τῆς μετριότητός μου. Ἔχω τὸ θάρρος νὰ τὸν βεβαιώσω, ὅτι αὕτη εἶναι ἡ πίστις τῶν Πατέρων τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἡ παραδοθεῖσα ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰς χριστιανικὰς γενεὰς ὡς «ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων» καὶ κρατουμένη ἀνόθευτος ὑπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἐν ἀδιασπᾶστῳ ἐνότητι πίστεως μετὰ τῶν Παλαι-

1. Ἱ. Καρμίρη, Ὁ περὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων ἐπὶ τὴν Ὁρθόδοξον θεολογίαν ἐναρκτήριος ἐπὶ Ὑψηγῆσιν λόγος. Ἐν Ἀθήναις 1938, σελ. 30.

2. Ἐν σελίδι 679 τῆς μετὰ χεῖρας συγγραφῆς.

3. «...L'auteur témoigne d'un passé qui a été son présent riche et actif, vécu et réfléchi, inséré dans une Eglise locale, en communion avec l'Eglise universelle: peut-on lui en vouloir que son témoignage soit fidèle, même s'il lui manque le presentiment d'une ouverture, même s'il ne reflète pas tout notre aujourd'hui. Peut-être est-ce de ce labeur consciencieux, persévérant, humble dans son ampleur, grand dans sa minutie, solide et constructif, que Dieu avait besoin pour...».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Παρά τῆς 'Επιτροπῆς 'Αλληλοβοηθείας καὶ Σχέσεων μετὰ τῶν ξένων 'Εκκλησιῶν συνεχίζονται αἱ ἀποστολαὶ διαφόρων εἰδῶν παρὰ 'Εκκλησιαστικῶν 'Οργανώσεων τοῦ 'Εξωτερικοῦ δι' ἐνίσχυσιν 'Εκκλησιαστικῶν 'Ιδρυμάτων τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος.

Κατὰ τοὺς μῆνας 'Ιούλιον καὶ Αὐγούστον ἀπεστάλησαν τὰ κάτωθι εἶδη:

1. 'Εκ μέρους τῆς 'Ελβετικῆς Κυβερνήσεως καὶ μέσῳ τοῦ ἐν Γενεύῃ Παγκοσμίου Συμβουλίου 'Εκκλησιῶν 150 χαρτοκιβώτια 'Ελβετικοῦ τυροῦ μικτοῦ βάρους 3.300 χιλ./μων.

2. 'Εκ τῶν ιδίων δωρητῶν 418 σάκκοι γαλακτοκόνεως μικτοῦ βάρους 12.790 χιλ./μων.

3. 'Εξ 'Αμερικῆς καὶ ἐκ τῆς Home Economics Asso. τοῦ Delaware 2 δέματα περιέχοντα 16.650 γραμ. βιταμίνης δι' ὑπερήλικας καὶ ἀνηλικούς καὶ

4. Παρὰ τῆς Π.Ε.Υ. ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γυθείου καὶ Οἰτύλου 120 χιλ. δρχ. δι' ἐνίσχυσιν τῶν πυροπαθῶν τοῦ χωρίου Πετρίνα περιοχῆς Μάνης, οἵτινες ἀπώλεσαν τὰς οἰκίας των κ.λπ. ἐκ τῆς πυρκαϊῆς τῆς 1ης 'Ιουλίου 1973.

Τὰ ἀνωτέρω εἶδη (τυρός, γάλα) θὰ διατεθῶσι μετ' ἄλλων εἰδῶν διὰ τοῦ κανονικοῦ προγράμματος διανομῆς ἐφοδίων εἰς 'Εκκλησιαστικὰ 'Ιδρύματα τοῦ μηνὸς 'Οκτωβρίου, αἱ δὲ βιταμίναι θὰ διατεθῶσι κατόπιν ἱατρικῆς γνωματεύσεως εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τούτων.

'Ιερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ Μουσείου
τῆς 'Ι. Μονῆς Ὑψηλοῦ.

Εἰς τὴν 'Ιεράν Μονὴν τοῦ Ὑψηλοῦ ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Μουσείου, τὸ ὁποῖον ἀνηγέρθη δαπάναις τῆς 'Αρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας. Παρέστησαν ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν κ. Δημόπουλος μετὰ τῆς συνοδείας του, ὁ Γεν. Διευθυντὴς 'Αρχαιοτήτων Καθηγητὴς κ. Μαρινάτος, ὁ Διευθυντὴς 'Αναστηλώσεως κ. Σολωμονίδης, ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Λέσβου, ὁ Ἀνώτερος διοικητὴς Χωρ/κῆς Λέσβου καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν περίξ Κοινοτήτων.

φάτων 'Ορθοδόξων Πατριαρχείων καὶ λοιπῶν 'Ορθοδόξων 'Αρχιεπισκοπῶν καὶ ἡ ὁποία εἶναι παρελθούσα, ἀλλὰ καὶ πάντοτε παρούσα, ὅπως καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς πίστεως καὶ σωτηρίας ἡμῶν εἶναι «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας».

Μάλιστα. Αὐτὴν τὴν θεολογίαν ἐδίδαξεν ὡς τακτικὸς καθηγητὴς τῆς 'Ιστορίας τῶν Δογμάτων καὶ Συμβολικῆς, ἐν συνεχείᾳ δὲ καὶ τῆς Δογματικῆς ἐπὶ ὑπερτριάκοντα συναπτὰ ἔτη ὁ κ. Καρμίρης. Εἰς αὐτὴν τὴν θεολογίαν ὑπεβλήθησαν εἰς ἀκριβῆ δοκιμασίαν καὶ λεπτομερῆ ἐξέτασιν πάντες οἱ ἐκ τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν ἀποφοιτήσαντες τρόφιμοι. Καὶ αὐτῆς τῆς θεολογίας τὰ δόγματα καθομολογοῦσιν οἱ ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν θεολογικῶν Σχολῶν μας ἀνακηρυττόμενοι διδάκτορες ὑποσχόμενοι «ἐσαεὶ τηρήσειν ἀκέραια καὶ ἀκίβδηλα, ταῖς θεαῖς Γραφαῖς, αὐτῶν τε τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων καὶ ταῖς τῶν Ἀποστόλων διδασκαλίαις καὶ τοῖς τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων θεσπίσμασιν ἀπαρτρέπτως ἐπόμενοι καὶ μηδὲν τούτοις ἀντίδοξον, μηδ' ἀπηχῆς, μηδ' ἀλλότριον, μηθ' ἑτέρους διδάξειν, μηδ' αὐτοὺς ἀποδέξασθαι».

'Ενόμισα καθῆκον ἐπιβαλλόμενον νὰ ἐκκλίνω εἰς

'Ἐν ἀρχῇ εἰς τὸν Ναὸν τῆς Μονῆς ἐτελέσθη ὁ ἀγιασμός ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μυτιλήνης, ὁ ὁποῖος ὠμίλησε καταλλήλως, ἐξάρας τὴν συμβολὴν τῆς 'Εθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ ἐγκαίνιαζόμενον ἔργον. Εἶτα ἀπήντησε δι' ὀλίγων ὁ κ. Μαρινάτος.

Μετὰ ταῦτα ἀνήλθον εἰς τὸ Μουσεῖον, ἔκοψε τὴν ταινίαν ὁ κ. Ὑπουργὸς καὶ ἀπαντες ἐξεπλάγησαν ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῶν ἱερῶν κειμηλίων, ποῦ ἦσαν ἐκτεθειμένα κατὰ τρόπον ἀρμονικὸν καὶ συμμετρικὸν εἰς τὰς βιτρίνας.

Εἰς τὸ Μουσεῖον ὑπάρχουν Κώδικες ἀπὸ τοῦ 12ου αἰῶνος, παλαιὰ ἐντυπα βιβλία ἀπὸ τοῦ 1521 μέχρι τοῦ 1850, Πατριαρχικὰ καὶ Ἀρχιερατικὰ ἄμφια, ἐξ χρυσοκέντητα ἐπιτραχίλια τοῦ 17ου αἰῶνος, ἡ Μίτρα τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Καλλινίκου, ἱερά σκεῦη (ποτήρια, ἀσκήρια, σταυροί, πόρτες, δίσκοι κ.λ.π.), ποιμαντορικὰ ῥάβδοι Δαμασκηνῆς τέχνης διακεκοσμημένα μετ' ἰδιαίτερον λεπτότητα ἀντιμήσια ἀπὸ τοῦ 1585, καλύμματα ῥωσικῆς τεχντροπίας, δύο ελλητάρια λειτουργίας ἐπὶ μεμβράνης, ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ἀπὸ παλαιοχριστιανικοῦ καὶ βυζαντινοῦ ναοῦ, Τσεβρέδες μετ' ἑκατόμισα κεντήματα λαϊκῆς τέχνης καὶ ἄλλα πολλὰ ἀντικείμενα.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

'Ιερά 'Αρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

'Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33/2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/69 Κανονισμοῦ «Περὶ 'Ι. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακλήρῳν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου ἐν τῷ 'Ι.Ν. Ἀγίας Τριάδος, Νέου Ἡρακλείου Ἀττικῆς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημερικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα τοῦ ἄρθρου 34/1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

'Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Ὀκτωβρίου 1973

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ κ. ἐν. Α.

Ο Πρωτοσύγκελλος

'Αρχμ. Σατήριος Τράμπας.

τὴν παρέμβασιν ταύτην. Διότι, ἐὰν θέλωμεν ἡ μεγάλη Σύνοδος, τῆς ὁποίας ἡ σύγκλησις μελετᾶται, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν καὶ οἱ ἀπανταχοῦ ἀδελφοὶ ὀρθόδοξοι Ῥώσοι θὰ κληθοῦν νὰ εἰσφέρουν τὴν σοβρὰν συμβολὴν των, ἐὰν λοιπὸν θέλωμεν ἡ Σύνοδος αὐτὴ νὰ περιβληθῇ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τῆς 'Εκκλησίας δι' αἰωνίου κύρους, πρέπει νὰ κατανοήσωμεν πάντες οἱ φέροντες τὴν ὀνομασίαν Ὀρθόδοξοι ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον, ὅπως συμμορφώσωμεν («τὸ σήμερον ἡμῶν») πρὸς τὸ παρελθὸν καὶ πάντοτε σημερινὸν τῆς μῖας, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὴν μνημονευθεῖσαν κρίσιν τοῦ ἡμετέρου ἔργου. Ἐπανερχόμενος δὲ εἰς τὸ ἔργον τοῦ συναδέλφου κ. Καρμίρη ἐπαναλαμβάνω θερμὰ τὰ συγχαρητήριά μου εἰς αὐτὸν διὰ τὴν πλουσίαν συμβολὴν, τὴν ὁποίαν δι' αὐτοῦ εἰσήνεγκεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς θεολογικὴν Γραμματεῖαν καὶ εὐχομαι ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, ὅπως ὁ Κύριος δωρῆται αὐτῷ μακροβιότητα καὶ υγείαν σιδηρὰν μετὰ πάσης ἐνισχύσεως καὶ φωτισμοῦ, ἵνα ἐν τέλει καταξιωθῇ καὶ τοὺς λοιποὺς τόμους τοῦ ὅλου ἔργου τῆς Δογματικῆς του νὰ κυκλοφορήσῃ τύποις.

Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀργολίδος

Λαβόντες ὑπ' ὄψει 1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1398/1973 Ν. Διάταγμα, 2) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 720/1-8-73 ἀπόφασιν ἡμῶν, περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως καὶ 3) Τὸ ἄρθρον 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κάτωθι ὀργανικὰς θέσεις διακόνων τῶν ἐνοριακῶν Ἱ. Ναῶν: 1) Ἀγίου Γεωργίου Ναυπλίου, 2) Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Ναυπλίου, 3) Ἀγίου Πέτρου Ἀργους, 4) Κοιμ. Θεοτόκου Ἀργους, 5) Ἀγ. Βασιλείου Ἀργους, 6) Ἀγίου Νικολάου Ἀργους, 7) Ἀγίας Τριάδος Ἀγίας Τριάδος, 8) Εἰς Θεοτόκου Νέας Τίρυνθος, 9) Ἀγίας Τριάδος Λυγουριίου καὶ 10) Ἀγίας Εἰρήνης Νέας Κίου, προσκαλοῦμεν πάντας τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1973

† Ὁ Ἀργολίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Κοιμ. Θεοτόκου Ἀρείας, 2) Εὐαγγ. Θεοτόκου Νέας Ἐπιδαύρου, 3) Κοιμ. Θεοτόκου Ἐξοχῆς, 4) Παμ. Ταξιάρχων Μπόρσια καὶ 5) Τιμ. Προδρόμου Φρουσιούνας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ (ἄρθρα 33 καὶ 37) «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά ἐντὸς μηνὸς, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1973

† Ὁ Ἀργολίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀρτης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 παράγρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἀρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά πρὸς κατάληψιν τῆς χρεουστῆς θέσεως Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Γενήσεως Θεοτόκου Ραφταναίων.

Ἐν Ἀρτῇ τῇ 28ῃ Σεπτεμβρίου 1973

† Ὁ Ἀρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Βεροίας καὶ Ναούσης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν κάτωθι Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἀγίου Δημητρίου Ἀρκαχωρίου, 2) Ἀγίου Δημητρίου Βραχιάς, 3) Κοιμ. Θεοτόκου Κάτω Βερμίου, 4) Ἀγίου Νικολάου Κάτω Ζερβοχωρίου, 5) Ἀγίων Ἀποστόλων Κωστοχωρίου, 6) Ἀγίων Ἀποστόλων Λευκόπετρας, 7) Ἀγίων Κων. καὶ Ἑλένης Λουτροῦ, 8) Ἀγίας Παρασκευῆς Πλατάνου, 9) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Νέου Προδρόμου, 10) Κοιμ. Θεοτόκου Μ. Σάντας, 11) Τιμίου Προδρόμου Συκιᾶς, 12) Προφήτου Ἡλιοῦ Ταγαροχωρίου, 13) Ἀγίου Δημητρίου Τριλόφου, 14) Ἀγίων Ἀποστόλων Τριποτάμου, 15) Κοιμ. Θεοτόκου Χαράδρας, 16) Ἀγίου Γεωργίου Ἀμμου, 17) Ἀγίου Γεωργίου Γεωργιανῶν, 18) Ἀγίας Μαρίνης Ἀγίας Μαρίνας.

Ἐν Βεροίᾳ τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου 1973

† Ὁ Βεροίας καὶ Ναούσης ΠΑΥΛΟΣ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὸ Ν.Δ. 1398/73 «Περὶ συστάσεως Ὄργανικῶν θέσεων Διακόνων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ

ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις Διακόνων, τῶν Ἱ. Ναῶν 1) Ἀγίου Ἀντωνίου Βεροίας, 2) Ἀγίων Ἀναργύρων Βεροίας, 3) Ἀγίων Ἀποστόλων Βεροίας, 4) Ἀγίου Ἰωάννου Βεροίας, 5) Ἀγίου Σάββα Βεροίας, 6) Ἀγίου Γεωργίου Βεροίας, 7) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Ναούσης, 8) Ἀγίου Μηνᾶ Ναούσης, 9) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἀλεξανδρείας, 10) Κοιμ. Θεοτόκου Πύργου (Χαλάστρας), ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἰτήσιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν πρὸς πληρωσιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν διακονικῶν θέσεων.

Ἐν Βεροίᾳ τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου 1973

† Ὁ Βεροίας καὶ Ναούσης ΠΑΥΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει: 1. τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2 τοῦ Ν.Δ. 1398/1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὴν ὑπ' ἀριθ. 443/15/7/1973 ἀπόφασιν ἡμῶν «Περὶ συστάσεως 10 ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων».

3. Τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρωσιν τῶν κάτωθι δέκα (10) κενῶν θέσεων Διακόνων τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας: 1) Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Λεβαδείας, Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, 2) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Λεβαδείας, 3) Ἱεροῦ Ναοῦ Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Λεβαδείας, 4) Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου Θηβῶν, 5) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου Θηβῶν, 6) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Θηβῶν, 7) Ἱεροῦ Ναοῦ Εὐαγγ. Λουκᾶ Ὀρχομενοῦ, 8) Ἱεροῦ Ναοῦ Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Ἀραχώβης, 9) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Διστόμου καὶ 10) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Τριάδος Βαγίων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων διατάξεων προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως, πρὸς κάλυψιν τῶν ὄνω θέσεων, ὑποβάλωσιν ἐντὸς μηνὸς, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικά των, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων διὰ τὰς ὡς ἄνω δέκα (10) Διακονικὰς θέσεις.

Ἐν Λεβαδίᾳ τῇ 15ῃ Ἰουλίου 1973

† Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἰωαννίνων

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει: 1) τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ./τος 1398/1973, 2) τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33, 34, 36 καὶ 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ 3) τὴν ἀπὸ 25-7-1973 ὑπ' ἀριθ. 21 ἀπόφασιν ἡμῶν περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς ἐνοριακοὺς Ναοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως καὶ προκειμένου νὰ πληρώσωμεν μίαν ὀργανικὴν θέσιν Διακόνου τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου καὶ μίαν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἀρχιμανδρείου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἰτήσιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 12ῃ Σεπτεμβρίου 1973

† Ὁ Ἰωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Καστορίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει 1) Τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2 τοῦ Ν.Δ. 1398/1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». 2) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 526/11-9-1973 ἀπόφασιν τοῦ περὶ ἡμᾶς Μητροπολιτικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, «Περὶ συστάσεως 10 ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων». 3) Τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ

τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν κάτωθι (10) κενῶν θέσεων Διακόνων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας. Ἀνά μίαν θέσιν Διακόνου εἰς τοὺς ἐξῆς Ἱ. Ναοὺς: 1) Ἱερὸν Ναὸν Κοιμήσεως Θεοτόκου Καστορίας, 2) Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίου Γεωργίου Καστορίας, 3) Ἱ. Ναὸν Ἁγ. Κων/νου—Ἑλένης Καστορίας, 4) Ἱ. Ναὸν Ἁγίων Πάντων Καστορίας, 5) Ἱ. Ναὸν Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀργους Ὀρεστικοῦ, 6) Ἱ. Ναὸν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Νεστορίου, 7) Ἱ. Ναὸν Κοιμήσεως Θεοτόκου Κορησοῦ, 8) Ἱ. Ναὸν Ἁγίας Βαρβάρας Μαυροχωρίου, 9) Ἱ. Ναὸν Ἁγ. Κων/νου—Ἑλένης Μεσοποταμίας, 10) Ἱ. Ναὸν Ἁγίου Γεωργίου Ἀετοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω Διατάξεων προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως, πρὸς κάλυψιν τῶν ἄνω θέσεων, ὑποβάλλωσιν ἐντὸς μηνός, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικά, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυσιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων διὰ τὰς ὄνω (10) Διακονικὰς θέσεις.

Ἐν Καστορίᾳ τῇ 9ῃ Ὀκτωβρίου 1973

† Ὁ Καστορίας ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ Ν.Δ. 1398/1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσιν τὴν κενὴν θέσιν τῶν Διακόνων τῶν κάτωθι Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἁγίου Δημητρίου Ναυπάκτου, 2) Ἁγίας Παρασκευῆς Ναυπάκτου, 3) Ἁγίου Γεωργίου Ναυπάκτου, 4) Ἁγίας Τριάδος Καρπενησίου καὶ 5) Γεν. Θεοτόκου Καρπενησίου, ὅπως, ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Περιδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Ναυπάκτῳ τῇ 2ῃ Ὀκτωβρίου 1973

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει 1) τὸ ὑπ' ἀριθ. 1398/1973 Ν. Διατάγμα, 2) τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν ἡμῶν περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς ἑνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, 3) τὸν ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμὸν «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καὶ προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κάτωθι ὀργανικὰς θέσεις Διακόνων τῶν ἑνοριακῶν Ναῶν ἐν Πατρῶσι: 1) δύο θέσεις Ἁγίου Ἀνδρέου, 2) δύο θέσεις Εὐαγγελιστρίας, 3) δύο θέσεις Παντανάσσης, 4) μίᾳ θέσει Ἁγίας Βαρβάρας, 5) μίᾳ θέσει Ἁγ. Γερασίμου, 6) μίᾳ θέσει Ἁγ. Δημητρίου, 7) μίᾳ θέσει Ἁγ. Διονυσίου, 9) μίᾳ θέσει Ἁγ. Νικολάου, 9) μίᾳ θέσει Παναγίας Ἀλεξιατίσσης, 10) μίᾳ θέσει Παντοκράτορος, 11) μίᾳ θέσει Ἁγ. Τριάδος, 12) μίᾳ θέσει Ἁγ. Φανουρίου, 13) μίᾳ θέσει Ἁγ. Φωτεινῆς, 14) μίᾳ θέσει Ἁγ. Παρασκευῆς, 15) μίᾳ θέσει Ἁγ. Ἀποστόλων, 16) μίᾳ θέσει Ἀναλήψεως, 17) μίᾳ θέσει Ἁγ. Γεωργίου Ρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Πατρῶσι τῇ 20ῃ Αὐγούστου 1973

† Ὁ Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9/1970 Κανονισμοῦ «Περὶ καταστάσεως προσωπικοῦ ὑπαλλήλων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Κώδιξ Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων) ἀρθρ. 24, 25 καὶ πρὸς πληρῶσιν τῶν κενωθειῶν ὀργανικῶν θέσεων Γραφῶν (Β'1) ἐπὶ μισθῷ καὶ βαθμῷ 11, τοῦ Γραφείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πατρῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20ῆμερου ὑποβάλλωσιν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά των εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν διὰ τὴν συμ-

μετοχὴν των εἰς τὸν διενεργηθῆσομενον διαγωνισμὸν, πρὸς πληρῶσιν τῶν ὄνω θέσεων.

Διὰ πλείονας πληροφορίας εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

† Ὁ Μητροπολίτης-Τοποτηρητῆς κ. ἑ. Α.

Πρεσβ. Μιχαὴλ Κοραμπατάκης
Γεν. Ἀρχ. Ἐπίτροπος

Ἱερὰ Μητρόπολις Πειραιῶς

Προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει κενὴν θέσιν τοῦ Πρωτοσυγκέλλου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν ταύτην ἀγάμους Κληρικούς Θεολόγους, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνός, τὰ ὑπὸ τῆς κειμένης ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας ὀριζόμενα (ἀρθρ. 3 § 4 καὶ ἀρθρ. 28 § 1 καὶ 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9/1970, Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου) πιστοποιητικά καὶ δὴ τὸ τῆς Θεολογίας πτυχίον, ἵνα ἐν καιρῷ προβῶμεν εἰς τὴν ἐπιλογὴν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν ἐνέργειαν τῶν δεόντων διὰ τὸν διορισμὸν τούτου.

Ἐν Πειραιεὶ τῇ 25ῃ Σεπτεμβρίου 1973

† Ὁ Πειραιῶς ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἱκαρίας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν «Ἁγίου Γεωργίου» Μαυρατζαίων Σάμου, Ζωοδόχου Πηγῆς, Θυμαίνης Κορσέων Ἱκαρίας, Ἁγίου Παντελεήμονος Κουμαραδαίων Σάμου καὶ Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Γλαρέδων Ἱκαρίας, προσκαλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅπως, ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἡμῶν προκηρύξεως εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Μητρόπολιν ἅπαντα τὰ, ὑπὸ τοῦ ἀρθρ. 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν», ὀριζόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Σάμῳ τῇ 28ῃ Αὐγούστου 1973

† Ὁ Σάμου καὶ Ἱκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σιδηροκάστρου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: α) τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρ. 33 παρ. 1 καὶ 52 παρ. 1 καὶ 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», β) τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1398/15-5-1973 Ν. Δ/τος «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ γ) τὴν ὑπ' ἀριθ. 843/5/30.7.73 ἡμετέραν ἀπόφασιν περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν τὰς κενὰς ἑνοριακὰς θέσεις τακτικῶν Διακόνων τῶν Ἱ. Ναῶν 1) Ἁγίου Γεωργίου Σιδηροκάστρου, 2) Εὐαγγελιστρίας Σιδηροκάστρου, 3) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἡρακλείας, 4) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἁν. Ποροῦν, 5) Ἁγίου Δημητρίου Ν. Πετριτίου, 6) Ἁγίου Νικολάου Χρυσοχωράφων, 7) Ἁγίου Γεωργίου Βαμβακοφύτου, 8) Ἁγίου Γεωργίου Χαροποῦ, 9) Προφ. Ἡλιού Ἀγλαδοχωρίου καὶ 10) Τιμ. Προδρόμου Ἀμμουδιάς, ὅπως, ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυσιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν Διακονικῶν θέσεων.

Ἐν Σιδηροκάστρῳ τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου 1973

† Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει 1) τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1398/1973 Ν. Δ/τος, 2) τὴν ὑπ' ἀριθ. 85/5-9-73 Πράξιν ἡμῶν, 3) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρ. 33 καὶ 35 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατὰ τὰς Διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1398/1973 Ν. Δ/τος πληρῶσιν τῶν κάτωθι ὀργανικῶν κενῶν θέσεων Διακόνων τῶν

Ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἁγίου Νικολάου Κοζάνης, 2) Ἁγίου Δημητρίου Κοζάνης, 3) Ἁγίου Κωνσταντίνου Κοζάνης, 4) Ἁγίου Νικάνορος Κοζάνης, 5) Ἁγίου Γεωργίου Κοζάνης, 6) Ἁγίας Κυριακῆς Σερβίων, 7) Ἁγίου Γεωργίου Σερβίων, 8) Κοιμήσεως Θεοτόκου Βελβενδοῦ, 9) Ἁγίου Γεωργίου Αιανῆς, 10) Ἁγίου Νικολάου Λιβαδεροῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ Κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Κοζάνῃ τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1973

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν 1) τὸ ὑπ' ἀριθ. 1398/1973 Ν. Διάταγμα, 2) τὴν ὑπ' ἀριθ. 1/1973 Πράξιν ἡμῶν περὶ συστάσεως ὁργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς ἐνοριακοὺς Ναοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως, 3) τὸν ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμὸν τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν κάτωθι ὁργανικῶν θέσεων Διακόνων τῶν ἐνοριακῶν Ναῶν 1) Ἁγίου Δημητρίου Σιατίστης, 2) Ἁγίου Νικολάου Σιατίστης, 3) Ἁγίας Μαρίας Τσοτυλίου, 4) Ἁγίου Γεωργίου Νεαπόλεως, 5) Ἁγίου Ἀθανασίου Πενταλόφου, 6) Ἁγίου Γεωργίου Ἐρατύρας, 7) Ἁγίας Παρασκευῆς Γαλατινῆς, 8) Ἁγίων Ἀποστόλων Βαγατσικοῦ, 9) Κοιμήσεως Θεοτόκου Αὔγερινου καὶ 10) Ἁγίου Ἀποστόλου Μάρκου Βλάστης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ Κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Σιατίστῃ τῇ 3ῃ Σεπτεμβρίου 1973

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικά μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κατάληψιν τῆς χρεουδύσεως ἐνορίας Ἱ. Ν. Ἁγ. Νικολάου Ἀνθήλης.

Ἐν Λαμῖα τῇ 11ῃ Σεπτεμβρίου 1973

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησι. Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσιν τὴν κενὴν θέσιν τοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου τῆς ἐνορίας Μαντουδίου, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρῶσεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 1ῃ Ὀκτωβρίου 1973

† Ὁ Χαλκίδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μητροπολίτου Κίτρους Β α ρ ν ά β α, Βίος καὶ Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὁλύμπῳ, Κατερίνη 1973. Ἐκδόσεις τῆς φερωνύμου Ἱεράς Μονῆς, λίαν ἐπιμελημένη καὶ καλαίσθητος, ἐκ σελ. 88 (μετ' εἰκόνων).

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ
† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Κ Ω Ν. Γ. Μ Π Ο Ν Η Σ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Σ Ὑ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 12 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 10.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Διάγγελμα τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τοῦ Π.Σ.Ε.

Γράμμα τοῦ Οἰκ. Πατρ. Δημητρίου πρὸς τὸν Γ. Γραμματέα τοῦ Π.Σ.Ε., ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι ἀπὸ τῆς Ἰδρύσεως τοῦ Π.Σ.Ε.

Κωνστ. Γ. Μπόνῃ, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Διορθόδοξα, διεκκλησιαστικά καὶ παγκόσμια προβλήματα.

Αἱ ἐκθέσεις τοῦ Μακ. κ. Ἱερωνύμου καὶ τῶν Σεβ. Προέδρων τῶν Μ.Σ.Ε. πρὸς τὴν συνέλευσιν τῆς Ι.Σ.Ι. περὶ τῶν μετὰ τὸ 1967 πεπραγμένων τῆς Δ.Ι.Σ.

Μητρ. Μυτιλήνης Ἰσκόβου, Ἡ 25ετηρίς τοῦ Πατριάρχου Ρουμανίας Ἰουστινιανοῦ.

Ἰω. Καρμίρη, Καθηγητοῦ Παν/μίου, Α' Συνδιάσκεψις τῆς μικτῆς Ὀρθόδοξοπαλαιοκαθολικῆς Θεολ. Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὀρθόδοξου καὶ Παλαιοκαθολικῆς.

Μάρκου Σιώτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ 150ετηρίς τῆς Παναγίας τῆς Τήνου.

Πρεσβ. Γ. Τσέση, Ἡ 25ετηρίς τοῦ Π.Σ.Ε.

Ἀρχ. Φιλ. Βιτάλη, Ἐπιμνημόσυνος λόγος εἰς τὸν ἐθνομάρτυρα Μητρ. Σμύρνης Χρυσόστομον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ.

Νικ. Μπουγάτσου, † Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ Γρηγόριος Β'.

Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ μετανάστευσις εἰς Δ. Γερμανίαν.

Νομοθετικὸν Διάταγμα ὑπ' ἀριθ. 228.

Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι.

Παρατηρήσεων στήλη.

Βιβλιοκρισία.

Ἐκκλησιαστικά Χρονικά.